I

(Tiesību akti, kuru publicēšana ir obligāta)

KOMISIJAS REGULA (EK) Nr. 2086/2004

(2004. gada 19. novembris),

ar kuru groza Regulu (EK) Nr. 1725/2003, ar ko pieņem noteiktus starptautiskos grāmatvedības standartus saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1606/2002 attiecībā uz 39. SGS

(Dokuments attiecas uz EEZ)

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA,

ņemot vērā Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 19. jūlija Regulu (EK) Nr. 1606/2002 par starptautisko grāmatvedības standartu piemērošanu [1], un jo īpaši tās 3. panta 1. punktu,

tā kā:

(1) Ar Komisijas Regulu (EK) Nr. 1725/2003 [2] tika pieņemti noteikti starptautiski standarti un to interpretācijas, kas joprojām bija spēkā 2002. gada 1. septembrī.

(2) Starptautiskā grāmatvedības standartu padome (SGSP) 2003. gada 17. decembrī publicēja pārskatītu 39. starptautisko grāmatvedības standartu "Finanšu instrumenti: atzīšana un novērtēšana", kas bija viens no rezultātiem SGSP iniciatīvai savlaicīgi pilnveidot piecpadsmit standartus, lai tos izmantotu sabiedrības, kuras SGS pirmo reizi piemēros 2005. gadā. Pārskatīšanas mērķis bija spēkā esošo SGS kopuma kvalitātes un savstarpējās konsekvences tālāka uzlabošana.

(3) 2004. gada 31. martā Starptautisko grāmatvedības standartu padome izdeva grozījumu 39. starptautiskajam grāmatvedības standartam "Finanšu instrumenti: atzīšana un novērtējums patiesās vērtības nodroses uzskaitei portfeļa nodrošinājumam pret procentu risku". Grozījuma galvenais mērķis ir vienkāršot 39. SGS ieviešanu, lai ļautu veikt patiesās vērtības nodroses uzskaiti portfeļa nodrošinājumam pret procentu risku.

(4) Atbilstoši Regulai (EK) Nr. 1606/2002 Komisijas mērķis ir no 2005. gada 1. janvāra ieviest stabilu starptautisko grāmatvedības standartu platformu. Tomēr dažus svarīgus 39. SGS noteikumus vēl apspriež SGSP, Eiropas Centrālā banka, konsultatīvie uzraugi un banku nozare. Šie noteikumi attiecas uz iespēju patiesi novērtēt visus finanšu aktīvus un pasīvus un veikt nodroses uzskaiti. Katrs no šiem noteikumiem attiecas uz jomām, kuras ir pilnībā autonomas, atšķirīgas un nošķirtas no pārējā standarta. Lai ievērotu noteikto dienu – 2005. gada 1. janvāri, 39. SGS ir jāievieš bez šiem noteikumiem.

(5) 39. SGS ievieš iespēju bez jebkāda ierobežojuma patiesi novērtēt visus finanšu aktīvus un pasīvus. Tomēr Starptautisko grāmatvedības standartu padome nesen ir publicējusi publiskotu projektu (konsultāciju dokumentu), kurā ierosināts grozīt 39. SGS, lai ierobežotu patiesās vērtības iespēju, kas ir iekļauta standartā. Ierosinātais grozījums ir tieša atbilde uz bažām, ko izteikusi Eiropas Centrālā banka, Bāzeles komitejā pārstāvētie konsultatīvie uzraugi, kā arī dalībvalstu vērtspapīru regulatori, kuri baidās, ka patiesās vērtības iespēju varētu izmantot bez vajadzības, jo īpaši sabiedrības pašu pasīvu gadījumā. Komisija uzskata, ka šie jautājumi ir svarīgi un tiem vajadzīga turpmāka izskatīšana. SGSP ir saņēmusi daudzas piezīmes par šo ierosināto grozījumu, un tai jāpieņem galīgais lēmums šajā jautājumā līdz 2004. gada beigām. Regula ļauj piemērot patiesās vērtības iespēju finanšu aktīviem. Tomēr attiecībā uz finanšu aktīviem, kuri netiek tirgoti aktīvos un likvīdos tirgos, sabiedrībām ir jāpiemēro patiesās vērtības iespēja finanšu aktīviem tā, lai iegūtu ticamu novērtējumu.

(6) Patiesās vērtības iespēju pilnībā nedrīkst piemērot, kamēr SGSP nav izstrādājusi šā jautājuma risinājumu un kamēr Komisija nav atzinusi, ka šim jautājumam ir rasts pienācīgs risinājums. Tā kā pilnas patiesās vērtības iespēja ir tikai iespēja, ar šo iespēju saistītie noteikumi ir skaidri atšķirīgi un nošķirami no standarta pārējām daļām.

---

[1] OV L 243, 11.9.2002., 1. lpp.

[2] OV L 261, 13.10.2003., 1. lpp. Regulā grozījumi izdarīti ar Regulu (EK) Nr. 707/2004 (OV L 111, 17.4.2004., 3. lpp.).

(7) Attiecībā uz nodroses uzskaiti tiek apspriests, vai 39. SGS pietiekami ņem vērā to, kā daudzas Eiropas bankas īsteno savu aktīvu un pasīvu vadību, jo īpaši nemainīgu procentu likmju vidē. Strīdi ir par nodroses uzskaites attiecināšanu vai nu uz naudas plūsmas nodrosi, vai arī uz patiesās vērtības nodrosi, kā arī par stingrajām prasībām attiecībā uz šīs nodroses efektivitāti.

(8) Daudzas Eiropas bankas apgalvo, ka 39. SGS padara neiespējamu tām nodrošināt savus pamatnoguldījumus, pamatojoties uz portfeli, un tās ir spiestas veikt pārmērīgas un dārgas izmaiņas gan aktīvu un pasīvu vadībā, gan grāmatvedības sistēmā. Tā kā sakarā ar iekšējām mijiedarbībām un lielo skaitļu likumu portfeļa nodrošinājums atšķiras no atsevišķa aktīva vai atsevišķa pasīva nodrošinājuma, tiek arī apgalvots, ka iespēja veikt pamatnoguldījumu portfeļa nodroses uzskaiti, pamatojoties uz patieso novērtējumu, atbilst 39. SGS principam, ka finanšu pasīvam ar pieprasījuma raksturu patiesā vērtība nedrīkst būt mazāka par summu, kas izmaksājama pēc pieprasījuma.

(9) Jautājumu par to, vai un kā portfeļa nodrošinājuma grāmatvedības metode var tixt izveidota tā, lai tā labāk atspoguļotu banku īpatnības nemainīgu procentu likmju vidē, SGSP atzīst par būtiska. Pēdējā kā prioritāti ir izveidojusi darba grupu, kura izskata Eiropas banku priekšlikumus par jaunas nodroses uzskaites metodes (procentu starpības nodrose) ieviešanu 39. SGS, kas tuvāk atspoguļos to, kā šīs bankas īsteno savu aktīvu/pasīvu vadību.

(10) Tādēļ tos 39. SGS noteikumus, kas tieši attiecas uz portfeļa nodroses grāmatvedības metodi, šajā posmā nedrīkst pieņemt obligātai piemērošanai, jo tos nevar uzskatīt par galīgiem, un tuvākajā laikā tos, iespējams, izmainīs. Attiecīgie noteikumi, kurus izslēdz no obligātās piemērošanas, ir skaidri atšķirīgi un nošķirti no pārējā standarta. Tas attiecas uz tiem noteikumiem, kuri neatspoguļo portfeļa pieeju un tādēļ neļauj pamatnoguldījumu portfelim piemērot nodroses uzskaiti, un tiem noteikumiem, kuri apvieno priekšapmaksas risku ar procentu likmes risku, tādējādi neļaujot turpināt īstenot riska vadības metodes, ko banku uzraudzības iestādes atzinušas par pieņemamām. Tomēr sabiedrībām ir iespēja piemērot šos noteikumus, un līdz ar to tās var piemērot visus 39. SGS ietvertos nodroses uzskaites noteikumus.

(11) Tas, ka pastāv Kopienas tiesību akti par grāmatvedības standartu attiecībā uz finanšu instrumentiem, ir būtisks elements standartu pamatkopumā, kas sabiedrībām jāpiemēro 2005. gadā. Tādēļ izvirzītais mērķis ir iespējami drīz un, ja iespējams, ne vēlāk kā līdz 2005. gada beigām panākt, lai Komisija pilnībā varētu pieņemt grozītu 39. SGS. Komisija attiecīgi pārskatīs 39. SGS piemērojamību, tiklīdz SGSP būs grozījusi noteikumus attiecībā uz patiesās vērtības iespēju un nodroses uzskaiti un vēlākais līdz 2005. gada 31. decembrim. Pie risinājuma attiecībā uz pilnīgu patiesās vērtības iespēju strādā SGSP, Eiropas Centrālā banka un banku uzraudzības iestādes. Komisija attiecīgi sekos šim darbam un regulāri pārskatīs standarta piemērojamību. Tāpat atbilstošu noteikumu drīza pieņemšana attiecībā uz nodroses uzskaiti ir cieši saistīta ar SGSP izveidotās darba grupas darba rezultātiem.

(12) Sabiedrības, kuras pirmo reizi gatavo savus finanšu pārskatus saskaņā ar starptautiskajiem finanšu pārskatu standartiem (SFPS) un piemēro 39. SGS versijā, kura pievienota šīs regulas pielikumā, ir uzskatāmas par "pirmās reizes piemērotājiem" ar Regulu (EK) Nr. 707/2004 pieņemtā 1. SFPS un šīs regulas nozīmē. 1. SFPS mērķis ir panākt, lai finanšu pārskatu lietotājiem izmaksas pilnīgai pārejai uz SGS/SFPS nepārsniegtu ieguvumus. Šie apsvērumi ir spēkā tad, ja notiek virzība uz pilnīgu apstiprinātu SGS piemērošanu. Attiecīgi atsauces 1. SFPS uz SGS/SFPS, ko pieņēma ar Regulu (EK) Nr. 707/2004, ir uzskatāmas par atsaucēm uz SGS/SFPS, ko pieņēma, pamatojoties uz Regulu (EK) Nr. 1606/2002.

(13) 39. SGS pieņemšana nozīmē secīgus grozījumus 12., 18., 19., 30., 36. un 37. SGS un PIK-27, kurus pieņēma ar Komisijas Regulu (EK) Nr. 1725/2003, lai nodrošinātu attiecīgo grāmatvedības standartu savstarpēju konsekvenci.

(14) Tādēļ Komisija ir secinājusi, ka šīs regulas pielikumā izklāstītais 39. SGS atbilst Regulas (EK) Nr. 1606/2002 3. pantā noteiktajiem ieviešanas kritērijiem.

(15) Tāpēc attiecīgi ir jāgroza Regula (EK) Nr. 1725/2003.

(16) Šajā regulā paredzētie pasākumi ir saskaņā ar Grāmatvedību regulējošās komitejas atzinumu,

IR PIEŅĒMUSI ŠO REGULU.

1. pants

1. 39. starptautiskais grāmatvedības standarts (SGS) "Finanšu instrumenti: atzīšana un novērtējums", izņemot noteikumus par patiesās vērtības iespējas izmantošanu un konkrētus noteikumus, kas attiecas uz nodroses uzskaiti, tiek iekļauts Regulas (EK) Nr. 1725/2003 pielikumā.

Iekļaujamais teksts, kas minēts pirmajā daļā, ir norādīts šīs regulas pielikumā.

2. Sabiedrības uzskata par "pirmās reizes piemērotājiem" saskaņā ar 1. pantu. Atsauces 1. SFPS uz SGS/SFPS uzskata par atsaucēm uz SGS/SFPS, ko Komisija pieņēmusi, pamatojoties uz Regulu (EK) Nr. 1606/2002.

3. 12., 18., 19., 30., 36. un 37. SGS un PIK-27, kā arī 1. starptautisko finanšu pārskatu standartu groza saskaņā ar 39. SGS B papildinājumu, kā norādīts šīs regulas pielikumā.

2. pants

Šī regula stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

To piemēro vēlākais no 2005. gada 1. janvāra.

Briselē, 2004. gada 19. novembrī

Komisijas vārdā —
Komisijas loceklis
Frederik BOLKESTEIN

PIELIKUMS

STARPTAUTISKIE GRĀMATVEDĪBAS STANDARTI

SGS Nr.	**Nosaukums**
39. SGS	*Finanšu instrumenti: atzīšana un novērtējums,* **izņemot noteikumus par patiesās vērtības iespējas izmantošanu un konkrētus noteikumus, kas attiecas uz nodroses uzskaiti**

Pavairošana atļauta Eiropas ekonomikas zonā. Visas esošās tiesības saglabātas ārpus EEZ, izņemot tiesības pavairot personīgai lietošanai vai cita godīga darījuma nolūkā. Papildu informāciju var iegūt Starptautisko grāmatvedības standartu padomes tīmekļa vietnē www.iasb.org

39. STARPTAUTISKAIS GRĀMATVEDĪBAS STANDARTS

Finanšu instrumenti: atzīšana un novērtēšana

SATURS

	Punkts
Mērķis	1
Darbības joma	2-7
Definīcijas	8-9
Iegultie atvasinājumi	10-13
Atzīšana un atzīšanas pārtraukšana	14-42
Sākotnējā atzīšana	14
Finanšu aktīvu atzīšanas pārtraukšana	15-23
Nodošana, kas paredz atzīšanas pārtraukšanu	24-28
Nodošana, kas neparedz atzīšanas pārtraukšanu	29
Turpmākās uzņēmuma saistības ar nodotā aktīva posteni	30-35
Visi nodotie aktīva posteņi	36-37
Regulāra finanšu aktīva posteņa iegāde vai pārdošana	38
Finanšu saistību atzīšanas pārtraukšana	39-42
Novērtēšana	43-70
Sākotnējā finanšu aktīvu un saistību novērtēšana	43-44
Turpmākā finanšu aktīvu vērtēšana	45-46
Turpmākā finanšu saistību vērtēšana	47
Patiesās vērtības noteikšanas apsvērumi	48-49
Pārklasificēšana	50-54
Peļņa un zaudējumi	55-57
Finanšu aktīvu vērtības samazināšana un neatgūstamība	58-62
Finanšu aktīvi, kas tiek uzskaitīti bilancē pēc izmaksu vērtības, no kuras atskaitīts uzkrātais nolietojums	63-65
Finanšu aktīvi, kas tiek uzskaitīti bilancē pēc izmaksu vērtības	66
Pārdošanai paredzētie finanšu aktīvi	67-70
Apdrošināšana	71-102
Apdrošināšanas instrumenti	72-77
Kritērijiem atbilstoši instrumenti	72-73
Apdrošināšanas instrumentu noteikšana	74-77
Apdrošinātie posteņi	78-84
Kritērijiem atbilstoši posteņi	78-80

	Punkts
Finanšu posteņu noteikšana par apdrošinātiem posteņiem	81
Tādu posteņu noteikšana par apdrošinātiem posteņiem, kuri nav finanšu posteņi	82
Posteņu grupu noteikšana par apdrošinātiem posteņiem	83-84
Riska ierobežošanas uzskaite	85-101
Patiesās vērtības apdrošināšana	89-94
Naudas plūsmas apdrošināšana	95-101
Neto ieguldījuma apdrošināšana	102
Faktiskais datums un pārejas noteikumi	103-108
Citu paziņojumu atsaukšana	109-110

Pārstrādātais Standarts aizstāj 39. SGS *Finanšu instrumenti* (pārstrādāts 2000. gadā) nodaļu: *Atzīšana un novērtēšana* un ir piemērojams periodos viens gads, kuri sākas ne ātrāk kā 2005. gada 1. janvārī. Agrāka piemērošana nav aizliegta.

MĒRĶIS

1. Šā Standarta mērķis ir izstrādāt principus finanšu aktīvu, finanšu saistību un atsevišķu tādu aktīva posteņu, kuri nav finanšu posteņi, iegādes vai pārdošanas līgumu atzīšanai un novērtēšanai. Ar finanšu instrumentiem saistītās informācijas iesniegšanas un atklāšanas prasības ir izklāstītas 32. SGS nodaļā *Finanšu instrumenti*:Informācijas atklāšana un iesniegšana.

DARBĪBAS JOMA

2. ***Standartu piemēro visos uzņēmumos visu veidu finanšu instrumentiem, izņemot:***

a) tās daļas meitas uzņēmumos, saistītajos un kopuzņēmumos, kuru uzskaite tiek vesta saskaņā ar 27. SGS Konsolidētie un atsevišķie finanšu pārskati, 28. SGS Ieguldījumi saistītajos uzņēmumos vai 31. SGS Līdzdalība kopuzņēmumos. Tomēr uzņēmumiem šis Standarts jāpiemēro daļām meitas uzņēmumos, saistītajos vai kopuzņēmumos, kuru uzskaite saskaņā ar 27., 28. vai 31. SGS tiek vesta pēc šā Standarta. Uzņēmumi šo Standartu piemēro arī ieguldījumiem, kuri atvasināti no daļām meitas uzņēmumos, saistītajos vai kopuzņēmumos, izņemot, ja atvasinātās daļas ir definējamas kā uzņēmuma kapitāla instruments saskaņā ar 32. SGS;

b) nomas darījumu tiesības un saistības, uz kurām attiecas 17. SGS* Noma. *Tomēr:

i) attiecībā uz iznomātāja bilancē atzītiem nomas debitoriem, ir jāveic to izgrāmatošanas un vērtības samazināšanas uzkrājumi, kā paredzēts Standartā (sk. 15. – 37., 58., 59., 63. – 65. punktu un A. Pielikuma AG36. – AG52. un AG84. – AG93. punktu);

ii) attiecībā uz nomnieka bilancē atzītiem finanšu nomas kreditoriem, ir jāveic izgrāmatošanas uzkrājumi, kā paredzēts Standartā (sk. 39. – 42. punktu un A. Pielikuma AG57. – AG63. punktu);

iii) attiecībā uz nomas darījumos iegultiem atvasinājumiem, ir jāveic uzkrājumi, kā paredzēts Standartā (skt. 10. – 13. punktu un A. Pielikuma AG27. – AG33. punktu).

c) darba devēja tiesības un saistības saskaņā ar darbiniekiem paredzamajām atvieglojumu programmām, kurām jāpiemēro 19. SGS Darbiniekiem paredzamie atvieglojumi;

d) no apdrošināšanas līgumiem izrietošās tiesības un saistības. Tomēr šo Standartu uzņēmumi piemēro tiem finanšu instrumentiem, kuri pēc formas atbilst 32. SGS 6. punktā aprakstītajiem apdrošināšanas (pārapdrošināšanas) līgumiem, bet būtībā paredz minētā Standarta 52. punktā aprakstīto finanšu riska nodošanu citai juridiskai vienībai. attiecībā uz nomas darījumos iegultiem atvasinājumiem, ir jāveic uzkrājumi, kā paredzēts Standartā (sk. 10. – 13. punktu un A. Pielikuma AG27. – AG33. punktu).

e) uzņēmuma izstādītie finanšu instrumenti, kas definējami kā kapitāla instrumenti, kā paredzēts 32. Standartā (ieskaitot iespēju līgumus un iegādes garantijas līgumus). Tomēr šādu kapitāla instrumentu īpašnieks šo Standartu piemēro tikai tiem minētā veida instrumentiem, kuri neatbilst a) apakšpunktā augstākminētajiem izņēmumiem;

f) finanšu garantiju līgumiem (ieskaitot akreditīvus un citus kreditēšanas līgumus), kas paredz specifisku maksājumu izpildi īpašniekam radīto zaudējumu kompensēšanai zināma debitora laicīgas parāda neatmaksāšanas dēļ, kā paredzēts sākotnēji noslēgtos vai mainītos aizņēmuma instrumenta nosacījumos (sk. 3. punktu). Sākotnēji šādu finanšu garantiju līgumu izstādītājs atzīst pēc patiesās vērtības, bet turpmāko novērtēšanu veic pēc augstākās no i) saskaņā ar 37. SGS **Uzkrājumi, iespējamās saistības un iespējamie aktīvi** *atzītās vērtības, vai ii) sākotnēji atzītās vērtības, atskaitot, ja attiecināms, uzkrātā nolietojuma vērtību, kas atzīta saskaņā ar 18. SGS* **Ieņēmumi.** *Attiecībā uz finanšu garantijām, ir jāveic izgrāmatošanas uzkrājumi, kā paredzēts Standartā (sk. 39. – 42. punktu un A. Pielikuma AG57. – AG63. punktu);*

g) līgumi, kas noslēgti par iespējamo atlīdzību kombinētā uzņēmējdarbībā (sk. 22. SGS **Kombinētā uzņēmējdarbība** *65. – 67. punktu); Izņēmums piemērojams tikai pircēja uzskaitei.*

h) līgumi, kuros maksājumi paredzēti, balstoties uz klimatiskiem, ģeoloģiskiem vai citiem fizikāli mainīgiem faktoriem (skat. A. Pielikuma AG1. punktu). Tomēr attiecībā uz citu veidu tamlīdzīgos līgumos iegultiem atvasinātiem instrumentiem, ir jāveic iegulto atvasinājumu uzkrājumi, kā paredzēts Standartā (piemēram, ja procentu likmju mainīgā daļa ir iegultais atvasinājums, uz kuriem attiecas šā Standarta prasības - sk. 10. – 13. punktu un A. Pielikuma AG27. un AG33. punktu);

i) izņemot, kā aprakstīts 4. punktā, aizņēmumu saistības, kuras nevar tikt segtas neto ar naudas vai cita finanšu instrumenta palīdzību. Aizņēmumu saistības nevar tikt uzskatītas kā segtas neto tikai tā iemesla pēc, ka aizdevums tiek izmaksāts vairākās daļās (piemēram, nekustamā īpašuma celtniecības ķīlas aizņēmums, kas tiek izmaksāts vairākās daļās, saskaņojot ar celtniecības tempiem). Apņemšanās sniegt aizdevumu ar procentu likmi zem tirgus vērtības ir sākotnēji jāatzīst aizdevuma devēja bilancē pēc patiesās vērtības, bet turpmākā novērtēšana ir jāveic pēc augstākās no i) saskaņā ar 37. SGS atzītās vērtības vai ii) sākotnēji atzītās summas atskaitot, ja attiecināms, uzkrātā nolietojuma vērtību, kas atzīta saskaņā ar 18. SGS. Pārējiem aizdevumiem, uz kuriem neattiecas šā Standarta prasības, aizdevumu devējs piemēro 37. SGS. Attiecībā uz finanšu garantijām, ir jāveic izgrāmatošanas uzkrājumi, kā paredzēts Standartā (sk. 15 – 42. punktu un A. Pielikuma AG36. – AG63. punktu).

3. *Standarts attiecas uz finanšu garantiju līgumiem, kuros ir paredzēti maksājumi noteiktas procentu likmes, finanšu instrumentu cenas, preču cenas, ārvalstu valūtu maiņas likmes, cenu un īres maksājumu indeksa, kredītu reitinga vai kredītu indeksa vai citu mainīgo faktoru izmaiņu kompensēšanai. Piemēram, Standarta prasības attiecas uz finanšu garantiju līgumu, kurā paredzēts veikt maksājumus gadījumos, kuros debitora kredīta reitings samazinās līdz zināmam līmenim.*

4. *Standarta prasības attiecas uz aizņēmuma saistībām, kuras uzņēmums peļņā vai zaudējumos klasificē kā finanšu saistības pēc to patiesās vērtības. Uzņēmums, kurš agrāk aizņēmuma saistību rezultātā īsi pēc šo saistību rašanās, veicis aktīvu pārdošanu, Standartu piemēro visām attiecīgās kategorijas aizņēmumu saistībām.*

5. *Standartu piemēro tiem pirkšanas vai pārdošanas līgumiem, kurus var nosegt neto ar naudas vai ar cita finanšu instrumenta palīdzību, vai arī, mainot vienu finanšu instrumentu ar otru tā, it kā līgumi paši par sevi būtu finanšu instrumenti, izņemot tos līgumus, kuri noslēgti un turpina darboties tāda aktīvu posteņa saņemšanas vai nosūtīšanas vajadzībām, kas, saskaņā ar uzņēmuma paredzētajām iegādes, pārdošanas vai lietošanas prasībām, nav finanšu postenis.*

6. Pastāv vairāki veidi, kādos neto ar naudas vai citu finanšu instrumentu starpniecību, vai arī mainot vienu finanšu instrumentu ar otru, var tikt segtas pirkšanas vai pārdošanas līguma saistības. Tie ir šādi:

a) ja līguma nosacījumi pieļauj katras puses saistību izpildi neto ar naudas vai cita finanšu instrumenta starpniecību, vai arī, mainot vienu finanšu instrumentu ar otru;

b) ja iespējas saistības nosegt neto ar naudas vai cita finanšu instrumenta palīdzību, vai arī mainot vienu ar otru, nav skaidri noteiktas līguma nosacījumos, tomēr uzņēmumam ir pieredze līdzīgu līgumu saistību izpildē neto ar naudas vai citu finanšu instrumentu palīdzību, vai, mainot vienu ar otru (vai nu ar pretējo pusi noslēdzot kompensējošus līgumus vai arī līguma pārdošanas ceļā pirms tā saistības ir izpildītas vai beidzas tā termiņš);

c) ja saistībā ar citiem līdzīgiem līgumiem uzņēmums veic tekošā sūtījuma pārdošanu īsi pēc faktiskā piegādes ar mērķi gūt peļņu no īstermiņa cenu vai pārdevēja peļņas likmes svārstībām;

d) ja aktīva postenis, kas nav finanšu postenis, bet ir līguma priekšmets, ir viegli pārvēršams naudas līdzekļos.

Līgumi, kuriem piemērojams b) vai c) apakšpunkts, nav noslēgti kā finanšu posteņa saņemšanas vai piegādes līgumi saskaņā ar uzņēmumā paredzētajām iegādes, realizācijas vai lietošanas prasībām un tātad uz tiem attiecas šā Standarta prasības. Citi līgumi, uz kuriem attiecas 5. paragrāfs, ir novērtēti, lai noteiktu vai tie ir noslēgti kā finanšu posteņa saņemšanas vai piegādes līgumi saskaņā ar uzņēmumā paredzētajām iegādes, realizācijas vai lietošanas prasībām, un tātad uz tiem attiecas šā Standarta prasības.

7. Uz rakstisku iespēju vienošanos iegādāties vai pārdot aktīvu posteni, kas nav finanšu postenis, kuru var segt neto ar naudas vai cita finanšu instrumenta palīdzību, vai, mainot vienu ar otru, saskaņā ar 6. punkta a) un d) apakšpunktu, ir attiecināmas šā Standarta prasības. Šāds līgums nevar tikt noslēgts aktīvu posteņa, kas nav finanšu postenis, saņemšanas vai piegādes vajadzībām saskaņā ar uzņēmumā paredzētajām iegādes, realizācijas vai lietošanas prasībām.

DEFINĪCIJAS

8. 32. SGS definētie termini šajā Standartā ir izmantoti nozīmē, kas aprakstīta 32. SGS 11. punktā. 32. SGS definēti šādi termini:

— finanšu instruments

— finanšu aktīvi

— finanšu saistības

— kapitāla instruments

kā arī sniedz norādes attiecībā uz šo definīciju piemērošanu.

9. ***Šajā Standartā lietoto terminu nozīme ir šāda:***

Atvasinājuma definīcija

Atvasinājums ir tāds finanšu instrumentu vai cita veida līgums, uz kuru attiecas šā Standarta prasības (sk. 2. – 7. punktu) un kuram ir raksturīgas visas trīs no zemāk aprakstītajām īpašībām:

a) tā vērtība mainās atkarībā no noteiktas procentu likmes, finanšu instrumentu cenas, preču cenas, ārvalstu valūtu maiņas likmes, cenu vai īres maksājumu indeksa, kredītreitingu vai kredītu indeksa vai cita mainīga faktora izmaiņām (dažkārt tiek apzīmēts kā "pamata");

b) tā noslēgšanai nav nepieciešami ne sākotnējie neto ieguldījumi, ne sākotnējais neto ieguldījums, kas ir mazāks nekā būtu nepieciešams cita veida līgumu noslēgšanai, kuros būtu paredzēts iestrādāt līdzvērtīgus tirgus faktoru izmaiņu pretpasākumus;

c) to izpilde ir noteikta zināmā datumā nākotnē.

Četru finanšu instrumentu kategoriju definīcijas

Finanšu aktīvi vai finanšu saistības, kas peļņā vai zaudējumos tiek uzskaitīti pēc to patiesās vērtības, ir tādi finanšu aktīvi vai finanšu saistības, attiecībā uz kuriem ir spēkā kaut vai viens no šādiem nosacījumiem:

a) Ietverti to aktīvu kategorijā, kas paredzēti tirdzniecībai. Finanšu aktīvi vai finanšu saistības tiek ietvertas kategorijā, kas paredzētas tirdzniecībai, ja:

i) tie galvenokārt tikuši iegādāti vai radīti ar mērķi tuvākajā nākotnē tos pārdot vai pārpirkt;

ii) daļa no zināmu finanšu instrumentu portfeļa, kuri tiek vienādi uzskaitīti un kuri attiecīgajā brīdī veido redzamu faktisku īstermiņa peļņas gūšanas modeli;

iii) kas ir atvasinājumi (izņemot tos atvasinājumus, kuri darbojas kā faktiskie apdrošināšanas instrumenti).

b) […] Jebkurš finanšu aktīvu […], uz kuru attiecas šā Standarta prasības, sākotnēji var tikt atzīts peļņā vai zaudējumos kā finanšu aktīvu […] postenis pēc patiesās vērtības, atskaitot ieguldījumus kapitāla instrumentos, kuri netiek kotēti tirgus vērtībā aktīvajā tirgū, un kuru patiesā vērtība nevar tikt ticami noteikta (sk. 46. punkta c) apakšpunktu un A. Pielikuma AG80. un AG81. punktu).

Līdz termiņa beigām turēti ieguldījumi ir neatvasināti finanšu aktīvi ar fiksētu vai nosakāmu maksājumu grafiku un noteiktu termiņu, attiecībā uz kuriem uzņēmumam ir pozitīva apņemšanās un iespējas tos uzglabāt līdz termiņa beigām (sk. A. Pielikuma AG16. – AG25. punktu) un kuri nav:

a) ieguldījumi, kurus uzņēmums sākotnēji atzīst peļņā vai zaudējumos pēc to patiesās vērtības;

b) ieguldījumi, kurus uzņēmums uzskaita kā pārdošanai paredzētos ieguldījumus;

c) ieguldījumi, kuri pēc definīcijas ir aizņēmumi un debitoru parādi.

Uzņēmums nedrīkst klasificēt tos finanšu aktīvus kā līdz termiņa beigām turētos ieguldījumus, ja tekošā fiskālā gada vai divu iepriekšējo fiskālo gadu laikā uzņēmums ir pārdevis vai pārklasificējis vairāk nekā nenozīmīgu to līdz termiņa beigām turētu ieguldījumu summu (vairāk nekā nenozīmīgu, salīdzinot ar kopējo līdz termiņa beigām turēto ieguldījumu summu), izņemot pārdotos vai pārklasificētos, kuri:

i) ir tik tuvu pie termiņa beigām vai pie finanšu aktīva dzēšanas datuma (piemēram, nepilnus trīs mēnešus pirms termiņa beigām), ka tirgus procentu likmes izmaiņas ievērojami neietekmē finanšu instrumenta patieso vērtību;

ii) rodas pēc tam, kad uzņēmums ir iekasējis visu būtisko aktīvu posteņa sākotnējās pamatsummas daļu ar maksājumu grafika vai priekšapmaksas palīdzību;

iii) ir attiecināmi uz atsevišķu noslēgtu gadījumu, kas ir ārpus uzņēmuma kontroles iespēju robežām, regulāri neatkārtojas un kuru normāli nav bijis iespējams uzņēmumā paredzēt.

Aizņēmumi un debitoru parādi ir neatvasināti finanšu aktīvi ar fiksētu vai nosakāmu maksājumu grafiku, kuri aktīvajā tirgū netiek kotēti, izņemot:

a) tos, kurus uzņēmums nekavējoties vai tuvākajā nākotnē paredzējis pārdot, kuri ietverti to aktīvu kategorijā, kas paredzēti tirdzniecībai, kā arī tos, kuri uzņēmumā sākotnēji pēc to patiesās vērtības tiek atzīti peļņā vai zaudējumos;

IAS 39

b) ieguldījumi, kurus uzņēmums uzskaita kā pārdošanai paredzētos ieguldījumus;

c) tos, kuru sākotnējo ieguldījumu būtiskāko daļu īpašniekam nav iespējams atgūt dažādu iemeslu pēc, izņemot, ja notikusi kredīta stāvokļa pasliktināšanās, kuri jāklasificē kā pārdošanai paredzētie ieguldījumi.

Aktīvu kategorijā, kas nav aizņēmumi vai debitoru parādi, iegādātās daļas (piemēram, daļas kopējos vai tamlīdzīgos fondos) nav ne aizņēmums, ne debitoru parāds.

Pārdošanai paredzētie finanšu aktīvu posteņi ir tādi neatvasināti finanšu aktīvu posteņi, kas tiek uzskaitīti kā pārdošanai paredzētie vai kas nav klasificēti kā a) aizņēmumi un debitoru parādi, b) līdz termiņa beigām turēti aktīvi, vai c) finanšu aktīvi, kurus peļņā vai zaudējumos noraksta pēc to patiesās vērtības.

Ar atzīšanu un novērtēšanu saistītās definīcijas

Finanšu aktīvu vai finanšu saistību posteņa izmaksu daļa pēc nolietojuma atskaitīšanas ir summa, pēc kuras tiek vērtēts finanšu aktīvu vai finanšu saistību postenis, to atzīstot sākotnēji, no kuras jāatņem atmaksātā pamatsummas daļa, pieskaitot vai atskaitot uzkrāto nolietojumu, kuru aprēķina, izmantojot faktisko ieguldījumu metodi attiecībā uz starpībām starp minēto sākotnējo vērtību un vērtību termiņa beigās, kā arī atskaitot jebkādas iespējamās samazinājuma summas (tiešā veidā, vai izmantojot uzkrājumu kontu), kas radies vērtības samazināšanās vai neatgūstamu aktīvu dēļ.

Faktiskā ieguldījumu metode ir metode, saskaņā ar kuru tiek aprēķināta finanšu aktīvu vai finanšu saistību izmaksu daļa pēc nolietojuma atskaitīšanas (vai finanšu aktīvu vai finanšu saistību grupa) un sadalot ieņēmumus no ieguldījumiem vai izdevumus no ieguldījumiem attiecīgajā periodā.Efektīvā procentu likme ir likme, kas precīzā veidā diskontē nākotnes naudas maksājumus vai ieņēmumus cauri visam finanšu instrumenta paredzamam lietošanas periodam vai, ja attiecināms, īsākam finanšu aktīvu vai finanšu saistību posteņa neto bilances vērtības periodam. Aprēķinot faktisko procentu likmi, uzņēmums aplēš naudas plūsmu, ņemot vērā visas finanšu instrumenta līgumsaistības (piemēram, priekšapmaksas nosacījumus, dzēšanas un tamlīdzīgas iespējas), bet nav jāņem vērā nākotnes kredītu zaudējumi. Aprēķinā tiek ietvertas visas maksas un punkti, saskaņā ar kuriem līgumslēdzējām pusēm ir jāveic vai jāsaņem maksājumi un kuri ir faktiskās procentu likmes neatņemama sastāvdaļa (sk. 18. SGS), darījumu izmaksas, kā arī visa veida uzcenojumus un atlaides. Pastāv pieņēmums, ka naudas plūsmas un līdzīgu finanšu instrumentu grupas paredzamais lietderīgās lietošanas periods var būt ticami noteikts. Tomēr tajos retajos gadījumos, kad nav iespējams veikt ticamu naudas plūsmas aplēsi vai noteikt finanšu instrumenta (vai finanšu instrumentu grupas) paredzamo lietderīgās lietošanas periodu, uzņēmumam ir jāizmanto ar līgumu noteikta naudas plūsma visā finanšu instrumenta (vai finanšu instrumentu grupas) lietderīgās lietošanas periodā.

Izgrāmatošana ir iepriekš atzīta finanšu aktīvu vai finanšu saistību posteņa izslēgšana no uzņēmuma bilances.

Patiesā vērtība ir summa, pret kuru varētu apmainīt aktīvu vai nokārtot saistības starp informētām, ieinteresētām pusēm nesaistītu pušu darījumu nosacījumiem atbilstošā darījumā. (*)

Regulāra iegāde vai pārdošana ir tādā līgumā noteikta finanšu aktīva iegāde vai pārdošana, kura nosacījumi paredz aktīva piegādi saskaņā ar noteiktu grafiku, kuru parasti izstrādā ar noteikumu vai vienošanās palīdzību attiecīgajā tirgus sektorā.

Darījumu izmaksas ir papildus izmaksas, kuras ir tiešā veidā jāpieskaita finanšu aktīvu vai finanšu saistību posteņa iegādes, izdošanas vai pārdošanas izmaksām (sk. A. Pielikuma AG13. punktu). Papildus izmaksas ir izmaksas, kuras nebūtu radušās, ja uzņēmums nebūtu iegādājies, izdevis vai pārdevis finanšu instrumentu.

Ar riska ierobežošanas uzskaiti saistītās definīcijas

Saistoša apņemšanās ir saistošs līgums noteikta daudzuma resursu apmaiņai pēc noteiktas cenas noteiktā termiņā vai noteiktos termiņos nākotnē.

Prognozes darījums ir nesaistošs, tomēr paredzams darījums nākotnē.

(*) 48., 49. un A pielikuma AG69. – AG82. punkts paredz prasības finanšu aktīvu vai finanšu saistību posteņa patiesās vērtības noteikšanai.

Apdrošināšanas instruments ir speciāls atvasināts vai (tikai attiecībā uz ārvalstu valūtas maiņas kursa izmaiņu riska apdrošināšanu) speciāls neatvasināts finanšu aktīvu postenis, vai neatvasināts finanšu saistību postenis, kura patieso vērtību vai naudas plūsmu ir paredzēts izmantot, lai kompensētu zināma apdrošināta posteņa patiesās vērtības vai naudas plūsmas izmaiņas (72. – 77. punktā un A. Pielikuma AG94. – AG97. punktā atrodama papildināta apdrošināšanas instrumenta definīcija).

Apdrošināts postenis ir aktīvu, saistību, saistošas apņemšanās, ļoti ticamas prognozes darījuma vai neto ieguldījuma darījumos ar ārvalstu uzņēmumiem postenis, kurš a) pakļauj uzņēmumu nākotnes naudas plūsmas izmaiņu riskam un b) kuru paredzēts apdrošināt (78. – 84. punktā un A. Pielikuma AG98. – AG101. punktā atrodama papildināta apdrošināto posteņu definīcija).

Apdrošināšanas efektivitāte ir pakāpe, kādā patiesās vērtības vai naudas plūsmas izmaiņas, kuras saistītas ar riska apdrošināšanu, tiek kompensētas ar apdrošināšanas instrumenta patiesās vērtības vai naudas plūsmas izmaiņām (sk. A. Pielikuma AG105. – AG113. punktu).

IEGULTIE ATVASINĀJUMI

10. Iegultais atvasinājums ir hibrīda (kombinēta) instrumenta sastāvdaļa, kas arī paredz neatvasināta instrumenta apkalpošanas līgumu – nolūkā, lai atsevišķas kombinētā instrumenta naudas plūsmas mainītos tādā veidā, kas līdzinās autonoma atvasinājuma naudas plūsmām. Iegultie atvasinājumi izraisa zināma vai visu veidu naudas plūsmas rašanos, kuras citos apstākļos līgumos būtu paredzēts mainīt saskaņā ar noteiktu procentu likmi, finanšu instrumenta cenu, preču cenu, ārvalstu valūtu maiņas kursu, cenu vai īres maksājumu indeksu, kredītu reitingu vai kredītu indeksu vai citu mainīgu faktoru. Atvasinājums, kas ir piesaistīts finanšu instrumentam, bet, saskaņā ar līgumu, ir neatkarīgi no instrumenta pārvedams, nav iegultais atvasinājums, bet atsevišķs finanšu instruments.

11. ***Standarts paredz, ka iegultais atvasinājums jāatdala no apkalpošanas līguma un jāuzskaita kā atvasinājums, tikai un vienīgi ja:***

a) iegultā atvasinājuma ekonomiskās īpašības un riski nav cieši saistīti ar apkalpošanas līguma ekonomiskajām īpašībām un riskiem (sk. A. Pielikuma AG30. un AG33. punktu);

b) atsevišķs instruments, kurš ir ar tādiem pašiem nosacījumiem kā iegultais atvasinājums un kurš atbilst atvasinājuma definīcijai;

c) hibrīda (kombinētais) instruments, kurš netiek vērtēts pēc patiesās vērtības un kura izmaiņas tiek atzītas peļņā vai zaudējumos (piemēram, caur peļņu vai zaudējumiem pēc patiesās vērtības finanšu aktīvos vai finanšu saistībās iegultais atvasinājums atsevišķi netiek izdalīts).

Ja iegultais atvasinājums tiek izdalīts atsevišķi, apkalpošanas līgums, ja tas paredzēts kā finanšu instruments, ir jāuzskaita saskaņā ar šo Standartu, kā arī attiecīgi ar citiem Standartiem, ja tas nav finanšu instruments. Standartā netiek skarts jautājumu par to, vai iegultie atvasinājumi finanšu pārskatos ir jāuzrāda atsevišķi.

12. ***Ja Standartā ir prasība uzņēmumam iegulto atvasinājumu uzrādīt atsevišķi no apkalpošanas līguma, bet tam nav iespējams veikt atsevišķu iegultā atvasinājuma novērtēšanu iegādes brīdī vai turpmākos atskaišu iesniegšanas datumos, tad viss kombinētais līgums ir jāuzskaita kā tirdzniecībai paredzētais finanšu aktīvu vai finanšu saistību postenis.***

13. Ja uzņēmumā nav iespējams ar zināmu ticamības pakāpi noteikt iegultā atvasinājuma patieso vērtību pamatojoties uz tā nosacījumiem (piemēram, tādēļ, ka iegultais atvasinājums ir izveidots no kapitāla instrumenta, kurš netiek kotēts), tad iegultā atvasinājuma patiesā vērtība ir starpība starp hibrīda instrumenta patieso vērtību un apkalpošanas līguma patieso vērtību, ja tāda var tikt noteikta saskaņā ar šo Standartu. Ja uzņēmumā nav iespējams noteikt iegultā atvasinājuma patieso vērtību, izmantojot šo metodi, piemērojams 12. punkts un kombinētais instruments tiek uzskaitīts kā tirdzniecībai paredzētais.

IAS 39

ATZĪŠANA UN ATZĪŠANAS PĀRTRAUKŠANA

Sākotnējā atzīšana

14. ***Finanšu aktīvus vai finanšu saistības savā bilancē uzņēmums atzīst tikai un vienīgi brīdī, kad uzņēmums kļūst kā līgumslēdzēja puse saskaņā ar instrumenta līguma noteikumiem. (Sk. 38. punktu attiecībā uz regulāru finanšu aktīvu iegādi.)***

Finanšu aktīvu atzīšanas pārtraukšana

15. Konsolidētos finanšu pārskatos 16. – 23. punkts un A. Pielikuma AG34. – AG52. punkts piemērojams konsolidētā līmenī. Tas nozīmē, ka vispirms uzņēmums konsolidē visus meitas uzņēmumus saskaņā ar 27. SGS un 12. PIK *Konsolidācija – īpašam nolūkam dibinātas sabiedrības*, bet pēc tam piemēro 16. – 23. punktu un A. Pielikuma AG34. – AG52. punktu rezultātā izveidotajai uzņēmumu grupai.

16. ***Pirms izvērtēt, vai un kādā apmērā veicama 17. – 23. punktā paredzētā atzīšanas pārtraukšana, uzņēmums šādi nosaka, vai šie punkti ir piemērojami tikai kādai finanšu aktīva posteņa daļai (vai kādai līdzīgu finanšu aktīva posteņu grupas daļai), vai finanšu aktīva postenim (līdzīgu finanšu aktīva posteņu grupai) kopumā:***

a) 17. – 23. punkts tiek piemērots tikai kādai finanšu aktīva posteņa daļai (vai līdzīgu finanšu aktīva posteņu grupas daļai), tikai un vienīgi, ja daļa, kuras atzīšanu paredzēts pārtraukt, atbilst vienam no turpmāk uzskaitītajiem nosacījumiem:

i) Minētā daļa ietver tikai konkrēti identificētu naudas plūsmas daļu no attiecīgā finanšu aktīva posteņa (vai līdzīgu finanšu aktīva posteņu grupas). Piemēram, ja uzņēmums noslēdz līgumu par procentu likmes līmeni, saskaņā ar kuru pretējā puse iegūst tiesības uz procentu naudas plūsmas daļu, bet nevis no parādsaistību instrumenta izraisītās pamatsummas naudas plūsmas daļu, 17. – 23. punkts tiek piemērots attiecībā uz procentu naudas plūsmas daļu.

ii) Minētā daļa ietver tikai pilnīgi proporcionālu (pro rata) daļu no attiecīgā finanšu aktīva posteņa (vai līdzīgu finanšu aktīva posteņu grupas) naudas plūsmu. Piemēram, brīdī, kad uzņēmums noslēdz vienošanos, saskaņā ar kuru pretējā puse iegūst tiesības uz daļu no visas parāda instrumenta naudas plūsmas 90 procentu apmērā, 17. – 23. punktu piemēro šai naudas plūsmai 90 procentu apmērā. Ja eksistē vairāk nekā viena pretējā puse, nav nepieciešams, ka katrai no tām pieder proporcionāla naudas plūsmas daļa ar nosacījumu, ka uzņēmumam, kurš veic nodošanu pieder pilnīgi proporcionāla tās daļa.

iii) Minētā daļa ietver tikai pilnīgi proporcionālu (pro rata) daļu no konkrēti identificētas attiecīgā finanšu aktīva posteņa (vai līdzīgu finanšu aktīva posteņu grupas) naudas plūsmas. Piemēram, brīdī, kad uzņēmums noslēdz vienošanos, saskaņā ar kuru pretējā puse iegūst tiesības uz daļu no visas parāda instrumenta naudas plūsmas 90 procentu apmērā, 17. – 23. punktu piemēro šai naudas plūsmai 90 procentu apmērā. Ja eksistē vairāk nekā viena pretējā puse, nav nepieciešams, ka katrai no pusēm pieder proporcionāla naudas plūsmas daļa, ar nosacījumu, ka uzņēmumam, kurš veic nodošanu pieder pilnīgi proporcionāla tās daļa.

b) Visos pārējos gadījumos 17. – 23. punktu piemēro finanšu aktīva postenim (vai līdzīgu finanšu aktīva posteņu grupai) kopumā. Piemēram, brīdī, kad uzņēmums nodod i) tiesības uz pirmo vai pēdējo daļu 90 procentu apmērā no naudas līdzekļiem, kas iegūti no finanšu aktīva posteņa (vai līdzīgu finanšu aktīva posteņu grupas), vai ii) tiesības uz daļu 90 procentu apmērā no debitoru parādu grupas naudas plūsmas, bet garantē kompensēt visus kredīta zaudējumus, kādi radušies pircējam, apmērā, kas nepārsniedz 8 procentus no debitoru parādu pamatsummas, 17. – 23. punktu piemēro finanšu aktīva postenim (vai līdzīgu finanšu aktīva posteņu grupai) kopumā.

17. – 26. punktā termins "finanšu aktīva postenis" attiecas vai nu uz finanšu aktīva posteņa daļu (vai līdzīgu finanšu aktīva posteņu daļu), kā norādīts augstākminētajā a) apakšpunktā, vai, citos apstākļos, uz finanšu aktīva posteni (vai līdzīgu finanšu aktīva posteņu grupu) kopumā.

17. ***Uzņēmums pārtrauc finanšu aktīva atzīšanu tikai un vienīgi brīdī, kad:***

a) līgumā paredzētās tiesības uz naudas plūsmu no attiecīgā finanšu aktīva posteņa beidzas;

b) finanšu aktīva postenis tiek nodots, kā aprakstīts 18. un 19. punktā, un nodošana atbilst 20. punktā noteiktajai atzīšanas pārtraukšanai.

(Sk. 38. punktu par regulāru finanšu aktīva posteņu pārdošanu).

18. ***Finanšu aktīva posteņa nodošanu uzņēmums veic tikai un vienīgi, ja:***

a) tas nodod līgumā paredzētās tiesības uz naudas plūsmu no attiecīgā finanšu aktīva posteņa;

b) tas saglabā līgumā paredzētās tiesības uz naudas plūsmu no attiecīgā finanšu aktīva posteņa, bet uzņemas līgumā paredzētas saistības naudas līdzekļu izmaksai vienam vai vairākiem saņēmējiem saskaņā ar tādu vienošanos, kas atbilst 19. punktā minētajiem nosacījumiem.

19. ***Brīdī, kad uzņēmums saglabā līgumā paredzētās tiesības uz finanšu aktīva posteņa ("sākotnējā aktīva posteņa") naudas plūsmu, bet uzņemas līgumā paredzētas saistības izmaksāt šos naudas līdzekļus vienam vai vairākiem uzņēmumiem ("iespējamie saņēmēji"), uzņēmums darījumu uzskaita kā finanšu aktīva posteņa nodošanu tikai un vienīgi, ja tiek izpildīti visi trīs zemāk aprakstītie nosacījumi:***

a) Uzņēmumam nav saistību veikt maksājumus iespējamiem saņēmējiem, ja no sākotnējā aktīva posteņa tas adekvātus naudas līdzekļus nav ieguvis. Uzņēmuma izdarīto īstermiņa avansa maksājumu ar tiesībām uz pilnas aizdevuma summas un uzkrāto tirgus likmes procentu atgūšanu rezultātā šis nosacījums netiek pārkāpts.

b) Ar nodošanas līguma nosacījumiem uzņēmumam aizliegts pārdot vai ieķīlāt sākotnējo aktīva posteni, izņemot, ja tas tiek izmantots kā saistību nodrošinājums naudas līdzekļu izmaksai iespējamiem saņēmējiem.

c) Uzņēmumam ir saistības veikt visu saņemto naudas līdzekļu pārskaitījumus iespējamiem saņēmējiem bez būtiskas kavēšanās. Bez tam uzņēmumam nav tiesību re-investēt šādus naudas līdzekļus, izņemot ieguldījumus naudā vai naudas ekvivalentos (kā noteikts 7. SGS** Naudas plūsmas pārskati**), īstermiņa norēķinu periodā no naudas līdzekļu saņemšanas dienas līdz dienai, kurā tiek veikts pārskaitījums iespējamiem saņēmējiem, bet procentu ieņēmumus no šādiem ieguldījumiem nodod iespējamiem saņēmējiem.

20. ***Brīdī, kad uzņēmums veic finanšu aktīva posteņa nodošanu (sk. 18. pantu), tam jānovērtē, kādā apmērā tas saglabā risku un ieguvumus no īpašuma tiesībām uz attiecīgo finanšu aktīva posteni. Šajā gadījumā:***

a) ja būtiskākā visu riska veidu un ieguvumu daļa no īpašuma tiesībām uz finanšu aktīva posteni tiek nodota citam uzņēmumam, tad attiecīgā finanšu aktīva posteņa atzīšana tam ir jāpārtrauc un, kā atsevišķs aktīvu vai saistību postenis, jāatzīst visas nodošanas darījumā radītās vai saglabātās tiesības un saistības;

b) ja būtiskākā visu riska veidu un ieguvumu daļa no īpašuma tiesībām uz finanšu aktīva posteni tiek saglabāta uzņēmumā, uzņēmums turpina attiecīgā finanšu aktīva posteņa atzīšanu;

c) ja būtiskāko visu riska veidu un ieguvumu daļu no īpašuma tiesībām uz finanšu aktīva posteni uzņēmums ne nodod citam uzņēmumam, ne arī saglabā, uzņēmumam ir jānosaka, vai kontrole pār attiecīgo finanšu aktīva posteni ir saglabāta. Šajā gadījumā:

i) ja uzņēmums nav saglabājis kontroli, finanšu aktīva posteņa atzīšana ir jāpārtrauc un visas nodošanas darījumā radušās tiesības un saistības jāatzīst atsevišķi kā aktīvu vai saistību postenis;

ii) ja uzņēmums saglabājis kontroli, tas turpina finanšu aktīva posteņa atzīšanu tādā apmērā, kas atbilst tā turpmākās iesaistīšanās, attiecībā uz šo finanšu aktīva posteni, apjomam (sk. 30. punktu).

21. Risku un ieguvumu nodošana (sk. 20. punktu) tiek vērtēta, salīdzinot uzņēmuma risku pirms un pēc nodošanas ar nodotā aktīva posteņa summu mainīguma apmēriem un neto naudas plūsmas laika sadalījumu. Uzņēmums ir saglabājis būtiskāko visu veidu riska un ieguvumu daļu no īpašuma tiesībām uz finanšu aktīva posteni, ja tā risks, salīdzinājumā ar attiecīgā finanšu aktīva posteņa nākotnes naudas plūsmas tagadnes vērtības mainīguma apmēriem, nodošanas rezultātā ievērojami nemainās (piemēram, tā iemesla dēļ, ka uzņēmums ir pārdevis finanšu aktīva posteni, saskaņā ar vienošanos to atpirkt pēc fiksētas cenas vai pēc cenas, par kuru tas pārdots, pieskaitot aizdevēja peļņas daļu). Uzņēmums ir nodevis būtiskāko visu veidu riska un ieguvumu daļu no īpašuma tiesībām uz finanšu aktīva posteni, ja tā risks, salīdzinājumā ar šāda veida mainīguma apmēriem, vairs nav nozīmīgs saistībā ar kopējo nākotnes naudas plūsmas tagadnes vērtības mainīguma apmēru, kas attiecas uz šo finanšu aktīva posteni (piemēram, ja uzņēmums ir pārdevis finanšu aktīva posteni, attiecībā uz kuru ir spēkā tikai iespēju līgums tā atpirkšanai pēc patiesās vērtības atpirkšanas brīdī, vai, ja, saskaņā ar, piemēram, tādu vienošanos kā apakš-līdzdalība aizņēmumā, tas ir veicis pilnībā proporcionālas lielāka finanšu aktīva posteņa naudas plūsmas daļas nodošanu, kura atbilst 19. punkta nosacījumiem).

22. Bieži ir acīmredzams, vai uzņēmums ir nodevis vai saglabājis būtiskāko visu veidu riska un ieguvumu daļu no īpašuma tiesībām un aprēķinus veikt nav vajadzīgs. Pārējos gadījumos ir nepieciešams veikt aprēķinus un salīdzināt uzņēmuma risku ar nākotnes naudas plūsmas tagadnes vērtības pirms un pēc nodošanas darījuma mainīguma apmēru. Aprēķinus un salīdzināšanu veic, izmantojot attiecīgo tekošo tirgus procentu likmi kā diskonta likmi. Tiek apsvērti visu veidu ticami iespējamie mainīguma apmēri, lielāku nozīmi piešķirot tādam iznākumam, kura piepildīšanās varbūtība ir vislielākā.

23. Jautājums par to, vai uzņēmums ir saglabājis kontroli (sk. 20. punkta c) apakšpunktu), ir atkarīgs no tā uzņēmuma iespējām aktīva posteni pārdot, kura veic tā nodošanu. Ja uzņēmums, kuram tiek nodots aktīva postenis, praktiski ir spējīgs pārdot visu aktīva posteni kopumā ar darījumu nesaistītai trešai pusei un ir spējīgs to vienpusēji un bez vajadzības nodošanas darījumam noteikt papildu ierobežojumus, tad uzņēmums, kurš nodod aktīva posteni, nav saglabājis tā kontroli. Visos pārējos gadījumos uzņēmums ir saglabājis kontroli pār minēto finanšu aktīva posteni.

Nodošana, kas paredz atzīšanas pārtraukšanu

[sk. 20. punkta a), c) un i) apakšpunktu]

24. ***Ja uzņēmums nodod finanšu aktīva posteni nodošanas darījumā, kurš atbilst visa posteņa atzīšanas pārtraukšanas nosacījumiem un saglabā tiesības uz finanšu aktīva posteņa apkalpošanu par maksu, tas atzīst vai nu apkalpojamo aktīvu, vai apkalpojamo saistību posteni saskaņā ar šo apkalpošanas līgumu. Ja nav paredzams, ka maksa, kas tiks saņemta, uzņēmumam sniegs adekvātu kompensāciju par pakalpojumu izpildi, apkalpošanas saistībām bilancē ir jābūt atzītām pēc patiesās vērtības caur apkalpošanas saistību posteni. Ja ir paredzams, ka maksa, kas tiks saņemta, pārsniegs adekvātas kompensācijas apmērus par apkalpošanu, apkalpošanas tiesības bilancē ir jāatzīst caur apkalpošanas aktīva posteni vērtībā, kas noteikta, pamatojoties uz lielāka finanšu aktīva posteņa bilances vērtības sadali saskaņā ar 27. punktu.***

25. ***Ja nodošanas rezultātā ir pārtraukta visa finanšu aktīva posteņa atzīšana, bet nodošanas rezultātā uzņēmums iegūst jaunu finanšu aktīvu posteni vai uzņemas jaunas finanšu saistības, vai arī apkalpošanas saistības, uzņēmums atzīst jauno finanšu aktīvu posteni, finanšu saistību posteni vai apkalpošanas saistību posteni pēc patiesās vērtības.***

26. ***Pārtraucot visa finanšu aktīva posteņa atzīšanu kopumā, starpību starp:***

a) bilances vērtību;

b) i) saņemtās atlīdzības vērtības (ieskaitot visu jauniegūto aktīvu posteņu vērtību, no kuras atskaitīta visu to saistību posteņu vērtība, kuras uzņēmums no jauna ir uzņēmies) un ii) visas uzkrātās peļņas vai zaudējumu vērtības, kas tiešā veidā tiek atzīta pamatkapitālā (sk. 55. punkta b) apakšpunktu), summu

atzīst peļņā vai zaudējumos.

27. ***Ja nodotais aktīva postenis ir daļa no lielāka finanšu aktīva posteņa (piemēram, gadījumos, kad uzņēmums nodod naudas līdzekļus, kas ir daļa no parādsaistību instrumenta, sk. 16. punkta a) apakšpunktu, un nodotā daļa atbilst prasībām, kas paredz visa posteņa atzīšanas pārtraukšanu, lielākā finanšu aktīva posteņa iepriekšējā bilances vērtība ir jāsadala starp to daļu, kuras atzīšana turpinās, un daļu, kuras atzīšana tiek pārtraukta, pamatojoties uz šo daļu nosacītajām patiesajām vērtībām nodošanas dienā. Šajā nolūkā saglabātais apkalpošanas aktīva postenis tiek uzskatīts kā daļa, kuras atzīšana tiek turpināta. Starpību starp:***

a) daļai, kuras atzīšana tiek pārtraukta, pieskaitīto bilances vērtību un:

b) i) saņemtās atlīdzības vērtības (ieskaitot visu jauniegūto aktīvu posteņu vērtību, no kuras atskaitīta visu to saistību posteņu vērtība, kuras uzņēmums no jauna ir uzņēmies) un ii) visas tai pievienotās uzkrātās peļņas vai zaudējumu vērtības, kas tiešā veidā tiek atzīta pamatkapitālā (sk. 55. punkta b) apakšpunktu), summu

atzīst peļņā vai zaudējumos. Uzkrāto peļņu vai zaudējumus, kas tikusi atzīta pašu kapitālā, sadala starp daļu, kuras atzīšana tiek turpināta, un to daļu, kuras atzīšana tiek pārtraukta, pamatojoties uz šo daļu nosacītajām patiesajām vērtībām.

28. Kad uzņēmums veic lielākā finanšu aktīva posteņa iepriekšējās bilances vērtības sadali starp daļu, kuras atzīšana tiek turpināta, un daļu, kuras atzīšana tiek pārtraukta, ir jānosaka tās daļas patiesā vērtība, kuras atzīšana tiek turpināta. Ja uzņēmumā ir daļām, kuru atzīšana tiek turpināta, līdzīgu daļu pārdošanas pieredze, vai, ja attiecībā uz šādām daļām, pastāv cita veida tirgus darījumi, nesen veiktu faktisko darījumu cenas sniedz vislabāko tās patiesās vērtības noteikšanas iespēju. Gadījumos, kuros nav ne cenu kotācijas, ne nesen veiktu tirgus darījumu, kas apliecinātu tās daļas patieso vērtību, kuras atzīšana tiek turpināta, vislabāk patieso vērtību noteikt kā starpību starp visa lielākā finanšu aktīva posteņa patieso vērtību un atlīdzību, kas saņemta no uzņēmuma, kuram postenis ir nodots, par to daļu, kuras atzīšana tiek pārtraukta.

Nodošana, kas neparedz atzīšanas pārtraukšanu

[sk. 20. punkta b) apakšpunktu]

29. ***Ja nodošanas rezultātā netiek paredzēta atzīšanas pārtraukšana, tādēļ ka uzņēmums ir saglabājis būtiskāko visu veidu riska un ieguvumu daļu, kas izriet no nodotā aktīva posteņa īpašuma tiesībām, uzņēmums turpina visa nodotā aktīva posteņa atzīšanu, bet saņemto atlīdzību tas atzīst caur finanšu saistību posteni. Turpmākos periodos uzņēmums atzīst visus ieņēmumus no nodotā aktīva posteņa un visus ar finanšu saistību posteni saistītos izdevumus.***

Turpmākās uzņēmuma saistības ar nodotā aktīva posteni

[sk. 20. punkta c) ii) apakšpunktu]

30. ***Ja uzņēmums ne nodod, ne saglabā būtiskāko visu veidu riska un ieguvumu daļu, kas izriet no nodotā aktīva posteņa īpašuma tiesībām, un saglabā kontroli pār nodoto aktīva posteni, uzņēmums turpina nodotā aktīvu posteņa atzīšanu apmērā, kādā tas turpina saglabāt saistības pret šo aktīva posteni. Uzņēmuma turpmāko saistību apmērs attiecībā uz nodoto aktīva posteni, ir apmērs, kas vienāds ar uzņēmuma saistībām, kuras rodas nodotā aktīva posteņa vērtības izmaiņu dēļ. Piemēram:***

a) ja uzņēmuma turpmākās saistības pārvēršas nodotā aktīva posteņa garantijas līgumā, tad uzņēmuma turpmāko saistību apmērs ir mazākais no i) aktīva posteņa vērtības un ii) saņemamās maksimālās atlīdzības vērtības, kādu uzņēmumam var likt atmaksāt ("garantijas summa");

b) ja uzņēmuma turpmākās saistības pārvēršas nodotā aktīva posteņa rakstveida vai iegādātā iespēju līgumā (vai arī abos), uzņēmuma turpmāko saistību apmērs sakrīt ar nodotā aktīva posteņa vērtību, pēc kādas uzņēmums to drīkst atpirkt. Tomēr, pēc patiesās vērtības uzskaitīta aktīva posteņa rakstveida pārdošanas iespēju līguma gadījumā, uzņēmuma turpmāko saistību apmēru ir ierobežots līdz mazākai no nodotā aktīva posteņa patiesās vērtības un iespēju līguma izpildes cenas (sk. AG48. punktu);

c) ja uzņēmuma turpmākās saistības pārvēršas nodotā aktīva posteņa naudā sedzamu saistību iespēju līgumā vai tamlīdzīgās saistībās, tad uzņēmuma turpmāko saistību apmērs tiek noteikts tāpat kā gadījumos, kuros paredzēta iespēju līgumu saistību segšana ar līdzekļiem, kas nav naudas līdzekļi, kā iepriekš aprakstīts b) apakšpunktā.

IAS 39

31. ***Brīdī, kad uzņēmums turpina aktīva posteņa atzīšanu tā turpmāko saistību apmērā, tas veic arī ar to saistīta saistību posteņa atzīšanu. Par spīti pārējām šajā Standartā ietvertajām novērtēšanas prasībām, nodotais aktīva postenis un attiecīgais saistību postenis tiek vērtēti, pamatojoties uz vērtību, kas atspoguļo uzņēmuma saglabātās tiesības un saistības. Attiecīgais saistību postenis tiek vērtēts tā, lai nodotā aktīva posteņa un attiecīgā saistību posteņa neto bilances vērtība ir vienāda ar:***

a) uzņēmuma saglabāto tiesību un saistību izmaksas pēc nolietojuma atskaitīšanas, ja nodotais aktīva postenis tiek vērtēts pēc tā izmaksām, atskaitot uzkrāto nolietojumu;

b) uzņēmuma saglabāto tiesību un saistību patieso vērtību, kas tiek noteikta pēc autonoma posteņa principa, ja nodotais aktīva postenis tiek vērtēts pēc patiesās vērtības.

32. ***Uzņēmums turpina visu nodotā aktīva posteņa dēļ radušos ieņēmumu atzīšanu tā turpmāko saistību apmērā, kā arī visu attiecīgo saistību radīto izdevumu atzīšanu.***

33. ***Turpmākās novērtēšanas nolūkos atzītās nodotā aktīva posteņa un attiecīgā saistību posteņa patiesās vērtības izmaiņas tiek uzskaitītas savstarpēji konsekventi saskaņā ar 55. punktu, un tās nedrīkst tikt dzēstas viena ar otru.***

34. ***Ja uzņēmuma turpmākas saistības attieas tikai uz daļu no finanšu aktīva posteņa (piemēram, ja uzņēmums saglabā iespēju pārpirkt daļu no nodotā aktīva posteņa vai saglabā atlikušo daļu savā īpašumā, kā rezultātā neveidojas būtiskākās īpašuma tiesību visa veida riska un ieguvumu daļas saglabāšana, bet uzņēmums saglabā kontroli), uzņēmums veic iepriekšējās bilances vērtības sadali starp to daļu, kuras atzīšanu tas turpina, pamatojoties uz šo daļu nosacītām patiesām vērtībām nodošanas dienā. Šim nolūkam ir piemērojamas 28. punkta prasības. Starpību starp:***

a) daļai, kuras atzīšana netiek turpināta, pievienojamo bilances vērtību;

b) i) par daļu, kuras atzīšana netiek turpināta, saņemtās atlīdzības vērtības un ii) visas tai pievienotās uzkrātās peļņas vai zaudējumu vērtības, kas tiešā veidā tiek atzīta pamatkapitālā (skat. 55. punkta b) apakšpunktu), summu

atzīst peļņā vai zaudējumos. Uzkrāto peļņu vai zaudējumus, kas tikusi atzīta pašu kapitālā, sadala starp daļu, kuras atzīšana tiek turpināta, un to daļu, kuras atzīšana tiek pārtraukta, pamatojoties uz šo daļu nosacītajām patiesajām vērtībām.

35. […]

Visi nodotie aktīva posteņi

36. ***Ja nodotā aktīva posteņa atzīšana tiek turpināta, aktīvu postenis un attiecīgais saistību postenis nevar tikt dzēsti viens ar otru. Līdzīgā veidā uzņēmums nedrīkst dzēst nodota aktīva posteņa radītos ieņēmumus ar attiecīgā saistību posteņa radītajiem izdevumiem (sk. 32. SGS 42. punktu).***

37. ***Ja uzņēmums, kurš nodod aktīva posteni, izsniedz nodrošinājumu, kas nav naudas nodrošinājums (tādu kā parādsaistību vai kapitāla instrumenti) uzņēmumam, kuram to nodod, nodrošinājuma uzskaite uzņēmumā, kas aktīva posteni nodod, un uzņēmumā, kurš to saņem, ir atkarīga no fakta, vai uzņēmumam, kurš aktīva posteni saņem, ir tiesības nodrošinājumu pārdot vai ieķīlāt atkārtoti, kā arī no tā, vai uzņēmums, kas nodod aktīva posteni, ir izpildījis savas saistības. Gan uzņēmums, kurš aktīva posteni nodod, gan uzņēmums, kuram to nodod, nodrošinājuma uzskaiti veic šādi:***

a) Ja uzņēmumam, kuram aktīva postenis tiek nodots, ir vai nu ar līgumu noteiktas vai praksē pieņemtas tiesības nodrošinājumu ieķīlāt atkārtoti, tad uzņēmums, kurš aktīva posteni nodod, šo aktīva posteni savā bilancē pārklasificē (piemēram, kā aizdevuma aktīvu, ieķīlātu kapitāla instrumentu vai atkārtotas iegādes debitoru parādu) atsevišķi no citiem aktīva posteņiem.

b) Ja uzņēmums, kuram nodod aktīva posteni, pārdod tam ieķīlāto nodrošinājumu, tas atzīst ieņēmumus no pārdošanas un pēc patiesās vērtības novērtētās saistības kā saistības atdot nodrošinājuma vērtību.

c) Ja uzņēmums, kurš nodod aktīva posteni, neizpilda līgumā paredzētās saistības un nav tiesīgs turpmāk dzēst nodrošinājuma vērtību, tas pārtrauc nodrošinājuma atzīšanu un uzņēmums, kuram aktīva postenis tiek nodots, veic nodrošinājuma atzīšanu kā tam piederošu aktīva posteni, kurš sākotnēji tiek vērtēts pēc patiesās vērtības, vai arī, ja tas jau nodrošinājumu ir pārdevis, tas pārtrauc nodrošinājuma atdošanas saistību atzīšanu.

d) Izņemot gadījumos, kas paredzēti c) punktā, uzņēmums, kurš nodod aktīva posteni, turpina uzskaitīt nodrošinājumu bilancē, bet uzņēmums, kuram aktīva posteni nodod, nodrošinājuma atzīšanu kā aktīva posteni neveic.

Regulāra finanšu aktīva posteņa iegāde vai pārdošana

38. ***Regulāru finanšu aktīva posteņa iegādi vai pārdošanu atzīst un tā atzīšanu pārtrauc, ja attiecināms, izmantojot tirdzniecības darījuma dienas uzskaiti vai saistību segšanas dienas uzskaiti (skat. A. Pielikuma AG53. – AG56. punktu).***

Finanšu saistību atzīšanas pārtraukšana

39. ***Uzņēmums izslēdz finanšu saistību posteni (vai finanšu saistību posteņa daļu) no tā bilances brīdī tikai un vienīgi, kad tas ir dzēsts – t.i., kad līgumā minētās saistības izpildītas vai atceltas, vai tām beidzies termiņš.***

40. ***Apmaiņas darījumu starp esošu parādsaistību instrumentu aizdevuma saņēmēju un izsniedzēju, kuri noslēgti saskaņā ar nosacījumiem, kuros ir būtiskas atšķirības, uzskaita kā sākotnējā finanšu saistību posteņa dzēšanu un jauna finanšu saistību posteņa atzīšanu. Līdzīgā veidā, būtiskas esoša finanšu saistību posteņa vai tā daļas izmaiņas (neatkarīgi no tā, vai tās ir attiecināmas uz debitora finansiāla rakstura grūtībām vai nē) uzskaita kā sākotnējā finanšu saistību posteņa dzēšanu un jauna finanšu saistību posteņa atzīšanu.***

41. ***Starpību starp dzēsto vai citai pusei nodoto finanšu saistību posteņa (vai finanšu saistību posteņa daļas) bilances vērtību un samaksātās atlīdzības vērtību, ieskaitot visu nodoto aktīva posteņu, kuri nav naudas posteņi, vai saistību, kuras tas uzņēmies, vērtību atzīst peļņā vai zaudējumos.***

42. Ja uzņēmums atkārtoti iegādājas daļu no finanšu saistību posteņa, tas sadala iepriekšējo finanšu saistību posteņa bilances vērtību starp daļu, kuras atzīšana tiek turpināta un daļu, kuras turpināšana tiek pārtraukta, pamatojoties uz šo daļu nosacītām patiesām vērtībām atkārtotās iegādes dienā. Starpību starp a) tās daļas bilances vērtību, kuras turpināšana tiek pārtraukta, un b) par to daļu, kuras atzīšana tiek pārtraukta, samaksātās atlīdzības vērtību, ieskaitot visu nodoto aktīva posteņu, kas nav naudas posteņi, vai saistību, kuras tas uzņēmies, vērtību atzīst peļņā vai zaudējumos.

NOVĒRTĒŠANA

Sākotnējā finanšu aktīvu un saistību novērtēšana

43. ***Brīdī, kad sākotnēji tiek atzīti finanšu aktīvi vai finanšu saistības, uzņēmums tos vērtē pēc to patiesās vērtības, bet gadījumos, kad finanšu aktīvu postenis vai finanšu saistību postenis caur peļņu vai zaudējumiem netiek vērtēts pēc patiesās vērtības, tai klāt pieskaitot darījumu izmaksas, kuras ir tiešā veidā attiecināmas uz šā finanšu aktīvu posteņa vai finanšu saistību posteņa iegādi vai izsniegšanu.***

44. Ja uzņēmums tāda aktīva posteņa vērtēšanā, kurš turpmāk tiek uzskaitīts pēc tā izmaksu vērtības vai izmaksu vērtības, no kuras atskaitīts uzkrātais nolietojums, izmanto darījuma dienas uzskaiti, posteni nekavējoties atzīst pēc tā patiesās vērtības darījuma dienā (sk. A. Pielikuma AG53. – AG56. punktu).

Turpmākā finanšu aktīvu vērtēšana

45. Finanšu aktīva posteņa vērtēšanas nolūkos pēc tā sākotnējās atzīšanas, šajā Standartā finanšu aktīvus iedala šādās četrās kategorijās, kuras definētas 9. punktā:

a) finanšu aktīvi, kas atzīti pēc to patiesās vērtības caur peļņu un zaudējumiem;

b) līdz termiņa beigām turēti ieguldījumi;

c) aizdevumi un debitoru parādi;

d) pārdošanai paredzētie finanšu aktīvi.

IAS 39

Šā Standarta ietvaros minētās kategorijas attiecas uz novērtēšanu un peļņas vai zaudējumu atzīšanu. Uzrādot informāciju caur finanšu pārskatiem, uzņēmums šo kategoriju apzīmēšanai var izmantot citus formulējumus vai cita veida kategorijas. Piezīmēs uzņēmums atklāj 32. SGS prasīto informāciju.

46. ***Pēc sākotnējās atzīšanas uzņēmums vērtē finanšu aktīvus, ieskaitot tos atvasinājumus, kuri ir aktīva posteņi, pēc to patiesās vērtības, neveicot nekādus to darījumu izmaksu atskaitījumus, kas var rasties no to pārdošanas vai likvidācijas, izņemot šādus finanšu aktīva posteņus:***

a) aizdevumi un debitoru parādi, kā noteikts 9. punktā, kurus vērtē pēc to izmaksu vērtības, no kuras atskaitīts uzkrātais nolietojums, izmantojot faktiskā ieguldījuma metodi;

b) līdz termiņa beigām turēti ieguldījumi, kā noteikts 9. punktā, kurus vērtē pēc to izmaksu vērtības, no kuras atskaitīts uzkrātais nolietojums, izmantojot faktiskā ieguldījuma metodi;

c) ieguldījumi pašu kapitāla instrumentos, kuriem nav aktīvajā tirgū noteiktas kotācijas cenas un kuru patiesā vērtība ticami nevar tikt noteikta, un atvasinājumi, kas ir saistīti ar un ir sedzami šādu nekotētu kapitāla instrumentu piegādes dienā, un kuri ir jāvērtē pēc to izmaksu vērtības (skat. A. Pielikuma AG80. un AG81. punktu).

Finanšu aktīvus, kurus plānots uzskaitīt kā apdrošinātos posteņus, paredzēts vērtēt saskaņā ar 89. – 102. punktā minētajām riska ierobežošanas uzskaites prasībām. Visus finanšu aktīva posteņus, izņemot tos, kuri peļņā un zaudējumos tiek vērtēti pēc patiesās vērtības, saskaņā ar 58. – 70. punktu un A. Pielikuma AG84. – AG93. punktu, ir paredzēts pārskatīt saistībā ar to vērtības samazināšanu.

Turpmākā finanšu saistību vērtēšana

47. ***Pēc sākotnējās atzīšanas, uzņēmums visus finanšu saistību posteņus vērtē pēc to izmaksu vērtības, no kuras atskaitīts uzkrātais nolietojums, izmantojot faktiskā ieguldījuma metodi, izņemot šādus posteņus:***

a) finanšu saistības, kas atzītas pēc to patiesās vērtības caur peļņu un zaudējumiem; Šādas saistības, ieskaitot atvasinājumus, kas ir saistību posteņi, jāvērtē pēc to patiesās vērtības, izņemot, atvasinājuma saistību posteņus, kas ir saistīti ar un ir sedzami ar nekotēta finanšu instrumenta piegādi, kura patieso vērtību nav iespējams ticami noteikt, un kas jāvērtē pēc tā izmaksu vērtības.

b) finanšu saistības, kuras rodas brīdī, kad finanšu aktīva posteņa nodošana neatbilst atzīšanas pārtraukšanas prasībām, vai kuras uzskaita, izmantojot saistību turpināšanas pieeju.29. un 31. punkts attiecas uz šādu finanšu saistību posteņu novērtēšanu.

Finanšu saistības, kuras ir plānots uzskaitīt kā apdrošinātos posteņus, jāvērtē saskaņā ar 89. – 102. punktā ietvertajām riska ierobežošanas uzskaites prasībām.

Patiesās vērtības noteikšanas apsvērumi

48. ***Nosakot finanšu aktīva posteņa vai finanšu saistību posteņa patieso vērtību, šā vai 32. SGS prasību ievērošanas nolūkā, uzņēmums piemēro A. Pielikuma AG69. – AG82. punktu.***

49. Finanšu saistību posteņa patiesā vērtība ar pieprasījuma iezīmēm (piemēram, pieprasījuma depozīts) nav mazāka kā pēc pieprasījuma izmaksājamā summa, kas tiek diskontēta no pirmās iespējamās atmaksāšanas pieprasījuma dienas.

Pārklasificēšana

50. ***Uzņēmums nedrīkst veikt finanšu instrumenta pārklasificēšanu uz vai no tā patiesās vērtības caur peļņas un zaudējumu kategoriju, kamēr tas tiek turēts bilancē vai ir izsniegts.***

51. ***Ja mainījušies plāni vai iespējas kā rezultātā vairs nav iespējams ieguldījumu klasificēt kā līdz galam turētu ieguldījumu, tas jāpārklasificē kā ieguldījumu, kas paredzēts pārdošanai, un jāpārvērtē pēc tā patiesās vērtības, bet starpība starp tā bilances vērtību un patieso vērtību jāuzskaita saskaņā ar 55. punkta b) apakšpunktu.***

52. ***Ikreiz, kad tāda līdz galam turēto ieguldījumu pārdotā vai pārklasificētā daļa, kas ir vairāk nekā nenozīmīga, neatbilst kādam no 9. punktā uzskaitītajiem nosacījumiem, visi atlikušie līdz galam turētie ieguldījumi jāpārklasificē kā pārdošanai paredzētie. Veicot šāda veida pārklasificēšanu, starpību starp to bilances vērtību un patieso vērtību, uzskaita saskaņā ar 55. punkta b) apakšpunkta prasībām.***

53. ***Ja kļūst iespējams finanšu aktīvu posteni vai finanšu saistību posteni ticami novērtēt gadījumos, kuros tas iepriekš nebija iespējams, un, ja aktīva posteni vai saistību posteni nepieciešams novērtēt pēc patiesās vērtības gadījumos, kuros to ir iespējams ticami noteikt (sk. 46. punkta c) apakšpunktu un 47. punktu), aktīva vai saistību posteni pārvērtē pēc patiesās vērtības, bet starpība starp tā bilances vērtību un patieso vērtību jāuzskaita saskaņā ar 55. punktu.***

54. ***Ja mainās plāni vai iespējas, vai arī izveidojas reti iespējamie apstākļi, kad patieso vērtību vairs nav iespējams ticami noteikt (skat. 46. punkta c) apakšpunktu un 47. punktu), vai arī tādēļ, ka 9. punktā minētie "divi iepriekšējie fiskālie gadi" ir pagājuši, pareizāk ir finanšu aktīva vai saistību posteņa uzskaiti veikt pēc finanšu aktīva vai saistību posteņa izmaksu vērtības, vai pēc izmaksu vērtības, no kuras atskaitīts uzkrātais nolietojums, nekā pēc patiesās vērtības, finanšu aktīva vai finanšu saistību posteņa patiesās vērtības bilances vērtība, kāda tā ir šajā datumā, attiecīgi kļūst par tā jauno izmaksu vērtību vai izmaksu vērtību, no kuras atskaitīts uzkrātais nolietojums. Visa no šā aktīvu posteņa iepriekš gūtā peļņa vai zaudējumi, kas, saskaņā ar 55. punkta b) apakšpunktu, ir tikusi tiešā veidā atzīta pamatkapitālā, jāuzskaita šādi:***

   a) Ja finanšu aktīva postenis ir ar fiksētu beigu termiņu, ieņēmumus vai zaudējumus noraksta peļņā vai zaudējumos līdz galam turētā ieguldījuma atlikušā lietderīgā lietošanas laika periodā, izmantojot faktiskā ieguldījuma metodi. Starpība, kas izveidojusies starp jauno izmaksu vērtību, no kuras atskaitīts uzkrātais nolietojums, un beigu vērtību, arī jānoraksta finanšu aktīva posteņa atlikušā lietderīgā laika periodā, izmantojot faktiskā ieguldījuma metodi, līdzīgi kā noraksta uzcenojuma un atlaides vērtību. Ja turpmāk tiek veikta finanšu aktīva posteņa vērtības samazināšana, visi ieņēmumi vai izdevumi, kas tiešā veidā tikuši atzīti pamatkapitālā, saskaņā ar 67. punktu tiek atzīti peļņā un zaudējumos.

   b) Ja finanšu aktīva postenim nav fiksēta beigu termiņa, peļņa vai zaudējumi tiek atstāti pamatkapitālā līdz finanšu aktīva posteņa pārdošanas vai izslēgšanas brīdim, kad tas jāatzīst peļņā vai zaudējumos. Ja turpmāk tiek veikta finanšu aktīva posteņa vērtības samazināšana, visi ieņēmumi vai izdevumi, kas tiešā veidā tikuši atzīti pamatkapitālā, saskaņā ar 67. punktu tiek atzīti peļņā un zaudējumos.

Peļņa un zaudējumi

55. ***Finanšu aktīvu vai saistību posteņa patiesās vērtība izmaiņu rezultātā radušos peļņu vai zaudējumus, kas nav apdrošināšanas attiecību daļa (sk. 89. – 102. punktu), atzīst šādi:***

   a) no finanšu aktīvu vai finanšu saistību posteņa, kuru klasificē kā pēc patiesās vērtības peļņā vai zaudējumos atzīto posteni, gūto peļņu vai zaudējumus atzīst peļņā vai zaudējumos;

   b) no pārdošanai paredzēta finanšu aktīva posteņa gūto peļņu vai zaudējumus atzīst tieši pamatkapitālā ar pašu kapitāla izmaiņu pārskata starpniecību (sk. 1. SGS* Finanšu pārskatu sniegšana*), izņemot zaudējumus no vērtības samazināšanās (sk. 67. – 70. punktu), kā arī peļņu un zaudējumus no ārvalstu valūtu maiņas (sk. A. Pielikuma AG83. punktu), līdz finanšu aktīva posteņa atzīšanas pārtraukšanai, kad iepriekš pamatkapitālā atzīto uzkrāto peļņu vai zaudējumus atzīst peļņā vai zaudējumos. Tomēr procentus, kas aprēķināti, izmantojot faktiskā ieguldījuma metodi (sk. 9. punktu), atzīst peļņā vai zaudējumos (sk. 18. SGS* Ieņēmumi*). Dividendes no pašu kapitāla instrumenta, kas paredzēts pārdošanai, tiek atzītas peļņā vai zaudējumos ar brīdi, kad nostiprinātas uzņēmuma tiesības maksājumu saņemt (sk. 18. SGS).

56. ***No tiem finanšu aktīvu un finanšu saistību posteņiem, kuri tiek uzskaitīti bilancē pēc to izmaksu vērtības (sk. 46. un 47. paragrāfus), no kuras tiek atskaitīts uzkrātais nolietojums, gūtā peļņa vai zaudējumi tiek atzīti peļņā vai zaudējumos brīdī, kad attiecīgā finanšu aktīvu vai finanšu saistību posteņa atzīšana tiek pārtraukta vai tā atzītā vērtība samazināta, un tas tiek veikts nolietojuma uzskaites procesa ietvaros. Tomēr no finanšu aktīvu vai finanšu saistību posteņiem, kas ir apdrošinātie posteņi (sk. 78. – 84. punktu un A. Pielikuma AG98. – AG101. punktu), gūtās peļņas vai zaudējumu uzskaite veicama, vadoties no 89. – 102. punkta prasībām.***

IAS 39

57. ***Ja uzņēmums finanšu aktīva posteņu atzīšanu veic, izmantojot darījuma dienas uzskaites principu (sk. 38. punktu un A. Pielikuma AG53. un AG56. punktu), tad visas patiesās saņemamā aktīva posteņa vērtības izmaiņas periodā no darījuma dienas līdz saistību segšanas dienai netiek atzītas attiecībā uz aktīva posteņiem, kuri bilancē tiek uzskaitīti pēc izmaksu vērtības vai pēc izmaksu vērtības, no kuras atskaitīts uzkrātais nolietojums (atskaitot zaudējumus no vērtības samazināšanās). Tomēr attiecībā uz aktīvu posteņiem, kuri tiek uzskaitīti pēc patiesās vērtības, patiesās vērtības izmaiņas ir jāatzīst peļņā vai zaudējumos, vai pašu kapitālā, kā tas paredzēts saskaņā ar 55. punkta prasībām.***

Finanšu aktīvu vērtības samazināšana un neatgūstamība

58. ***Katrā bilances sastādīšanas reizē uzņēmumam ir jānovērtē, vai pastāv objektīvi pierādījumi tam, ka finanšu aktīva postenim vai finanšu aktīvu posteņu grupai jāveic vērtības samazināšana. Ja šādi pierādījumi pastāv, uzņēmums piemēro 63. punktā minētās prasības (attiecībā uz finanšu aktīva posteņiem, kuri bilancē ir uzskaitīti pēc izmaksu vērtības, no kuras atskaitīts uzkrātais nolietojums), 66. punktā minētās prasības (attiecībā uz finanšu aktīva posteņiem, kuri bilancē ir uzskaitīti pēc izmaksu vērtības), lai noteiktu iespējamo zaudējumu apjomu no vērtības samazināšanās.***

59. Finanšu aktīva postenim vai finanšu aktīva posteņu grupai tiek veikta vērtības samazināšana un rodas zaudējumi no vērtības samazināšanās, tikai un vienīgi, ja pastāv objektīvi pierādījumi tam, ka šāda vērtības samazināšanās ir notikusi viena vai vairāku pēc aktīva posteņa sākotnējās atzīšanas notikušu gadījumu rezultātā ("zaudējumu gadījums") un, ja šis zaudējumu gadījums (vai vairāki gadījumi) atstājis ticami novērtējamu iespaidu uz finanšu aktīva posteņa vai finanšu aktīva posteņu grupas prognozēto nākotnes naudas plūsmu. Var arī nebūt iespējams identificēt vienu, atsevišķu notikumu, kas ir izraisījis vērtības samazināšanos. Drīzāk iespējams, ka samazināšanos izraisījis vairāku notikumu kopējais rezultāts. Nākotnes notikumu rezultātā prognozētie zaudējumi, neatkarīgi no to ticamības pakāpes, netiek atzīti. Objektīvi pierādījumi tam, ka notikusi finanšu aktīva posteņa vai posteņu grupas vērtības samazināšanās, ietver tādu pārbaudāma veida informāciju, kas nonāk aktīva īpašnieka uzmanības lokā attiecībā uz šādiem zaudējumu gadījumiem:

a) nozīmīgas saistību izsniedzēja vai pildītāja finansiālās grūtības;

b) līguma nosacījumu neievērošana, piemēram, procentu vai pamatsummas atmaksāšanas nosacījumu pārkāpšana vai neievērošana;

c) aizdevuma izsniedzējs tādu ekonomisku vai juridisku iemeslu dēļ, kas saistīti ar aizdevuma ņēmēja finansiālām grūtībām, piešķir aizdevuma ņēmējam koncesiju, ko citos apstākļos aizdevuma ņēmējs nebūtu apsvēris;

d) kļūst ticams, ka aizdevuma ņēmējs uzsāks bankrota procedūru vai cita veida finansiālu reorganizāciju;

e) attiecīgā finanšu aktīva posteņa aktīvā tirgus zaudēšana finansiālu grūtību dēļ;

f) pārbaudāma informācija norāda, ka eksistē izmērāms finanšu aktīva posteņu grupas nākotnes naudas plūsmas prognozes samazinājums kopš šo aktīva posteņu atzīšanas dienas, lai arī attiecībā uz atsevišķiem finanšu aktīva posteņiem šis samazinājums vēl nav nosakāms, un tā ietver:

   i) zaudējumus palielinošas izmaiņas attiecībā uz aizdevuma ņēmēju maksātspēju attiecīgajā grupā (piemēram, pieaugošs nokavēto maksājumu skaits vai pieaugošs kredītkaršu aizdevumu ņēmēju skaits, kuri savu kredīta limitu jau sasnieguši un maksā minimālo mēneša summu);

   ii) valsts vai pašvaldību ekonomiskos apstākļus, kas ir savstarpēji saistīti ar pārkāpumiem attiecībā uz aktīva posteņiem grupā (piemēram, bezdarbnieku līmeņa celšanās attiecīgajā aizdevumu ņēmēju ģeogrāfiskajā apgabalā, nekustamā īpašuma cenu samazināšanās, kas ietekmē nekustamā īpašuma ķīlu vērtību attiecīgajā apgabalā, naftas cenu samazināšanās attiecībā uz naftas ražotājiem izsniegtajiem aizdevumiem, vai zaudējumus palielinošas izmaiņas kādas rūpniecības nozares apstākļos, kas ietekmē aizdevumu ņēmējus attiecīgajā grupā).

60. Aktīvā tirgus zaudēšana tā iemesla dēļ, ka uzņēmuma finanšu instrumenti vairs netiek publiski tirgoti, nav vērtības samazināšanās pierādījums. Uzņēmuma kredītreitinga krišanās pats par sevi nav vērtības samazināšanās pierādījums, lai gan tas var kalpot kā vērtības samazināšanās pierādījums, apsverot to saistībā ar cita veida pieejamo informāciju. Finanšu aktīva posteņa patiesās vērtības samazināšanās līdz līmenim, kas ir zemāks par tā izmaksu vērtību vai izmaksu vērtību pēc uzkrātā nolietojuma atskaitīšanas, ne vienmēr ir vērtības samazināšanās pierādījums (piemēram, parādsaistību instrumenta ieguldījuma patiesās vērtības samazināšanās, kas radusies no riska brīvas procentu likmes palielināšanās rezultātā).

61. Papildus pie 59. punktā minētiem gadījumu veidiem, objektīvi ieguldījuma kapitāla instrumentos vērtības samazināšanās pierādījumi ir arī informācija par tādām nozīmīgām, zaudējumus palielinošām izmaiņām, kuras ir notikušas tehnoloģiskajā, tirgus, ekonomiskajā vai juridiskajā vidē, kurā darbojas izsniedzējs, kā arī norāda, ka kapitāla instrumentā ieguldītās izmaksas var nebūt atgūstamas. Nozīmīga vai ilgstoša vērtības samazināšanās ieguldījumā kapitāla instrumentos līdz līmenim, kas zemāks par izmaksām, arī ir vērtības samazināšanās pierādījums.

62. Atsevišķos gadījumos pārbaudāmā informācija, kas nepieciešama, lai novērtētu finanšu aktīva posteņa radītos zaudējumus no vērtības samazināšanās, var būt ierobežota vai arī vairs nav pilnībā attiecināma uz konkrēto situāciju. Piemēram, tas var būt gadījums, kad aizdevuma ņēmējs ir nonācis finansiālās grūtībās un nav pieejami daudzi vēsturiskie dati, kas saistīti ar līdzīgiem aizdevumu ņēmējiem. Šādos gadījumos zaudējumu apjoma noteikšanai no vērtības samazināšanās uzņēmums izmanto spriedumu vadoties no savas pieredzes. Līdzīgā veidā uzņēmums izmanto spriedumu, vadoties no savas pieredzes, koriģējot pārbaudāmu informāciju, attiecībā uz finanšu aktīva posteņu grupu konkrētās situācijas atspoguļošanai (sk. AG89. punktu). Pamatotu aplēšu lietošana ir svarīga finanšu pārskatu sagatavošanas daļa un neietekmē to ticamību.

Finanšu aktīvi, kas tiek uzskaitīti bilancē pēc izmaksu vērtības, no kuras atskaitīts uzkrātais nolietojums

63. ***Ja pastāv objektīvi pierādījumi tam, ka radušies zaudējumi no tādu aizdevumu un debitoru parādu vai līdz galam turētu ieguldījumu vērtības samazināšanās, kas bilancē tiek uzskaitīti pēc izmaksu vērtības, no kuras atskaitīts uzkrātais nolietojums, zaudējumu summa tiek vērtēta kā starpība starp aktīva posteņa bilances vērtību un prognozētās nākotnes naudas plūsmas tagadnes vērtību (atskaitot nākotnē paredzamos kredītu zaudējumus, kas vēl nav radušies), kas tiek diskontēta, izmantojot finanšu aktīva posteņa sākotnējo faktisko procentu likmi (t.i., faktisko procentu likmi, kas aprēķināta sākotnējās atzīšanas brīdī). Aktīva posteņa bilances vērtību samazina vai nu tiešā veidā vai ar uzkrājumu konta starpniecību. Zaudējumu summu atzīst peļņā vai zaudējumos.***

64. Vispirms uzņēmums nosaka, vai objektīvi vērtības samazināšanās pierādījumi pastāv attiecībā uz katru atsevišķi nozīmīgu finanšu aktīva posteni atsevišķi, un atsevišķi vai kopumā attiecībā uz finanšu aktīva posteņiem, kuri nav nozīmīgi katrs atsevišķi. Ja uzņēmums nosaka, ka objektīvi vērtības samazināšanās pierādījumi attiecībā uz katru atsevišķi novērtētu finanšu aktīva posteni nepastāv, neatkarīgi no tā, vai postenis ir nozīmīgs vai nē, tas ietver aktīva posteni finanšu aktīva posteņu grupā ar līdzīgām kredītriska īpašībām un novērtē tos kopumā vērtības samazināšanas veikšanas nolūkā. Aktīva posteņi, kas tiek atsevišķi novērtēti vērtības samazināšanas veikšanas nolūkā un attiecībā uz kuriem tiek atzīta vai turpina atzīt zaudējumus no vērtības samazināšanās, netiek iekļauti kolektīvajā novērtēšanā ar nolūku veikt vērtības samazināšanu.

65. ***Ja turpmākā periodā samazinās zaudējuma no vērtības samazināšanās summa un ja samazinājumu var objektīvi attiecināt uz gadījumu, kurš notiek pēc tam, kad vērtības samazināšanās ir tikusi atzīta (tādu kā debitora kredītreitinga celšanās), tad iepriekš atzīto zaudējumu no vērtības samazināšanās reversē vai nu tiešā veidā, vai arī veicot nepieciešamās uzkrājumu konta korekcijas. Reversēšanas rezultātā nedrīkst izveidoties tāda finanšu aktīva posteņa bilances vērtība, kas pārsniedz vērtību, kas būtu bijusi vienāda ar izmaksu vērtību, no kuras atskaitīts uzkrātais nolietojums, ja vērtības samazināšanās nebūtu atzīta dienā, kad veikta vērtības samazināšanas reversēšana. Reversēto summu atzīst peļņā vai zaudējumos.***

Finanšu aktīvi, kas tiek uzskaitīti bilancē pēc izmaksu vērtības

66. ***Ja pastāv objektīvi pierādījumi tam, ka radušies zaudējumi tāda nekotēta kapitāla instrumenta vērtības samazināšanas rezultātā, kas netiek bilancē uzskaitīts pēc patiesās vērtības, jo tā patiesā vērtība nav ticami nosakāma, vai tāda atvasinājuma aktīva posteņa vērtības samazināšanas rezultātā, kas saistīts ar un dzēšams šāda nekotēta pašu kapitāla instrumenta piegādes rezultātā, tad zaudējumu summu no vērtības samazināšanās nosaka kā starpību starp finanšu aktīva posteņa bilances vērtību un nākotnes naudas plūsmas prognozes tagadnes vērtību, kas tiek diskontēta pie līdzīga finanšu aktīva posteņa faktiskās tirgus peļņas procentu likmes (sk. 46. punkta c) apakšpunktu un A. Pielikuma AG80. un AG81. punktu). Šādi zaudējumi no vērtības samazināšanas netiek reversēti.***

Pārdošanai paredzētie finanšu aktīvi

67. ***Brīdī, kad tiešā veidā kapitālā tiek atzīts pārdošanai paredzētu finanšu aktīva posteņu patiesās vērtības samazinājums, un pastāv objektīvi pierādījumi tam, ka notikusi aktīva posteņa vērtības samazināšanās (sk. 59. punktu), uzkrāto zaudējumu vērtība, kas tika atzīta tiešā veidā pamatkapitālā, jāizslēdz no pašu kapitāla un jāatzīst peļņā un zaudējumos, pat ja attiecīgā finanšu aktīva posteņa atzīšana nav tikusi pārtraukta.***

68. ***Uzkrāto zaudējumu vērtība, kas tiek izslēgta no pašu kapitāla un, saskaņā ar 67. punktu, tiek atzīta peļņā vai zaudējumos, ir vienāda ar starpību starp iegādes vērtību (no kuras atskaitīta visa atmaksātās pamatsummas vērtība un nolietojums) un faktisko patieso vērtību, no kuras atskaitīti zaudējumi no tā finanšu aktīva posteņa vērtības samazināšanās, kurš iepriekš tika atzīts peļņā vai zaudējumos.***

IAS 39

69. ***Tāda ieguldījuma pašu kapitāla instrumentos peļņā vai zaudējumos atzītie zaudējumi no vērtības samazināšanās, kurš tiek klasificēts kā paredzēts pārdošanai, nevar tikt reversēti caur peļņu vai zaudējumiem.***

70. ***Ja turpmākā periodā tāda parāda instrumenta patiesā vērtība, kurš tiek klasificētas kā paredzēts pārdošanai, pieaug, un, ja šis pieaugums ir objektīvi attiecināms uz gadījumu, kas notiek pēc tam, kad zaudējumi no vērtības samazināšanās tika atzīti peļņā vai zaudējumos, zaudējumus no vērtības samazināšanās reversē, reversēto summu atzīstot peļņā vai zaudējumos.***

APDROŠINĀŠANA

71. ***Ja plānots veidot apdrošināšanas attiecību starp apdrošināšanas instrumentu un apdrošināto posteni, kā aprakstīts 85. – 88. punktā un A. Pielikuma AG102. – AG104. punktā, apdrošināšanas instrumenta un apdrošinātā posteņa radītās peļņas vai zaudējumu uzskaiti veic, vadoties no 89. – 102. punkta.***

Apdrošināšanas instrumenti

Kritērijiem atbilstoši instrumenti

72. Šis Standarts nesašaurina to apstākļu loku, saskaņā ar kuriem atvasinājums var tikt apzīmēts kā apdrošināšanas instruments ar noteikumu, ka tiek ievēroti 88. punktā ietvertie nosacījumi, izņemot attiecībā uz zināma veida rakstiskiem iespēju līgumiem (sk. A. Pielikuma AG94. punktu). Tomēr neatvasinātu finanšu aktīva posteni vai neatvasinātu finanšu saistību posteni var paredzēt kā apdrošināšanas instrumentu tikai ārvalstu valūtu maiņas kursu riska apdrošināšanai.

73. Riska ierobežošanas uzskaites nolūkā tikai tos instrumentus, kuros iesaistīta ārējā puse attiecībā pret atskaites uzņēmumu (t.i., ārēja attiecībā pret uzņēmumu grupu, uzņēmumu segmentu vai atsevišķu uzņēmumu, par kuru tiek iesniegta atskaite), var paredzēt kā apdrošināšanas instrumentus. Lai arī atsevišķi uzņēmumi konsolidētas grupas ietvaros vai atsevišķas uzņēmuma nodaļas var noslēgt apdrošināšanas darījumus ar citiem uzņēmumiem grupas ietvaros vai ar citām nodaļām uzņēmuma ietvaros, visi šāda veida darījumi konsolidējot tiek izslēgti. Tādējādi šādi apdrošināšanas instrumenti neatbilst kritērijiem, kas paredz veikt riska ierobežošanas uzskaiti konsolidētos grupas finanšu pārskatos. Tomēr tie atbilst kritērijiem, kas paredz veikt riska ierobežošanas uzskaiti atsevišķo uzņēmumu individuālos vai atsevišķos finanšu pārskatos, kurus sastāda grupas ietvaros vai segmentu atskaitēs ar noteikumu, ka tie ir ārēji attiecībā pret atsevišķo uzņēmumu vai segmentu, par kuru sastādīta atskaite.

Apdrošināšanas instrumentu noteikšana

74. Parasti tiek veikta vienreizēja, pilnībā visa apdrošināšanas instrumentu patiesās vērtības noteikšana, un faktori, kuri izraisa patiesās vērtības izmaiņas, ir atkarīgi viens no otra. Tādējādi apdrošināšanas attiecību uzņēmums nosaka visam apdrošināšanas instrumentam kopumā. Vienīgie pieļaujamie izņēmumi ir:

a) atdalot iespēju līguma patieso vērtību no laika vērtības un nosakot tikai iespēju līguma patiesās vērtības izmaiņas kā apdrošināšanas instrumentu, bet izslēdzot izmaiņas tā laika vērtībā;

b) atdalot procentu daļu no nestandartizēta nākotnes līguma darījuma cenas vērtības.

Šie izņēmumi pieļaujami tādēļ, ka iespēju līguma patiesā vērtība un nestandartizēta nākotnes līguma uzcenojums, parasti var tikt novērtēti atsevišķi. Dinamiska rakstura apdrošināšanas stratēģija, kas novērtē gan patieso vērtību, gan iespēju līguma laika vērtību, var atbilst kritērijiem, kuri paredz veikt riska ierobežošanas uzskaiti.

75. Visa apdrošināšanas instrumenta kopējās vērtības proporcija, kā, piemēram, 50 % no spekulatīvās summas, var tikt noteikta kā apdrošināšanas instruments apdrošināšanas attiecībā. Tomēr apdrošināšanas attiecība nevar tikt noteikta tikai uz kādu tā laika perioda daļu, kurā apdrošināšanas instruments paliek nenodzēsts.

76. Atsevišķs apdrošināšanas instruments var tikt noteikts kā apdrošinājums vairāk nekā vienam riska viedam ar noteikumiem, ka a) apdrošinātos riskus ir iespējams skaidri identificēt; b) apdrošinājuma produktivitāti ir iespējams nodemonstrēt; kā arī c) ir iespējams nodrošināt, ka eksistē īpaša apdrošināšanas instrumenta noteikšana un dažādas riska pozīcijas.

77. Divi vai vairāki atvasinājumi vai proporcionālas to daļas (vai, valūtu riska gadījumā, divi vai vairāk nekā divi neatvasināti instrumenti vai proporcionālas to daļas, vai arī atvasināto un neatvasināto instrumentu kombinācija vai proporcionāla tās daļa), var tikt ņemti vērā apvienotā veidā vai kopīgi noteikti kā apdrošināšanas instruments, ieskaitot gadījumus, kad atsevišķu atvasinājumu radītais(tie) risks(i) kompensē citu radīto(tos) risku(s). Tomēr procentu likmes atvasinājums vai cits atvasinājuma instruments, kas apvieno rakstisku iespēju līgumu un iegādātu iespēju līgumu, neatbilst apdrošināšanas instrumenta kritērijiem, ja faktiski tas ir rakstisks neto iespēju līgums (par kuru tiek saņemts neto uzcenojums). Līdzīgā veidā divus vai vairāk instrumentus (vai proporcionālas to daļas) var noteikt kā apdrošināšanas instrumentus tikai gadījumā, ja neviens no tiem nav rakstisks iespēju līgums vai rakstisks neto iespēju līgums.

Apdrošinātie posteņi

Kritērijiem atbilstoši posteņi

78. Par apdrošināšanas posteni var tikt atzīts aktīvu vai saistību postenis, neatzīta saistoša apņemšanās, ļoti ticami prognozējams darījums vai neto ieguldījums ārvalstu darījumos. Par apdrošinātu posteni var kļūt a) atsevišķs aktīva postenis, saistību postenis, saistoša apņemšanās, ļoti ticami prognozējams darījums vai neto ieguldījums ārvalstu darījumos, b) aktīva posteņu grupa, saistību posteņu grupa, saistošas apņemšanās, ļoti ticami prognozējami darījumi vai neto ieguldījumi ārvalstu darījumos ar līdzīgām riska pazīmēm vai c) portfeļa apdrošināšanā tikai pret procentu likmes risku – tādu finanšu aktīvu posteņu vai tādu finanšu saistību posteņu daļa, kuri savā starpā sadala apdrošināmo risku.

79. Pretēji aizdevumiem un debitoru parādiem, līdz galam turēti ieguldījumi nevar kļūt par apdrošinātiem posteņiem saistībā ar procentu likmes riska vai priekšapmaksas riska apdrošināšanu, jo ieguldījuma noteikšana kā līdz galam turēts ieguldījums, paredz nodomu attiecīgo ieguldījumu turēt līdz tā beigu termiņam neatkarīgi no šāda ieguldījuma patiesās vērtības vai naudas plūsmas izmaiņām, kas var tikt attiecinātas uz procentu likmju izmaiņām. Tomēr līdz galam turēts ieguldījums var būt kā apdrošinātais postenis attiecībā uz riskiem no izmaiņām ārvalstu valūtu maiņas kursos un kredītrisku.

80. Riska ierobežošanas uzskaites nolūkā tikai tie aktīvu posteņi, saistību posteņi, saistošas apņemšanās vai ļoti ticami prognozējami darījumi, kuros iesaistīta kāda uzņēmumam ārēja puse, var tikt noteikti kā apdrošinātie posteņi. No tā izriet, ka riska ierobežošanas uzskaite var tikt piemērota darījumiem starp uzņēmumiem vai vienas un tās pašas grupas segmentiem tikai individuālos vai atsevišķos šo uzņēmumu vai segmentu finanšu pārskatos, bet ne konsolidētos grupas finanšu pārskatos. Kā izņēmumu var minēt gadījumu, kurā starpgrupu naudas posteņa ārvalstu valūtu risks (piemēram, kreditoru/debitoru parādu starp diviem meitas uzņēmumiem) var atbilst apdrošināta posteņa kritērijiem konsolidētos finanšu pārskatos, ja tā rezultātā veidojas risks attiecībā uz ārvalstu valūtu maiņas peļņu vai zaudējumiem, kas nav pilnībā izslēgti pārskatus konsolidējot saskaņā ar 21. SGS *Ārvalstu valūtas kursu izmaiņu ietekme*. Saskaņā ar 21. SGS, peļņa vai zaudējumi no ārvalstu valūtu maiņas darījumiem starpgrupu naudas posteņos netiek pilnībā izslēgti, pārskatus konsolidējot gadījumos, kuros starpgrupu naudas posteņi ir divu tādu grupas uzņēmumu savstarpēja darījuma posteņi, kuriem ir atšķirīgas funkcionālās valūtas.

Finanšu posteņu noteikšana par apdrošinātiem posteņiem

81. Ja apdrošinātais postenis ir finanšu aktīvu vai finanšu saistību postenis, tas var kļūt par apdrošinātu posteni attiecībā uz riskiem, kas saistīti tikai ar daļu no tā naudas plūsmas vai patiesās vērtības (tādu kā viena vai vairākas izvēlētas līgumu naudas plūsmas vai proporcionālas to daļas, vai procentuāla to patiesās vērtības daļa) ar noteikumu, ka ir iespējams noteikt tās efektivitāti. Piemēram, identificējama un atsevišķi novērtējama procentus pelnoša aktīvu posteņa vai procentus pelnoša saistību posteņa procentu likmes riska daļa var tikt noteikta kā apdrošināmais risks (tāda kā no riska brīva procentu likme vai kopējā apdrošināta finanšu instrumenta procentu likmes riska Standarta procentu likmes daļa).

81A. Finanšu aktīvu posteņu vai finanšu saistību posteņu portfeļa procentu likmes riska apdrošināšanā pēc patiesās vērtības (un tikai šāda veida apdrošināšanā), apdrošinātā daļa var tik noteikta saistībā ar valūtas summu (piemēram, dolāru, eiro, mārciņu vai randu summu) nevis kā atsevišķi aktīvu posteņi (vai saistību posteņi). Lai arī portfelī drīkst riska vadības nolūkos ietvert aktīvu un saistību posteņus, noteiktā summa ir aktīvu posteņu summa vai saistību posteņu summa. Neto summas noteikšana, ieskaitot aktīvu posteņus un saistību posteņus, nav atļauta. Uzņēmums drīkst apdrošināt daļu no ar šo noteikto summu saistītā procentu likmes riska. Piemēram, portfeļa apdrošināšanas gadījumā, kurā iesaistīti priekšapmaksas aktīvu posteņi, uzņēmums drīkst apdrošināt tās patiesās vērtības izmaiņas, kas attiecināmas uz izmaiņām apdrošinātās procentu likmēs, pamatojoties uz prognozējamiem, nevis līgumā noteiktiem pārcenošanas datumiem. […].

IAS 39

Tādu posteņu noteikšana par apdrošinātiem posteņiem, kuri nav finanšu posteņi

82. ***Ja apdrošinātais postenis nav finanšu aktīva postenis vai finanšu saistību postenis, tas jānosaka par apdrošinātu posteni a) attiecībā uz ārvalstu valūtu risku vai b) viss kopumā attiecībā uz visiem riska veidiem tādēļ, ka rodas grūtības, izolējot un novērtējot attiecīgās naudas plūsmas vai patiesās vērtības daļas izmaiņas, kas attiecināmas uz tādiem īpašiem riska veidiem, kas nav ārvalstu valūtu riski.***

Posteņu grupu noteikšana par apdrošinātiem posteņiem

83. Līdzīgus aktīvu posteņus un līdzīgus saistību posteņus summē un apdrošina kā grupu tikai tad, ja atsevišķiem aktīvu posteņiem vai atsevišķiem saistību posteņiem attiecīgajā grupā ir kopējs risks, kura apdrošināšana ir noteikta. Bez tam patiesās vērtības izmaiņa, kas attiecināma uz katra atsevišķā posteņa apdrošināto risku grupā, jāparedz kā aptuveni proporcionāla kopējai patiesās vērtības izmaiņai, kas attiecināma uz posteņu grupas apdrošināto risku.

84. Tā iemesla dēļ, ka uzņēmums apdrošināšanas efektivitāti vērtē, salīdzinot apdrošināšanas instrumenta (vai līdzīgu apdrošināšanas instrumentu grupas) un apdrošinātā posteņa (vai līdzīgu apdrošinātu posteņu grupas) patiesās vērtības vai naudas plūsmas izmaiņas, apdrošināšanas instrumenta salīdzināšana ar kopējo neto pozīciju (piemēram, visu fiksētas likmes aktīvu posteņu un fiksētas likmes saistību posteņu ar līdzīgiem beigu termiņiem neto formā), nevis ar īpašu apdrošinātu posteni, neatbilst kritērijiem, kuri paredz veikt riska ierobežošanas uzskaiti.

Riska ierobežošanas uzskaite

85. Riska ierobežošanas uzskaitē atzīst apdrošināšanas instrumenta un apdrošinātā posteņa patiesās vērtības izmaiņu ieskaita ietekmi uz peļņu vai zaudējumiem.

86. ***Mēdz būt trīs veidu apdrošināšanas attiecības:***

a) patiesās vērtības apdrošināšana:atzīta aktīvu vai saistību posteņa vai neatzītas saistošas apņemšanās, vai noteiktas šāda aktīvu, saistību posteņa vai saistošas apņemšanās daļas patiesās vērtības izmaiņu riska apdrošināšana, kas attiecināma uz noteikta veida risku un var ietekmēt peļņu vai zaudējumus.

b) naudas plūsmas apdrošināšana:naudas plūsmas mainības riska apdrošināšana, kas i) ir attiecināma uz atsevišķu riska veidu, kas saistīts ar atzītu aktīvu vai saistību posteni (tādu kā visi vai daži mainīgas likmes parādsaistību nākotnes procentu maksājumi) vai ļoti ticami prognozējams darījums un ii) var ietekmēt peļņu un zaudējumus.

c) neto ieguldījuma ārvalstu darījumā apdrošināšana, kā noteikts 21. SGS.

87. Saistošas apņemšanās ārvalstu valūtu riska apdrošināšanu drīkst uzskaitīt kā patiesās vērtības apdrošināšanu vai kā naudas plūsmas apdrošināšanu.

88. ***Apdrošināšanas attiecība atbilst riska ierobežošanas uzskaites kritērijiem saskaņā ar 89. –102. punkta nosacījumiem tikai un vienīgi, ja tiek izpildīti visi turpmāk minētie nosacījumi:***

a) apdrošināšana sākumā tiek formāli noteikta un dokumentēta apdrošināšanas attiecība un uzņēmuma riska vadības mērķis un stratēģija, uzņemoties apdrošināšanu. Šī dokumentācija ietver apdrošināšanas instrumenta rekvizītus, apdrošināšanas posteni vai darījumu, apdrošinātā riska veidu un to, kā uzņēmums gatavojas novērtēt apdrošināšanas instrumenta efektivitāti, kompensējot uz apdrošināto risku attiecināmo apdrošinātā posteņa patiesās vērtības vai naudas plūsmas izmaiņu risku;

b) paredzētā apdrošināšana ir ļoti efektīva (sk. A. Pielikuma AG105. – AG113. punktu), panākot uz apdrošināto risku attiecināmo patiesās vērtības vai naudas plūsmas izmaiņu ieskaitu, kas ir konsekvents ar iepriekš dokumentēto riska vadības stratēģiju attiecībā uz konkrēto apdrošināšanas attiecību;

c) attiecībā uz naudas plūsmas apdrošināšanu, prognozējamam darījumam, kas ir apdrošināšanas priekšmets, jābūt ļoti ticamam un tam jāuzrāda naudas plūsmas mainība, kas noteikti ietekmē peļņu vai zaudējumus;

d) apdrošināšanas efektivitāte var ticami tikt izmērīta, t.i., ticami var izmērīt apdrošinātā posteņa patieso vērtību vai naudas plūsmas, kuras attiecināmas uz apdrošināto risku un apdrošināšanas instrumenta patieso vērtību (sk. 46. un 47. punktu un A. Pielikuma AG80. un AG81. punktu saistībā ar norādēm patiesās vērtības noteikšanā);

e) apdrošināšana tiek konstanti novērtēta un faktiski noteikta kā ļoti efektīva visu finanšu atskaites periodu laikā, attiecībā uz kuriem apdrošināšana tiek noteikta.

Patiesās vērtības apdrošināšana

89. ***Ja patiesās vērtības apdrošināšana attiecīgajā periodā atbilst 88. punkta nosacījumiem, to uzskaita šādi:***

a) peļņu vai zaudējumus, kas rodas, veicot atkārtotu patiesās vērtības (atvasinātiem apdrošināšanas instrumentiem) vai bilances vērtības ārvalstu valūtas komponentes, kas tiek vērtēta saskaņā ar 21. SGS (neatvasinātiem apdrošināšanas instrumentiem), novērtēšanu, atzīst peļņā vai zaudējumos;

b) ar peļņas vai zaudējumu summu no apdrošinātā posteņa, kas attiecināma uz apdrošināto risku, koriģē apdrošinātā posteņa bilances vērtību un to atzīst peļņā vai zaudējumos. Tas piemērojams, ja citos apstākļos apdrošināto posteni vērtē pēc izmaksu vērtības. Uz apdrošināto risku attiecināmās peļņas vai zaudējumu summas atzīšana peļņā vai zaudējumos piemērojama, ja apdrošinātais postenis ir pārdošanai paredzēts finanšu aktīva postenis.

89A. Finanšu aktīvu vai finanšu saistību portfeļa daļas procentu likmes riska patiesās vērtības apdrošināšanā (un tikai šāda veida apdrošināšanā) 89. punkta b) apakšpunkta prasība var tikt izpildīta, uzrādot uz apdrošināto posteni attiecināmo peļņu vai zaudējumus vai nu:

a) vienas atsevišķas rindas postenī aktīvu daļā tajos pārcenošanas laika periodos, kuros apdrošinātais postenis ir aktīva postenis; vai arī

b) vienas atsevišķas rindas postenī saistību daļā tajos pārcenošanas laika periodos, kuros apdrošinātais postenis ir saistību postenis.

Atsevišķo rindu posteņi, kas augstāk minēti a) un b) apakšpunktos, ir jāuzrāda blakus ar finanšu aktīvu vai finanšu saistību posteņiem. Šajās rindās ietvertās summas izslēdz no bilances ar brīdi, kad tiek pārtraukta attiecīgo aktīvu vai saistību posteņu atzīšana.

90. Ja tiek apdrošināti tikai zināmi uz apdrošināto posteni attiecināmi riska veidi, tās atzītās apdrošinātā posteņa patiesās vērtības izmaiņas, kas nav saistītas ar apdrošināto risku, tiek atzītas, kā izklāstīts 55. punktā.

91. ***Uzņēmums turpmāk pārtrauc veikt 89. punktā minēto riska ierobežošanas uzskaiti, ja:***

a) apdrošināšanas instrumenta termiņš beidzas vai tas tiek pārdots, vai ir izpildīts (šajā nolūkā apdrošināšanas instrumenta aizvietošana vai pārklāšanās ar citu apdrošināšanas instrumentu netiek uzskatīta par termiņa izbeigšanos vai tā darbības pārtraukšanu, ja šāda aizvietošana vai pārklāšanās ir paredzēta kā daļa no uzņēmuma apdrošināšanas stratēģijas);

b) apdrošināšana vairs neatbilst 88. punktā minētajiem riska ierobežošanas uzskaites kritērijiem;

c) uzņēmums atceļ noteikto apdrošināšanu.

IAS 39

92. ***Visas pēc izmaksu vērtības, no kuras atskaitīts uzkrātais Jebkura tāda apdrošināta finanšu instrumenta, attiecībā uz kuru tiek izmantota faktiskā apvienošanas metode, uzskaites vērtības korekcija, kas veikta saskaņā ar 89. punkta b). apakšpunktu (vai, kredītportfeļa procentu likmju apdrošināšanas gadījumā, atsevišķa 89A. punktā aprakstīta bilances posteņa korekcija) jānoraksta peļņā vai zaudējumos. Norakstīšanu drīkst sākt uzreiz pēc korekcijas rašanās, bet ne vēlāk kā tad, kad tiek pārtrauktas tādu apdrošinātā instrumenta patiesās vērtības korekciju veikšana, kuras ir attiecināmas uz apdrošināto risku. Korekcija tiek veikta, balstoties uz pārrēķinātu faktisko procentu likmi dienā, kad sāk atskaitīt nolietojumu. Tomēr, ja finanšu aktīvu vai finanšu saistību portfeļa procentu likmju riska patiesās vērtības apdrošināšanas gadījumā (un tikai šādas apdrošināšanas gadījumā), nolietojuma atskaitīšana izmantojot pārrēķinātu faktisko procentu likmi nav realizējama, korekciju noraksta izmantojot lineāro nolietojuma aprēķināšanas metodi. Korekciju noraksta pilnībā līdz finanšu instrumenta termiņa beigām vai, kredītportfeļa procentu likmju apdrošināšanas gadījumā, līdz attiecīgā pārcenošanas perioda beigām.***

93. Kad par apdrošināšanas posteni tiek noteikta neatzīta saistoša apņemšanās, turpmāk uzkrātā saistošas apņemšanās patiesās vērtības izmaiņu vērtība, kas attiecināmas uz apdrošināto risku, tiek atzīta kā aktīvu vai saistību postenis (sk. 89. punkta b) apakšpunktu). Apdrošināšanas instrumenta patiesās vērtības izmaiņas arī tiek atzītas peļņā vai zaudējumos.

94. Kad uzņēmums noslēdz saistošu apņemšanos iegādāties aktīvus vai uzņemties saistības, kas ir apdrošināts postenis patiesās vērtības apdrošināšanā, sākotnējā aktīvu vai saistību posteņa bilances vērtība, kas izveidojas, uzņēmumam izpildot šo apņemšanos, tiek koriģēta, ieskaitot tādu uzkrāto izmaiņu vērtību saistošās apņemšanās patiesajā vērtībā, kuras attiecināmas uz apdrošināto risku, kas tika atzīts bilancē.

Naudas plūsmas apdrošināšana

95. ***Ja patiesās vērtības apdrošināšana attiecīgajā periodā atbilst 88. punkta nosacījumiem, to uzskaita šādi:***

a) to no apdrošināšanas instrumenta gūtās peļņas vai zaudējumu daļu, kas noteikta kā efektīva apdrošināšana (sk. 88. punktu), atzīst tiešā veidā pamatkapitālā caur pārskatu par izmaiņām pašu kapitālā (sk. 1. SGS);

b) neefektīvo no apdrošināšanas instrumenta gūto peļņas daļu atzīst peļņā vai zaudējumos.

96. Precīzāk apzīmējot, naudas plūsmas apdrošināšanu uzskaita šādi:

a) atsevišķās pašu kapitāla komponentes, kas saistītas ar apdrošināto posteni, tiek koriģētas attiecībā uz mazāko no šādām vērtībām (absolūtās summās):

   i) no apdrošināšanas sākuma brīža uzkrātā peļņa vai zaudējumi no apdrošināšanas instrumenta;

   ii) paredzamo apdrošinātā posteņa nākotnes naudas plūsmu no apdrošināšanas sākuma brīža uzkrātā patiesās vērtības (tagadnes vērtība) izmaiņu summa;

b) visu atlikušo peļņu vai zaudējumus no apdrošināšanas instrumenta vai noteiktas tā komponentes (kas nav efektīvā apdrošināšana) atzīst peļņā vai zaudējumos;

c) ja uzņēmuma dokumentētā riska vadības stratēģijā paredzēts, attiecībā uz konkrētu apdrošināšanas attiecību, izslēgt zināmu peļņas vai zaudējumu, vai ar apdrošināšanas instrumentu saistītas naudas plūsmas komponenti no apdrošināšanas efektivitātes novērtējuma (sk. 74., 75. punktu un 88. punkta a) apakšpunktu, tad šī izslēgtā peļņas vai zaudējumu komponente tiek atzīta saskaņā ar 55. punkta nosacījumiem.

97. *Ja prognozējama darījuma apdrošināšana turpmāk noved pie finanšu aktīvu vai finanšu saistību posteņa atzīšanas, ar to saistīto peļņu vai zaudējumus, kas tika tiešā veidā saskaņā ar 95. punkta nosacījumiem atzīta pamatkapitālā, pārklasificē uz peļņu vai zaudējumiem tai pat periodā vai periodos, kuros iegādātais aktīva postenis vai noslēgto saistību postenis ietekmē peļņu vai zaudējumus (tādos periodos, kuros tiek atzīti procentu ieņēmumi vai procentu izdevumi). Tomēr, ja uzņēmums paredz, ka visi vai daļa no zaudējumiem, kas tiešā veidā atzīti pamatkapitālā, nav atgūstami viena vai vairāku turpmāko periodu laikā, summu, kuras atgūšana nav paredzama, pārklasificē uz peļņu vai zaudējumiem.*

98. *Ja prognozējama darījuma apdrošināšana turpmāk noved pie tādu aktīva posteņu vai saistību posteņu rašanās, kuri nav finanšu posteņi, vai arī, ja prognozējams darījums attiecībā uz tādiem aktīva posteņiem vai saistību posteņiem, kuri nav finanšu posteņi, kļūst par saistošu apņemšanos, kurai tiek piemērots patiesās vērtības riska ierobežošanas uzskaite, uzņēmums pieņem zemāk minētos a) vai b) apakšpunktus:*

a) tas pārklasificē attiecīgo peļņu vai zaudējumus, kas tika atzīti tieši pamatkapitālā saskaņā ar 95. punkta nosacījumiem uz peļņu vai zaudējumiem tanī pat periodā vai periodos, kuros iegādātais aktīvu postenis vai noslēgto saistību postenis iespaido peļņu vai zaudējumus (tādos periodos, kuros tiek atzītas nolietojuma izmaksas vai pārdošanas izmaksas). Tomēr, ja uzņēmums paredz, ka visi vai daļa no zaudējumiem, kas tiešā veidā ir atzīti pamatkapitālā, nav atgūstami viena vai vairāku turpmāko periodu laikā, summu, kuras atgūšana nav paredzama, pārklasificē uz peļņu vai zaudējumiem.

b) attiecīgā peļņa vai zaudējumi, kas tika atzīti tieši pamatkapitālā saskaņā ar 95. punktu, tiek izslēgta un ieskaitīta sākotnējās izmaksās vai cita veida aktīvu vai saistību posteņa bilances vērtībā.

99. *Uzņēmums pieņem 98. punkta a) vai b) apakšpunktu par tā grāmatvedības politiku un piemēro to konsekventi attiecībā uz visiem apdrošināšanas darījumiem, uz kuriem 98. punkts attiecas.*

100. *Attiecībā uz naudas plūsmas apdrošināšanu, izņemot 97. un 98. punktā aprakstītos gadījumus, summas, kas tikušas tiešā veidā atzītas pamatkapitālā, atzīst peļņa vai zaudējumos tanī pat periodā vai periodos, kuros apdrošinātais prognozējamais darījums ietekmē peļņu vai zaudējumus (piemēram, prognozējamas pārdošanas gadījumā).*

101. *Jebkurā no zemāk sniegtajiem apstākļiem, uzņēmums turpmāk pārtrauc 95. – 100. punktā aprakstīto riska ierobežošanas uzskaiti:*

a) apdrošināšanas instrumenta termiņš beidzas vai tas tiek pārdots, vai ir izpildīts (šajā nolūkā apdrošināšanas instrumenta aizvietošana vai pārklāšanās ar citu apdrošināšanas instrumentu netiek uzskatīta par termiņa izbeigšanos vai tā darbības pārtraukšanu, ja šāda aizvietošana vai pārklāšanās ir paredzēta kā daļa no uzņēmuma apdrošināšanas stratēģijas). Šādā gadījumā no apdrošināšanas instrumenta gūto uzkrāto peļņu vai zaudējumus, kurus turpina atzīt tieši pamatkapitālā no perioda, kurā apdrošināšana ir bijusi efektīva (sk. 95. punkta a) apakšpunktu), turpina atzīt atsevišķi pamatkapitālā līdz prognozes darījuma brīdim. Ar darījuma brīdi piemēro 97., 98. un 100. punktu;

b) apdrošināšana vairs neatbilst 88. punktā aprakstītajiem riska ierobežošanas uzskaites kritērijiem. Šādā gadījumā no apdrošināšanas instrumenta gūto uzkrāto peļņu vai zaudējumus, kurus turpina atzīt tieši pamatkapitālā no perioda, kurā apdrošināšana bijusi efektīva (sk. 95. punkta a) apakšpunktu), turpina atzīt atsevišķi pamatkapitālā līdz prognozes darījuma brīdim. Ar darījuma brīdi piemēro 97., 98. un 100. punktu;

c) prognozējamais darījums vairs nav gaidāms un tādā gadījumā visu ar to saistīto uzkrāto peļņu vai zaudējumus no apdrošināšanas instrumenta, kuru turpina atzīt tieši pamatkapitālā no perioda, kurā apdrošināšana tika uzskatīta kā efektīva (sk. 95. punkta a. apakšpunktu), atzīst peļņā vai zaudējumos. Prognozējamais darījums, kurš vairs nav ļoti ticams (sk. 88. punkta c) apakšpunktu), var joprojām tikt uzskatīts kā paredzams;

d) uzņēmums atceļ noteikto apdrošināšanu. Prognozējamā darījuma apdrošināšanas gadījumā no apdrošināšanas instrumenta gūto uzkrāto peļņu vai zaudējumus, kurus turpina atzīt tieši pamatkapitālā no perioda, kurā apdrošināšana bijusi efektīva (sk. 95. punkta a) apakšpunktu), turpina atzīt atsevišķi pamatkapitālā līdz prognozes darījuma brīdim vai līdz brīdim, kad tas vairs netiek paredzēts. Ar darījuma brīdi piemēro 97., 98. un 100. punktu. Ja darījums vairs netiek paredzēts, uzkrāto peļņu vai zaudējumus, kas tikuši atzīti tieši pamatkapitālā, jāatzīst peļņā vai zaudējumos.

IAS 39

Neto ieguldījuma apdrošināšana

102. ***Neto ieguldījuma apdrošināšana ārvalstu darījumos, ieskaitot naudas posteņa apdrošināšanu, kuru uzskaita kā daļu no neto ieguldījuma (sk. 21. SGS), uzskaita līdzīgi ar naudas plūsmas apdrošināšanu:***

a) to no apdrošināšanas instrumenta gūtās peļņas vai zaudējumu daļu, kas noteikta kā efektīva apdrošināšana (sk. 88. punktu) atzīst tiešā veidā pamatkapitālā caur pārskatu par izmaiņām pašu kapitālā (sk. 1. SGS);

b) neefektīvo daļu atzīst peļņā vai zaudējumos.

No apdrošināšanas instrumenta gūto peļņu vai zaudējumus, kas saistīti ar efektīvo apdrošināšanas daļu, kura ir tikusi tiešā veidā atzīta pamatkapitālā, atzīst kā peļņu vai zaudējumus no ārvalstu darījuma izslēgšanas.

FAKTISKAIS DATUMS UN PĀREJAS NOTEIKUMI

103. ***Uzņēmumam jāpiemēro šis Standarts (ieskaitot 2004. gada martā izdarītos grozījumus) ikgadējiem periodiem, kuri sākas ne ātrāk kā 2005.gada 1. janvārī. Ir atļauts uzsākt Standarta piemērošanu ātrāk. Uzņēmums nedrīkst šo Standartu (ieskaitot 2004. martā izdarītos grozījumus) piemērot attiecībā uz periodiem, kuri sākas pirms 2005. gada 1. janvāra, izņemot gadījumus, ja tas piemēro arī 32. SGS (izdots 2003. gada decembrī). Ja uzņēmums piemēro šo Standartu attiecībā uz periodiem, kuri sākas pirms 2001. gada 1. janvāra, tam šis fakts jāatklāj.***

104. ***Šo Standartu piemēro retrospektīvi, izņemot 105. – 108. punktā norādītajos gadījumos. Ja pārveidošana praktiski nav iespējama, uzņēmums šo faktu atklāj un norāda apmēru, kādā informācija tika pārveidota.***

105. ***Piemērojot Standartu pirmoreiz, uzņēmumam atļauts noteikt iepriekš atzītu finanšu aktīvu vai finanšu saistību posteni kā finanšu aktīvu vai finanšu saistību posteni pēc patiesās vērtības caur peļņu un zaudējumiem, vai kā pārdošanai paredzētu, neskatoties uz 9. punkta prasību, kas šādu noteikšanu paredz izdarīt pie sākotnējās atzīšanas. Katram šādam finanšu aktīva postenim, kas noteikts kā pārdošanai paredzētais, uzņēmums atzīst visu uzkrāto patiesās vērtības izmaiņu summu atsevišķā pašu kapitāla komponentē līdz turpmākai to atzīšanas pārtraukšanai vai vērtības samazināšanai, kad uzņēmums šo uzkrāto peļņu vai zaudējumus ieskaita peļņā vai zaudējumos. Katram finanšu instrumentam, kurš noteikts pēc patiesās vērtības caur peļņu vai zaudējumiem vai kā paredzēts pārdošanai, uzņēmums:***

a) pārveido finanšu aktīvu vai finanšu saistību posteņus, izmantojot to jauno noteikto veidu salīdzinošajos finanšu pārskatos;

b) atklāj finanšu aktīvu vai finanšu saistību katrā kategorijā atsevišķi noteikto posteņu patiesās vērtības, klasifikāciju un bilances vērtības, pēc kurām tie tika uzskaitīti iepriekšējos finanšu pārskatos.

106. ***Izņemot 107. punktā pieļautajos gadījumos, uzņēmums piemēro atzīšanas pārtraukšanas nosacījumus, kas uzskaitīti 15. – 37. punktā un A. Pielikuma AG36. – AG52. punktā. Tātad, ja uzņēmums pārtrauca finanšu aktīva posteņu atzīšanu saskaņā ar 39. SGS (2000. gadā pārstrādāto variantu) darījuma rezultātā, kurš notika pirms 2004. gada janvāra, un, ja šo aktīva posteņu atzīšana nebūtu tikusi pārtraukta saskaņā ar šo Standartu, tad šo posteņu atzīšanu uzņēmums nedrīkst veikt.***

107. ***Neskatoties uz 106. punkta prasībām, uzņēmums drīkst piemērot 15. – 37. punktā un A. Pielikuma AG36. – AG52. punktā uzskaitītās atzīšanas pārtraukšanas prasības attiecībā uz iepriekšējiem periodiem no tās dienas, kad uzņēmums izdara šo izvēli, ar noteikumu, ka informācija, kas nepieciešama, piemērojot 39. SGS tiem aktīvu un saistību posteņiem, kuru atzīšana ir tikusi pārtraukta iepriekšēju darījumu rezultātā, tika iegūti sākotnējās šo darījumu uzskaites laikā.***

108. ***Uzņēmums nedrīkst veikt to aktīvu un saistību posteņu bilances korekcijas, kuri nav finanšu posteņi, ar mērķi izslēgt ar naudas plūsmu apdrošināšanu saistītu peļņu un zaudējumus, kuri tika iekļauti bilances vērtībā pirms finanšu gada sākuma, kurā šis Standarts ir piemērots pirmoreiz. Tā finanšu perioda sākumā, kurā šis Standarts ir pirmoreiz ticis piemērots, visas summas, kas tiešā veidā tika atzītas pamatkapitālā saistošas apņemšanās apdrošināšanas gadījumā, kurš šā Standarta ietvaros tiek uzskaitīts kā patiesās vērtības riska apdrošināšanas gadījums, pārklasificē kā aktīvu vai saistību posteņus, izņemot ārvalstu valūtu maiņas kursu risku apdrošināšanas gadījumā, kuru turpina uzskaitīt kā naudas plūsmas apdrošināšanu.***

CITU PAZIŅOJUMU ATSAUKŠANA

109. Šis Standarts aizstāj 39. SGS *Finanšu instrumenti:Atzīšana un novērtēšana* 2000. gada oktobrī pārstrādāto variantu.

110. Šis Standarts un pievienotie *Ieviešanas norādījumi* aizstāj bijušās SGSK izveidotās 39. SGS Ieviešanas norādījumu komitejas izdotos *Ieviešanas norādījumus*.

IAS 39

A PIELIKUMS

Norādījumu piemērošana

Šis papildinājums ir standarta neatņemama sastāvdaļa.

Darbības apjoms (2. – 7. punkts)

NP1. Līgumi, kuros maksājumi paredzēti balstoties uz klimatiskiem, ģeoloģiskiem vai citiem fizikāli mainīgiem faktoriem, parasti tiek izmantoti kā apdrošināšanas polises. (Līgumi, kas balstās uz klimatiskajiem mainīgajiem faktoriem dažkārt tiek saukti par "laika apstākļu atvasinājumiem".) Saskaņā ar šādiem līgumiem, veiktais maksājums pamatojas uz apdrošinātā uzņēmuma zaudējumu apjomu. Saskaņā ar apdrošināšanas līgumiem tiesības un pienākumi, kas principā neietver finanšu risku nodošanu, ir izslēgti no šā standarta darbības jomas ar 2. punkta (d) apakšpunktu. Naudas izmaksa saskaņā ar līgumiem, kuri prasa maksājumus, kas balstās uz klimatiskiem, ģeoloģiskiem vai citiem fiziskajiem mainīgajiem faktoriem, nav saistīta ar apdrošinātā uzņēmuma zaudējumu apjomu. Šādi līgumi ir izslēgti no šā līguma darbības jomas ar 2. punkta (h) apakšpunktu.

NP2. Šis standarts nemaina prasības, kas saistītas ar darbinieka pabalstu plānu, kas atbilst SGS Nr. 26 *Pensijas pabalsta plānu uzskaite un pārskatu sniegšana* un autortiesību līgumiem, kas pamatojas uz ieņēmumiem no pārdošanas un pakalpojumu apjoma, kurus uzskaita saskaņā ar SGS Nr. 18 *Ieņēmumi*.

NP3. Dažkārt uzņēmums veic, ko pats uzskata par "stratēģisko ieguldījumu" pašu kapitāla instrumentos, ko izdevis cits uzņēmums, ar nodomu izveidot vai uzturēt ilgtermiņa attiecības ar uzņēmumu, kurā izdarīts ieguldījums. Uzņēmums, kas veic ieguldījumu, piemēro SGS Nr. 28 *Ieguldījumi asociētajos uzņēmumos*, lai noteiktu, vai uzņēmuma uzskaites metode ir atbilstoša šādam ieguldījumam. Līdzīgi ieguldītājs uzņēmums piemēro SGS Nr. 31 *Līdzdalība kopuzņēmumos*, lai noteiktu, vai proporcionālā konsolidācija vai pašu kapitāla metode ir atbilstoša šādam ieguldījumam. Ja ne pašu kapitāla metode, ne proporcionālā konsolidācija nav atbilstošas, uzņēmums šim stratēģiskajam ieguldījumam piemēro šo standartu.

NP4. Šis standarts attiecas uz apdrošinātāju finanšu aktīviem un finanšu saistībām, izņemot tiesības un pienākumus, kas rodas saskaņā ar līgumiem, kuri izslēgti ar 2. punkta (d) apakšpunktu.

Definīcijas (8. – 9. punkts)

Spēkā esošā procentu likme

NP5. Dažos gadījumos finanšu aktīvi tiek iegūti ar dziļu diskontu, kas atspoguļo radušos kredīta zaudējumus. Uzņēmumi iekļauj šos uzkrātos kredīta zaudējumus naudas plūsmu aplēsēs, aprēķinot faktisko procentu likmi.

NP6. Izmantojot faktiskā ieguldījuma metodi, uzņēmums parasti amortizē jebkuras maksas, punktus, saskaņā ar kuriem ir jāveic vai jāsaņem maksājumi, darījumu izmaksas un citus uzcenojumus un diskontus, kas ietverti faktiskās procentu likmes aprēķinā. Tomēr tiek izmantots īsāks periods, ja tas ir periods, uz kuru maksas, punkti, saskaņā ar kuriem ir jāveic vai jāsaņem maksājumi, darījumu izmaksas un citi uzcenojumi un diskonti, attiecas. Tas būs gadījums, kad mainīgais faktors, uz kuru attiecas maksas, punkti, saskaņā ar kuriem ir jāveic vai jāsaņem maksājumi, darījumu izmaksas un citi uzcenojumi un diskonti, tiek pārcenots pēc tirgus likmēm pirms instrumenta paredzamā termiņa. Šādā gadījumā, attiecīgais amortizācijas periods ir periods līdz nākošajam šādas pārcenošanas datumam. Piemēram, ja mainīgās likmes instrumenta uzcenojums vai diskonts atspoguļo procentus, kas šim instrumentam ir uzkrājušies, kopš pēdējo reizi maksāti procenti, vai notikušas izmaiņas tirgus procentu likmēs, kopš mainīgā procentu likme tika piemērota tirgus procentu likmēm, tas tiks amortizēts līdz nākošajam datumam, kad mainīgā procentu likme tiks piemērota tirgus procentu likmēm. Tas ir tādēļ, ka uzcenojums vai diskonts attiecas uz periodu līdz nākošajam procentu likmes piemērošanas datumam, jo šajā datumā mainīgais faktors, uz kuru uzcenojums vai diskonts attiecas (t.i., procentu likmes) tiek piemērotas tirgus procentu likmēm. Ja tomēr uzcenojums vai diskonts rodas no izmaiņām kredītā, kas sadalītas uz mainīgo likmi, kas noteikta instrumentam vai citiem mainīgajiem faktoriem, kas nav piemēroti tirgus procentu likmēm, tas tiek amortizēts instrumenta paredzamajā lietošanas laikā.

NP7. Mainīgās likmes finanšu aktīviem un mainīgās likmes finanšu saistībām, periodiska naudas plūsmu pārvērtēšana, lai atspoguļotu, kā tirgus procentu likmju izmaiņas maina faktisko procentu likmi. Ja mainīgās likmes finanšu aktīvs vai mainīgās likmes finanšu saistības tiek sākotnēji atzīti tādā apjomā, kas vienāds ar saņemamo vai maksājamo pamatsummu, nākotnes procentu maksājumu pārvērtēšanai parasti nav nozīmīgas ietekmes uz aktīva vai pasīva uzskaites summu.

NP8. Ja uzņēmums pārskata vai pārvērtē maksājumus vai ieņēmumus, uzņēmumam jākoriģē finanšu aktīva vai finanšu saistību uzskaites summa (vai finanšu instrumentu grupas), lai atspoguļotu faktisko un pārskatītu prognozētās naudas plūsmas. Uzņēmums pārrēķina uzskaites vērtību, aprēķinot nākotnes naudas plūsmu aplēses pašreizējo vērtību pēc finanšu instrumenta sākotnējās faktiskās procentu likmes. Korekcijas tiek atzītas kā ienākumi vai izdevumi peļņas vai zaudējumu aprēķinā.

Atvasinājumi

NP9. Tipiski atvasinājumu paraugi ir nākotnes līgumi un nestandartizētie nākotnes līgumi, mijmaiņas un iespēju līgumi. Atvasinājumam parasti ir spekulatīvā summa, kas ir valūtas summa, akciju skaits, svara vienību skaits vai summa vai citas vienības, kas noteiktas līgumā. Tomēr nav nepieciešams, lai atvasināto instrumentu turētājs vai rakstītājs ieguldītu vai saņemtu spekulatīvo summu līguma sākumā. Citādi atvasinājums varētu prasīt fiksēto maksājumu vai tādas summas maksājumu, kas var mainīties (bet ne proporcionāli pamatā esošā mainīgā izmaiņām) kāda nākotnes notikuma rezultātā, kas nav saistīts ar spekulatīvo summu. Piemēram līgums var prasīt 1 000 NV (*) fiksēto maksājumu, ja sešu mēnešu LIBOR palielinās par 100 pamata punktiem. Šāds līgums ir atvasinājums, pat ja spekulatīvā summa nav noteikta.

NP10. Šajā standartā dotā definīcija ietver līgumus, kuri tiek noslēgti bruto, piegādājot pamatā esošo elementu (piemēram, nestandartizēts nākotnes līgums, lai nopirktu parāda instrumentu ar fiksēto procentu likmi). Uzņēmumam var būt līgums par nefinanšu vienības pirkšanu vai pārdošanu, sakarā ar kuru norēķins var būt naudā vai ar citādu finanšu instrumentu vai finanšu instrumentu nomaiņu (piemēram, pirkt vai pārdot preci par nemainīgu cenu kādā zināmā datumā nākotnē). Šāds līgums atrodas šā standarta darbības jomā, ja vien tas netika noslēgts un neturpinās, lai piegādātu nefinanšu vienību saskaņā ar vienības plānoto pirkšanu, pārdošanu vai lietošanas prasībām (skatīt 5. – 7. punktu).

NP11. Viena no definējošām atvasinājuma pazīmēm ir, ka tam ir sākotnējais neto ieguldījums, kas ir mazāks nekā būtu nepieciešams cita veida līgumu noslēgšanai, kuros būtu paredzēts iestrādāt līdzīgus tirgus faktoru izmaiņu pretpasākumus. Iespēju līgums atbilst šai definīcijai, tāpēc ka uzcenojums ir mazāks nekā ieguldījums, kas būtu nepieciešams, lai iegūtu pamatā esošo finanšu instrumentu, ar kuru iespēju līgums ir saistīts. Valūtas mijmaiņa, kas nosaka dažādu valūtu ar vienādu patieso vērtību sākotnējo maiņu, atbilst definīcijai, jo tās sākotnējais neto ieguldījums ir nulle.

NP12. Regulāra pirkšana vai pārdošana rada apņemšanos turēt nemainīgu cenu starp pārdošanas datumu un norēķina datumu, kas atbilst atvasinājuma definīcijai Tomēr sakarā ar īso apņemšanās laiku, tā netiek atzīta par atvasinātu finanšu instrumentu. Drīzāk šis standarts paredz īpašu uzskaiti šādiem regulāriem līgumiem (skatīt AG53.-AG56. 38. punktu).

Darījumu izmaksas

NP13. Darījumu izmaksas ietver maksājumus un komisijas maksas aģentiem (ieskaitot darbiniekus, kas strādā par tirdzniecības aģentiem), konsultantiem, mākleriem un tirgotājiem, regulējošo institūciju un vērtspapīru biržu noteiktos maksājumus, un nodokļu un nodevu maksājumus. Darījumu izmaksās neietilpst parāda uzcenojumi vai diskonti, finanšu izmaksas vai iekšējās administratīvās vai turēšanas izmaksas.

Pārdošanai turēti finanšu aktīvi un finanšu saistības

NP14. Pārdošana parasti atspoguļo aktīvu un biežu pirkšanu un pārdošanu un pārdošanai turēti finanšu instrumenti parasti tiek izmantoti ar mērķi radīt peļņu no īstermiņa cenu svārstībām vai pārdevēja peļņas likmes svārstībām.

NP15. Pārdošanai turētās finanšu saistības ietver:

(a) atvasinātās saistības, kas nav uzskaitītas kā riska ierobežošanas instrumenti;

(b) saistības piegādāt finanšu aktīvus, ko īstermiņa pārdevēji aizņēmušies (t.i., uzņēmums, kas pārdod finanšu aktīvus, ir tos aizņēmies un tie vēl nav tā īpašumā);

(*) Šajā standartā naudas summas ir norādītas "naudas vienībās" (NV).

(c) Finanšu saistības, kas radušās sakarā ar nodomu tuvākajā laikā tās atpirkt (piemēram, noteikts parādsaistību instruments, kuru tā izdevējs var atpirkt tuvākajā laikā atkarībā no izmaiņām tā patiesajā vērtībā);

un

(d) Finanšu saistības, kas ir daļa no zināmu finanšu instrumentu portfeļa, kuri tiek vienādi uzskaitīti un kuri attiecīgajā brīdī veido redzamu īstermiņa peļņas gūšanas modeli; vai

Fakts, ka saistības tiek izmantotas, lai finansētu pārdošanas pasākumus, pats par sevi nepadara šīs saistības par tādām, kuras tiek turētas pārdošanai.

Līdz termiņa beigām turēti ieguldījumi

NP16. Uzņēmumam nav pozitīva nodoma turēt līdz termiņa beigām ieguldījumu finanšu aktīvā ar fiksēto termiņu, ja:

(a) uzņēmuma nodoms ir turēt finanšu aktīvu nenoteiktu laiku;

(b) uzņēmums ir vienmēr gatavs pārdot finanšu aktīvu (citādu, nekā ja rodas situācija, kas regulāri neatkārtojas un kuru normāli nav bijis iespējams uzņēmumā paredzēt), lai kompensētu izmaiņas tirgus procentu likmēs, likviditātes vajadzības, izmaiņas alternatīvo ieguldījumu pieejamībā un ieņēmumos, finanšu resursu un noteikumu izmaiņas vai ārzemju valūtas riska izmaiņas;

vai

(c) emitentam ir tiesības norēķināties par finanšu aktīvu par summu, kas ir ievērojami zemāka par tā amortizācijas izmaksām.

NP17. Parāda saistību instruments ar mainīgu procentu likmi var apmierināt līdz galam turētu ieguldījumu kritērijus. Kapitāla instrumenti nevar būt līdz galam turēti ieguldījumi vai nu tāpēc, ka tiem ir nenoteikts lietošanas laiks (piemēram, parastajām akcijām), vai tāpēc ka summas, ko turētājs var saņemt var atšķirties veidā, kas nav iepriekš noteikts (piemēram, iespēju līgumi, garantijas līgumi un tiem līdzīgas tiesības. Attiecībā uz līdz galam turēto ieguldījumu definīciju, nemainīgie vai nosakāmie maksājumi nozīmē, ka līgumā paredzētā vienošanās nosaka turētājam maksājamās summas un datumus, tādus kā procenti un pamatsummas maksājumi. Ievērojamais nemaksāšanas risks neizslēdz finanšu aktīva klasifikāciju kā turētu līdz termiņa beigām, ja vien tā līgumā paredzētie maksājumi ir nemainīgi vai nosakāmi, un ir ievēroti citi šīs klasifikācijas kritēriji. Ja parāda instrumenta noteikumi paredz procentu maksājumu nenoteiktam laika periodam, instrumentu nevar klasificēt kā turētu līdz galam, tāpēc ka nav noteikts termiņa datums.

NP18. Lai finanšu aktīvs tiktu klasificēts kā līdz termiņa beigām turēts ieguldījums, tam ir jābūt atsaucamam, lai emitents to varētu atsaukt, ja turētāja nodoms ir un tas spēj to turēt līdz tas tiek atsaukts vai līdz termiņa beigām un turētājs pārsvarā varētu atgūt tā uzskaites vērtību. Ja tiek izmantots emitenta pirkuma iespējas līgums, tas vienkārši paātrina aktīva termiņu. Tomēr finanšu aktīvs ir atsaucams uz tā pamata, kā rezultātā turētājs, būtiski neatgūstot visu tā uzskaites vērtību, finanšu aktīvu nevar klasificēt kā līdz termiņa beigām turētu ieguldījumu. Uzņēmums apsver jebkuru samaksāto iemaksu un kapitalizētās darījumu izmaksas, nosakot, vai uzskaites summa tiktu būtiski atgūta.

NP19. Finansu aktīvs, kas ir nosedzošs (t.i., īpašniekam ir tiesības prasīt, ka emitents atmaksā vai atsauc finansu aktīvu pirms termiņa) nevar tikt klasificēts kā līdz termiņa beigām turēts ieguldījums, jo pārdošanas iezīme finanšu aktīvā ir neatbilstoša izteiktajam nodomam turēt finanšu aktīvu līdz termiņa beigām.

NP20. Lielākajai daļai finanšu aktīvu patiesā vērtība ir piemērotāks novērtējums nekā amortizētās izmaksas. Klasifikācija turēt līdz termiņa beigām ir izņēmums, bet tikai, ja uzņēmumam ir pozitīvs nodoms un spēja turēt ieguldījumu līdz termiņa beigām. Kad uzņēmuma darbības raisa šaubas par nodomiem un spēju turēt šādus ieguldījumus termiņa beigām, 9. punkts izslēdz izņēmuma izmantošanu uz pamatotu laika periodu.

NP21. Katastrofas scenārijs, kura iespējamība ir pavisam neliela, piemēram, uzbrukums bankai vai līdzīga situācija, kas skar emitentu, nav nekas tāds, ko uzņēmums ņem vērā, izlemjot, vai tam ir pozitīvs nodoms un spēja turēt ieguldījumu līdz termiņa beigām.

NP22. Pārdošana pirms termiņa beigām varētu saskanēt ar 9. punkta nosacījumu – un tādēļ nepacelt jautājumu par uzņēmuma nodomu turēt citus ieguldījumus līdz termiņa beigām – ja tie ir attiecināmi uz kādu no šiem apakšpunktiem:

(a) emitenta kredītspējas ievērojama samazināšanās. Piemēram, sakarā ar pārdošanu, kas seko kredītreitinga lejupslīdei, ko noteikusi ārēja reitingu aģentūra, nevajadzētu obligāti pacelt jautājumu par uzņēmuma nodomu turēt citus ieguldījumus līdz termiņa beigām, ja lejupslīde liecina par nozīmīgu emitenta kredītreitinga krišanos, par kuru var spriest pēc kredītreitinga tā sākotnējā atzīšanas brīdī. Līdzīgi, ja uzņēmums izmanto iekšējos reitingus publiskās informācijas novērtēšanai, izmaiņas šajos iekšējos reitingos var palīdzēt identificēt emitentus, sakarā ar kuriem ir notikusi nozīmīga kredītreitinga krišanās, ņemot vērā, ka uzņēmuma pieeja iekšējo reitingu un šo reitingu izmaiņu noteikšanā dod konsekventu, uzticamu un objektīvu emitentu kredītkvalitātes novērtējumu. Ja ir pierādījumi tam, ka finansu aktīvu vērtība ir samazinājusies (skatīt 58. un 59. punktu), kredītreitinga krišanās bieži tiek uzskatīta par svarīgu.

(b) izmaiņas nodokļu tiesību aktos, kas atceļ vai samazina atbrīvojuma no nodokļiem statusu līdz termiņa beigām turēta ieguldījuma procentiem (bet ne izmaiņas nodokļu tiesību aktos, kas pārskata maksimālās nodokļu likmes, kas piemērojamas procentu ienākumiem.

(c) Liela uzņēmējdarbības apvienošana vai liels atsavinājums (tāds kā segmenta pārdošana), kur nepieciešama līdz termiņa beigām turētu ieguldījumu pārdošana vai nodošana, lai uzturētu uzņēmuma pašreizējās procentu likmes riska pozīciju vai kredītriska politiku (lai gan uzņēmējdarbības apvienošana ir notikums, kas atrodas uzņēmuma kontrolē, izmaiņas tā ieguldījumu portfelī, lai uzturētu uzņēmuma pašreizējās procentu likmes riska pozīciju vai kredītriska politiku, var būt drīzāk izrietošas nekā paredzamas).

(d) statūtu vai reglamentējošo prasību izmaiņas ievērojami maina vai nu to, kas sastāda pieļaujamo ieguldījumu vai īpašu veidu ieguldījumu maksimālo līmeni, līdz ar to liekot uzņēmumam atsavināt līdz termiņa beigām turētu ieguldījumu.

(e) ievērojams palielinājums nozares reglamentētā kapitāla prasībās, kas uzņēmumam liek sašaurināties, pārdodot līdz termiņa beigām turētos ieguldījumus.

(f) līdz termiņa beigām turētu ieguldījumu riska nozīmes ievērojams palielinājums, ko izmanto reglamentētā riska kapitāla nolūkos.

NP23. Uzņēmumam nav redzamu iespēju turēt līdz termiņa beigām ieguldījumu finanšu aktīvā ar fiksēto termiņu, ja:

(a) tam nav pieejamu finanšu resursu ieguldījuma finansēšanai līdz termiņa beigām;

vai

(b) tas ir pakļauts pastāvošās likumdošanas vai citiem ierobežojumiem, kas varētu traucēt tā nodomam turēt finanšu aktīvu līdz tā termiņa beigām. (Tomēr emitenta pirkuma iespēju līgums ne vienmēr traucē uzņēmumam nodomam turēt finanšu aktīvu līdz tā termiņam – skatīt AG18. punktu.)

NP24. Apstākļi, izņemot AG16. – AG23. punktā aprakstītos, var liecināt par to, ka uzņēmumam nav pozitīva nodoma vai spējas turēt ieguldījumu līdz termiņa beigām.

NP25. Uzņēmums novērtē savu nodomu un spēju savus līdz termiņa beigām turamos ieguldījumus turēt līdz termiņa beigām ne tikai, kad šiem finanšu aktīvi ir sākotnēji atzīti, bet arī katrā nākošajā bilances datumā.

NP26. Jebkurš neatvasināts finanšu aktīvs ar fiksētajiem vai nosakāmajiem maksājumiem (ieskaitot aizdevumu aktīvus, pircēju un pasūtītāju parādus, ieguldījumus parādsaistību instrumentos un banku depozītos) potenciāli varētu atbilst aizdevumu un debitoru parādu definīcijai Tomēr finanšu aktīvs, kas ir kotēts aktīvajā tirgū (piemēram, kotēts parādsaistību instruments, skatīt AG71) neatbilst aizdevumu vai debitoru parādu klasifikācijai. Finanšu aktīvus, kas neatbilst aizdevumu un debitoru parādu definīcijai, var klasificēt kā līdz termiņa beigām turētus aktīvus, ja tie atbilst šīs klasifikācijas nosacījumiem (skatīt 9 punktu un AG16 – AG25). Sākotnēji atzīstot finanšu aktīvu, kas citādi tiktu klasificēts kā aizdevums vai debitoru parāds, uzņēmums var to apzīmēt kā finanšu aktīvu pēc patiesās vērtības caur peļņu vai zaudējumiem, vai kā pieejamu pārdošanai.

Iegultie atvasinājumi (10. – 13. punkts)

NP27. Ja apkalpošanas līgumam nav uzrādīts vai iepriekš noteikts termiņš, un tas pārstāv atlikušo līdzdalību uzņēmuma neto aktīvos, tad tā saimnieciskās īpašības un riski ir tādi kā pašu kapitāla instrumentam, un iegultajam atvasinājumam vajadzētu būt pašu kapitāla īpašībām, kas saistītas ar to pašu uzņēmumu, kuru uzskata par cieši saistītu. Ja apkalpošanas līgums nav pašu kapitāla instruments un tas atbilst finanšu instrumenta definīcijai, tā saimnieciskais raksturojums un riski ir tādi kā debitoru parāda instrumentam.

NP28. Iegultais atvasinājums, kas nav iegādes iespēju līgums, (piemēram, nestandartizētais nākotnes vai mijmaiņas līgums), pamatojoties uz tā uzrādītajiem vai domātajiem patstāvīgajiem noteikumiem, tiek atdalīts no apkalpošanas līguma tā, lai rezultātā sākotnējā atzīšanā tā patiesā vērtība būtu nulle. Iegultais atvasinājums, kas pamatojas uz iespēju līgumiem (piemēram, iegultā pārdošanas, pirkšanas, augšējās robežas, stāva vai maiņas) ir atdalīts notā apkalpošanas līguma uz iespēju līguma pazīmes uzrādīto noteikumu pamata. Sākotnējā apkalpošanas instrumenta uzskaites vērtība ir pēc iegultā atvasinājuma atdalīšanas atlikusī līdzdalība.

NP29. Parasti daudzi iegultie atvasinājumi vienīgajā instrumentā tiek uzskatīti par vienotu saliktu iegulto atvasinājumu. Tomēr iegultie atvasinājumi, kas ir klasificēti kā pašu kapitāls (skatīt SGS Nr. 32 *Finanšu instrumenti*:*Informācijas atklāšana un sniegšana*) tiek uzskaitīti atsevišķi no tiem, kas klasificēti kā aktīvi vai saistības. Bez tam, ja instrumentam ir vairāk nekā viens iegultais atvasinājums, un šie atvasinājumi ir saistībā ar pakļautību dažādiem riskiem un ir gatavi atdalīšanai un neatkarīgi viens no otra, tos uzskaita atsevišķi vienu otra.

NP30. Iegultā atvasinājuma ekonomiskais raksturojums nav cieši saistīts ar apkalpošanas līgumu (11. punkta (a) apakšpunkts) šādos piemēros. Šajos piemēros, pieņemot, ka 11. punkta (b) un (c) apakšpunkta nosacījumi ir izpildīti, uzņēmums, uzņēmums iegulto atvasinājumu uzskaita atsevišķi no apkalpošanas līguma.

(a) Instrumentā iegultā pārdošanas iespēja, kas turētajam ļauj prasīt, lai emitents atpērk instrumentu par naudas summu vai citu aktīvu, kas mainās uz kapitāla vai preču cenu vai indeksa izmaiņu pamata, nav cieši saistīta ar apkalpošanas parāda instrumentu.

(b) Pašu kapitāla instrumentā iegultais pirkuma iespēju līgums, kas emitentam ļauj atpirkt šo pašu kapitāla instrumentu par noteikto cenu, no turētāja viedokļa nav cieši saistīts ar apkalpošanas pašu kapitāla instrumentu (no emitenta viedokļa pirkšanas iespēju līgums ir pašu kapitāla instruments, ja tas atbilst klasifikācijas nosacījumiem saskaņā ar SGS Nr. 32, tādā gadījumā tas nav iekļauts šā standarta darbības apjomā).

(c) Iespēju līgums vai automātisks noteikums pagarināt atlikušo termiņu līdz parādsaistību instrumenta termiņa beigām nav cieši saistīts ar apkalpošanas parādsaistību instrumentu, ja vien pagarināšanas laikā nav paralēlas korekcijas aptuvenajai pašreizējai tirgus procentu likmei. Ja uzņēmums emitē parādsaistību instrumentu un parādsaistību instrumenta turētājs uzraksta pirkuma iespēju līgumu trešajai pusei, emitents uzskata pārdošanas iespēju līgumu par parādsaistību instrumenta beigu termiņa pagarinājumu, ja emitentam var prasīt, lai tas piedalītos vai atvieglotu parādsaistību instrumenta atkārtotu pārdošanu, sakarā ar pārdošanas iespēju līguma izmantošanu.

(d) Pašu kapitāla indeksēta līdzdalība vai pamatsummas maksājumi, kas iegulti parādsaistību instrumentā vai apdrošināšanas līgumā – par kuru procentu summa vai pamatsumma ir indeksēta līdz pašu kapitāla instrumentu vērtībai – nav cieši saistīti ar apkalpošanas instrumentu, jo apkalpošanas instrumentam un iegultajam atvasinājumam raksturīgie riski nav vienādi.

(e) Preču indeksētie procenti vai pamatsummas maksājumi, kas iegulti parādsaistību instrumentā vai apdrošināšanas līgumā – par kuru procentu summa vai pamatsumma ir indeksēta līdz preču cenai (piemēram, zelta) – nav cieši saistīti ar apkalpošanas instrumentu, jo apkalpošanas instrumentam un iegultajam atvasinājumam raksturīgie riski nav vienādi.

(f) No instrumenta turētāja viedokļa konvertējamajā parādsaistību instrumentā iegultā pašu kapitāla konvertēšanas pazīme nav cieši saistīta ar apkalpošanas parādsaistību instrumentu (no emitenta viedokļa kapitāla konvertēšanas iespēju līgums ir pašu kapitāla instruments, un tas ir izslēgts no šā standarta darbības apjoma, ja atbilst šīs klasifikācijas nosacījumiem saskaņā ar SGS Nr. 32).

(g) Apkalpošanas parādsaistību instrumentā iegultās pirkšanas, pārdošanas, nodošanas vai priekšapmaksas iespējas nav cieši saistītas ar apkalpošanas instrumentu, ja vien iespēju izmantošanas cena ir aptuveni vienāda ar parādsaistību instrumenta amortizētajām izmaksām katrā izmantošanas datumā. No parādsaistību instrumenta emitenta viedokļa ar iegulto pirkšanas vai pārdošanas iespēju līguma pazīmi vērtējums par to, vai pirkšanas vai pārdošanas iespējumu līgums ir cieši saistīts ar apkalpošanas parādsaistību instrumentu, tiek izdarīts pirms pašu kapitāla elements atdalīšanas saskaņā ar SGS Nr. 32.

(h) Kredīta atvasinājumi, kas ir iegulti apkalpošanas parādsaistību instrumentā un ļauj vienai pusei (saņēmējam) nodot konkrēti aplūkojamā aktīva kredīta risku, kas var tai nepiederēt, citai pusei (garantētājam), nav cieši saistīti ar apkalpošanas parādsaistību instrumentu. Šādi kredīta atvasinājumi garantētājam ļauj pieņemt ar aplūkojamo aktīvu saistīto kredīta risku, ja arī tas nav tā tiešajā īpašumā.

NP31. Hibrīda darījuma piemērs ir finanšu instruments, kas tā turētājam dod tiesības pārdot finanšu instrumentu atpakaļ tā emitentam apmaiņā pret naudas summu vai citu finanšu aktīvu, kas atšķiras uz pašu kapitāla vai preču indeksa izmaiņu pamata, kas var palielināties vai samazināties (pārdodams instruments). […] Saskaņā ar 11. punktu ir prasības atdalīt iegulto atvasinājumu (t.i., indeksēt pamatsummas maksājumu), tāpēc ka apkalpošanas līgums ir parādsaistību instruments saskaņā ar AG27 un indeksēts pamatsummas maksājums nav cieši saistīts ar apkalpošanas parādsaistību instrumentu saskaņā ar AG30. punkta (a) apakšpunktu. Tā kā pamatsumma var gan palielināties, gan samazināties, iegultais atvasinājums ir atvasinājums, kas nav iespēju līgums, kura vērtība ir indeksēta saskaņā ar pamata mainīgo faktoru.

NP32. Nosedzošo līdzekļu gadījumā, ko jebkurā laikā var pārdot atpakaļ par naudu, kas vienāda ar uzņēmuma neto aktīvu vērtības proporcionālo daļu (piemēram, vienības ar beztermiņa savstarpējo finansējumu vai kādiem ar vienību saistītiem ieguldījumu produktiem), iegultā atvasinājuma atdalīšanas un katras sastāvdaļas uzskaites rezultātā tiek novērtēts kombinētais instruments par izpirkšanas summu, kas maksājama bilances datumā, ja turētājs izmantojis savas tiesības pārdot instrumentu atpakaļ emitentam.

NP33. Iegultā atvasinājuma saimnieciskais raksturojums un riski ir cieši saistīti ar apkalpošanas līguma saimniecisko raksturojumu un riskiem šādos gadījumos. Šajos gadījumos iegulto atvasinājumu uzņēmums neuzskaita atsevišķi no apkalpošanas līguma.

(a) Iegultais atvasinājums, kurā pamatā esošais mainīgais ir procentu likme vai procentu likmes indekss, kas var izmainīt procentu summu, kas citādi būtu maksājama vai saņemama no procentus ienesoša apkalpošanas instrumenta, ir cieši saistīta ar apkalpošanas instrumentu, ja vien par kombinēto instrumentu nevar norēķināties tādā veidā, ka turētājs neatgūtu pilnībā visu savu atzīto ieguldījumu vai iegulto atvasinājumu vai iegultais atvasinājums varētu vismaz dubultot turētāja ienākumu no apkalpošanas līguma sākotnējo likmi un rezultātā dotu ienākumu likmi, kas ir vismaz divas reizes lielāka nekā būtu tirgus ienākumi līgumam ar tiem pašiem nosacījumiem kā apkalpošanas līgumam.

(b) Parādsaistību instrumenta procentu likmes iegultais stāvs vai augšējā robeža ir cieši saistīti ar apkalpošanas instrumentu, ja augšējā robeža ir tirgus procentu likmes līmenī vai virs tā un stāvs ir tirgus procentu likmes līmenī vai zem tā, kad instruments tiek emitēts, un augšējā robeža vai stāvs nav līdzsvaroti saistībā ar apkalpošanas instrumentiem. Līdzīgi aktīva (piemēram, preču) pirkšanas vai pārdošanas līgumā iekļautie noteikumi, kas nosaka par aktīvu maksājamās vai saņemamās cenas augšējo robežu un stāvu, ir cieši saistīti ar apkalpošanas līgumu, ja sākumā gan augšējā robeža, gan stāvs bija ar negatīvu patieso vērtību un tie nav līdzsvaroti.

(c) Iegultais ārvalstu valūtas atvasinājums, kas nodrošina pamatsummas vai procentu maksājumu plūsmu, kas ir noteikta ārvalstu valūtā un iegulta apkalpošanas parādsaistību instrumentā (piemēram, divkāršā valūtas obligācija) ir cieši saistīta ar apkalpošanas parādsaistību instrumentu. Šāds atvasinājums netiek atdalīts no apkalpošanas instrumenta, tāpēc ka SGS Nr.21 *Ārvalstu valūtas kursu izmaiņu ietekme* prasa ārvalstu valūtas ieguvumus un zaudējumus no monetārajiem posteņiem, lai tie tiktu atzīti peļņā un zaudējumos.

(d) Iegultais ārvalstu valūtas atvasinājums ir apkalpošanas līgums, kas nav finanšu instruments (piemēram, nefinanšu vienības pirkuma vai pārdevuma līgums, kur cena ir noteikta ārvalstu valūtā) ir cieši saistīts ar apkalpošanas līgumu ar nosacījumu, ka tas nav līdzsvarots, nesatur iespēju līguma pazīmes un prasa maksājumus, kas noteikti kādā no šīm valūtām:

(i) jebkuras būtiskas līgumslēdzējas puses funkcionālajā valūtā;

(ii) valūta, kurā parasti attiecīgās iegūtās vai piegādātās preces vai pakalpojuma cena ir noteikta komercdarījumos visā pasaulē (piemēram, ASV dolārs darījumos ar jēlnaftu);

vai

(iii) Valūta, kas parasti tiek izmantota līgumos, lai pirktu vai pārdotu nefinanšu vienības ekonomiskajā vidē, kurā darījums notiek (piemēram, relatīvi stabila un likvīda valūta, ko parasti izmanto vietējos biznesa darījumos vai ārējā tirdzniecībā).

(Šāds līgums nav apkalpošanas līgums ar iegulto ārvalstu valūtas atvasinājumu.)

(e) Iegultā priekšapmaksas iespēja soda maksājumā tikai procentu izteiksmē vai tikai no pamatkapitāla ir cieši saistīta ar apkalpošanas līgumu ar nosacījumu, ka apkalpošanas līgums (i) sākotnēji radās no tiesību atdalīšanas saņemt līgumā paredzētās finanšu instrumenta naudas plūsmas, kurās un no kurām nebija iegulto atvasinājumu, un (ii) kurās nav tādu noteikumu, kuru nebūtu sākotnējā apkalpošanas parādsaistību līgumā.

(f) Apkalpošanas nomas līgumā iegultais atvasinājums ir cieši saistīts ar apkalpošanas līgumu, ja iegultais atvasinājums ir (i) inflācijas indekss, piemēram, nomas maksājumu indekss pēc patērētāja cenu indeksa (ar nosacījumu, ka noma nav izlīdzināta un indekss ir saistīts ar inflāciju paša uzņēmuma ekonomiskajā vidē), (ii) mainīgie nomas maksājumi, kas pamatojas uz attiecīgo tirdzniecību vai (iii) mainīgie nomas maksājumi, kas pamatojas uz mainīgajām procentu likmēm.

Atzīšana un atzīšanas pārtraukšana (14. – 42. punkts)

Sākotnējā atzīšana (14. punkts)

NP34. No 14. punkta izriet, ka uzņēmums atzīst visas savas līgumā paredzētās tiesības un pienākumus saskaņā ar atvasinājumiem bilancē kā aktīviem un saistībām, attiecīgi, izņemot atvasinājumus, kas novērš to, ka finanšu aktīvu nodošana tiek uzskaitīta kā pārdošana (skatīt AG49). Ja finanšu aktīva nodošana netiek uzskatīta par atzīšanas pārtraukšanu, nodevuma saņēmējs neatzīst nodoto aktīvu par savu aktīvu (skatīt AG50. punktu).

NP35. Šī 14. punktā minētā principa izmantošanas piemēri ir šādi:

(a) beznosacījuma debitoru parādi un parādi kreditoriem tiek atzīti par aktīviem vai saistībām, kad uzņēmums kļūst par līgumslēdzēju pusi un rezultātā tam ir likumīgas tiesības saņemt vai ar likumu noteikts pienākums samaksāt naudu.

(b) ar uzņēmuma apņemšanos pirkt vai pārdot preces vai pakalpojumus saistītie iegūstamie aktīvi un paredzamās saistības parasti netiek atzīti, līdz vismaz viena no pusēm saskaņā ar līgumu ir veikusi darbību. Piemēram, uzņēmums, kas saņēmis noteiktu pasūtījumu parasti to neatzīst par aktīvu (un uzņēmums, kas izvieto pasūtījumu, neatzīst to par saistībām) vienlaicīgi ar apņemšanos, bet drīzāk atliek atzīšanu līdz pasūtītās preces vai pakalpojumi ir nosūtīti, piegādāti vai sniegti. Ja noteiktā apņemšanās pirkt vai pārdot nefinanšu vienības ir šā standarta darbības jomā saskaņā ar 5. – 7. punktu, tās neto patiesā vērtība tiek atzīta par aktīvu vai saistībām apņemšanās datumā (skatīt zemāk (c) apakšpunktu) Piedevām, ja iepriekš neatzīta saistoša apņemšanās ir apzīmēta kā apdrošināts postenis, kas apdrošināts pēc patiesās vērtības, jebkuras izmaiņas neto patiesajā vērtībā, kas attiecināmas uz apdrošināto risku tiek atzītas kā aktīvs vai saistības, pēc apdrošināšanas sākuma (skatīt 39. un 94. punktu).

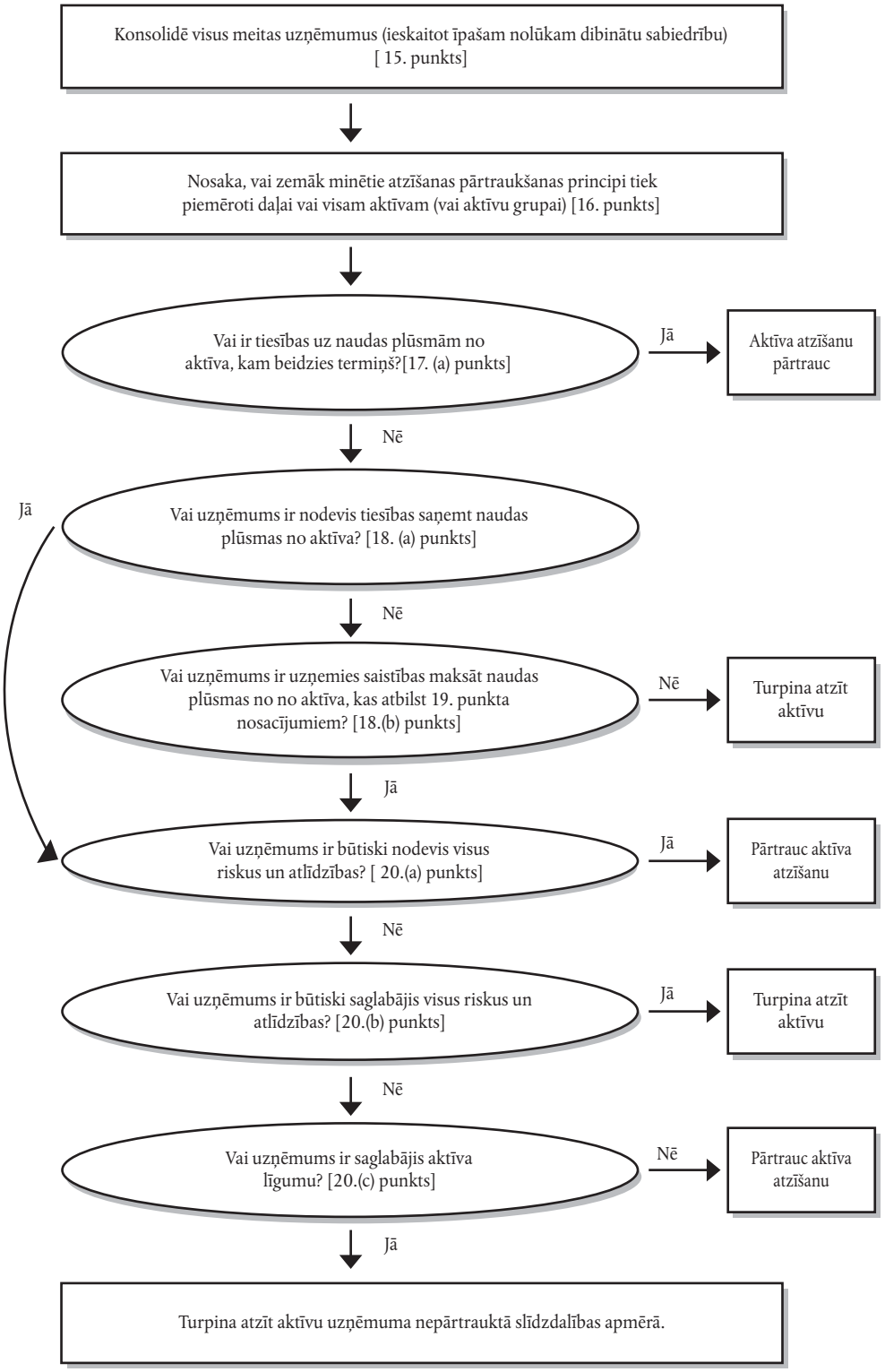
(c) nestandartizēts nākotnes līgums, kas ietilpst šā standarta darbības apjomā (skatīt 2. – 7. punktu) tiek atzīts kā aktīvs vai saistības apņemšanās datumā, drīzāk nekā datumā, kurā notiek norēķins. kad uzņēmums kļūst par nestandartizētā nākotnes līguma slēdzēju pusi, tiesību un saistību patiesā vērtība bieži vien ir vienāda, tā ka nestandartizētā nākotnes līguma neto patiesā vērtība ir nulle. Ja nestandartizētā nākotnes līguma neto patiesā vērtība ir nulle, līgums tiek atzīts kā aktīvs vai saistības.

(d) Iespēju līgumi, kas ietilpst šā standarta darbības apjomā (skatīt 2. – 7. punktu) tiek atzīti kā aktīvi vai saistības, ja to turētājs vai rakstītājs kļūst par līgumslēdzēju pusi.

(e) Plānotie nākotnes darījumi, neatkarīgi no tā, cik lielā mērā tie iespējami, nav aktīvi un saistības, jo uzņēmums nav kļuvis par līgumslēdzēju pusi.

Finanšu aktīvu atzīšanas pārtraukšana (15.-37. punkts)

NP36. Šī diagramma ilustrē vērtējumu tam, vai un kādā mērā finanšu aktīva atzīšana ir pārtraukta.

IAS 39

Vienošanās, saskaņā ar kurām vienība saglabā līgumā paredzētās tiesības no finanšu aktīva saņemt naudas plūsmas, bet pieņem līgumā paredzētās saistības maksāt naudas plūsmas vienam vai vairākiem saņēmējiem (18. punkta (b) apakšpunkts)

NP37. Situācija, kas aprakstīta 18 (b) punktā, (kad uzņēmums saglabā līgumā paredzētās tiesības, lai no finanšu aktīva saņemtu naudas plūsmas, bet pieņem līgumā paredzētās saistības maksāt naudas plūsmas vienam vai vairākiem saņēmējiem) gadās, piemēram, ja uzņēmums ir īpašam nolūkam dibināts uzņēmums vai trasta kompānija un emitē investoriem izdevīgajai līdzdalībai pamatā esošajos finanšu aktīvos, kuri tam pieder un nodrošina šo finanšu aktīvu apkalpošanu. Šajā gadījumā finanšu aktīvi atbilst atzīšanas pārtraukšanas prasībām, ja ir izpildīti 19. un 20. punkta nosacījumi.

NP38. Piemērojot 19. punktu, uzņēmums, piemēram, varētu būt finanšu aktīva radītājs, vai tā varētu būt grupa, kas ietver īpašam nolūkam konsolidētu vienību, kas iegūst finanšu aktīvu un nodod naudas plūsmas nesaistītiem trešo pušu investoriem.

Īpašuma risku un atlīdzību nodošanas novērtējums (20. punkts)

NP39. Piemēri, kad uzņēmums būtībā ir nodevis visus īpašuma riskus un atlīdzības ir šādi:

(a) finanšu aktīva beznosacījuma pārdošana;

(b) finanšu aktīva pārdošana kopā iespēju līgumu atpirkt šo finanšu aktīvu par tā patieso vērtību atpirkšanas laikā;

un

(c) finanšu aktīva kopā ar tā pārdošanas vai pirkšanas iespēju līgumu pārdošana, kurš ir dziļi ar negatīvu patieso vērtību (t.i., iespēju līgums, kurš tik tālu ir ar negatīvu patieso vērtību, ka ir maz ticams, nauda tam radīsies pirms termiņa beigām).

NP40. Piemēri, kad uzņēmums būtībā ir saglabājis visus īpašuma riskus un atlīdzības, ir šādi:

(a) pārdošanas un atpirkšanas darījums, kur atpirkšanas cena ir fiksēta cena vai pārdošanas cena plus aizdevēja ieņēmumi;

(b) vērtspapīru aizdevuma līgums;

(c) finanšu aktīva pārdošana kopā ar kopējo atgriezto mijmaiņu, kas tirgus risku nodod atpakaļ uzņēmumam;

(d) finanšu aktīva kopā ar tā pārdošanas vai pirkšanas iespēju līgumu pārdošana, kurš ir dziļi ar pozitīvu patieso vērtību (t.i., iespēju līgums, kurš tik tālu ir naudā, ka ir maz ticams, ka tas būs ar negatīvu patieso vērtību pirms termiņa beigām);

un

(e) pārdošanas vai īstermiņa debitoru parādi, sakarā ar ko uzņēmums garantē nodevuma saņēmējam kompensēt kredīta zaudējumus, kuri varētu rasties.

NP41. Ja uzņēmums nosaka, ka nodošanas rezultātā tas būtībā ir nodevis visus nodotā aktīva īpašuma tiesību riskus un atlīdzības, tas neatzīst nodoto aktīvu atkal nākotnes periodā, ja vien tas nodoto aktīvu neatgūst jaunā darījumā.

Kontroles nodošanas vērtējums

NP42. Uzņēmums nav saglabājis kontroli pār nodoto aktīvu, ja nodevuma saņēmējs praktiski spēj pārdot nodoto aktīvu. Uzņēmums ir saglabājis kontroli pār nodoto aktīvu, ja nodevuma saņēmējs praktiski nespēj pārdot nodoto aktīvu. Nodevuma saņēmējs praktiski spēj pārdot nodoto aktīvu, ja tas tiek tirgots aktīvajā tirgū, jo nodevuma saņēmējs varētu atpirkt nodoto aktīvu tirgū. Piemēram, nodevuma saņēmējam ir praktiska spēja pārdot saņemto aktīvu, ja tas ir pakļauts iespēju līgumam, kas uzņēmumam ļauj to atpirkt, bet nodevuma saņēmējs var būt gatavs iegūt nodoto aktīvu tirgū, ja iespēju līgums tiek izmantots. Nodevuma saņēmējam nav praktiskas spējas pārdot saņemto aktīvu, ja uzņēmums saglabā šādu iespēju līgumu un nodevuma saņēmējs nevar būt gatavs iegūt nodoto aktīvu tirgū, ja uzņēmums izmanto savu iespēju līgumu.

NP43. Nodevuma saņēmējs praktiski var pārdot saņemto aktīvu tikai tad, ja nodevuma saņēmējs var pārdot saņemto aktīvu tā kopumā nesaistītai trešajai pusei un var veikt šo iespēju vienpusīgi un bez papildu nodošanas ierobežojumiem. Kritiskais jautājums ir, ko nodevuma saņēmējs var izdarīt praktiski, nevis kādas ir tā līgumā paredzētās tiesības attiecībā uz to, ko tas var darīt ar nodoto aktīvu vai kādi ir līgumā paredzētie aizliegumi. Konkrēti:

(a) līgumā paredzētajām tiesībām atsavināt nodoto īpašumu praktiski ir maza nozīme, ja nodotajam aktīvam nav tirgus;

un

(b) spējai atsavināt nodoto aktīvu praktiski ir maza nozīme, ja to nevar brīvi izmantot. Šajā nolūkā:

(i) nodevuma saņēmēja spējai atsavināt nodoto aktīvu jābūt neatkarīgai no citu darbībām (t.i., tai jābūt vienpusīgai spējai);

un

(ii) nodevuma saņēmējam jābūt spējai atsavināt nodoto aktīvu bez nepieciešamības nodošanai pievienot ierobežojošus nosacījumus vai sviras (piemēram, nosacījumi par to, kā aizdevuma aktīvs tiek apkalpots vai iespēju līgums, kas nodevuma saņēmējam dod tiesības atpirkt aktīvu).

NP44. Tas, ka ir maz ticams nodevuma saņēmējs pārdos nodoto aktīvu, pats par sevi nenozīmē, ka aktīva nodevējs ir saglabājis kontroli pār nodoto aktīvu. Tomēr, ja nodevuma saņēmēju pārdot nodoto aktīvu ierobežo pārdošanas iespēju līgums vai garantijas līgums, tad aktīva nodevējs ir saglabājis kontroli pār nodoto aktīvu. Piemēram, ja pārdošanas iespēju vai garantijas līgums ir pietiekami vērtīgi, tie ierobežo nodevuma saņēmēju no saņemtā aktīva pārdošanas, jo nodevuma saņēmējs praktiski nepārdotu saņemto aktīvu trešajai pusei, nepievienojot tam līdzīgu iespēju līgumu vai citus ierobežojošus nosacījumus. Tā vietā nodevuma saņēmējs turētu nodoto aktīvu, lai iegūtu maksājumus saskaņā ar garantijas vai pārdošanas iespēju līgumu. Šādos apstākļos aktīva nodevējs ir saglabājis kontroli pār nodoto aktīvu.

Nodošana, kas atbilst atzīšanas pārtraukšanai

NP45. Uzņēmums var saglabāt tiesības uz daļu no procentu maksājumiem no nodotā aktīva kā kompensāciju par šo aktīvu apkalpošanu. Daļa no procentu maksājumiem, no kuriem uzņēmums atteiksies līdz ar apkalpošanas līguma izbeigšanu vai nodošanu, tiek iedalīta aktīva apkalpošanai vai saistību apkalpošanai. Daļa no procentu maksājumiem, no kuriem uzņēmums neatteiksies, ir soda maksājuma tikai procentu izteiksmē debitoru parāds. Piemēram, ja uzņēmums neatteiksies no jebkuriem procentiem līdz ar apkalpošanas līguma izbeigšanu vai nodošanu, visi sadalītie procenti ir soda maksājuma tikai procentu izteiksmē debitoru parāds 27. punkta piemērošanas nolūkā, apkalpošanas aktīva patiesā vērtība un soda maksājuma tikai procentu izteiksmē debitoru parāds tiek izmantoti, lai sadalītu debitoru parāda uzskaites vērtību starp aktīva daļu, kuras atzīšana ir pārtraukta un daļu, kas turpina būt atzīta. Ja nav noteikta apkalpošanas maksa vai nav paredzams, ka saņemamais maksājums uzņēmumam atbilstoši kompensēs apkalpošanu, apkalpošanas pienākuma saistības tiek atzītas pēc patiesās vērtības.

NP46. Novērtējot daļas, ko turpina atzīt un daļas, kuras atzīšana ir pārtraukta patieso vērtību, lai piemērotu 27. punktu, uzņēmums izmanto patiesās vērtības novērtēšanas prasības, kas papildus 28. punktam izklāstītas 48., 49. un AG69. – AG82. punktā.

IAS 39

Nodošana, kas neatbilst atzīšanas pārtraukšanai

NP47. Tālāk seko 29. punktā izklāstītā principa pielietojums. Ja uzņēmuma noteiktā garantija nemaksāšanas zaudējumu segšanai par nodoto aktīvu novērš nodotā aktīva atzīšanas pārtraukšanu, jo uzņēmums ir būtiski saglabājis visus nodotā aktīva īpašuma tiesību riskus un atlīdzības, nodotais aktīvs turpina būt atzīts kopumā un saņemtā atlīdzība tiek atzīta par saistībām.

Turpmākā saistība ar nodoto aktīvu

NP48. Saskaņā ar 30. punktu uzņēmums var novērtēt nodoto aktīvu un attiecīgās saistības, piemēram, šādi:

Visi aktīvi

(a) Ja uzņēmuma noteiktā garantija nemaksāšanas zaudējumu segšanai par nodoto aktīvu novērš nodotā aktīva atzīšanas pārtraukšanu turpmākās saistības apjomam, nodošanas datumā nodotais aktīvs tiek novērtēts pēc zemākās (i) aktīva uzskaites summas un (ii) maksimālās atlīdzības summas, kas saņemta nodošanā, kuru uzņēmumam varētu pieprasīt atmaksāt ("garantijas summa"). Attiecīgās saistības sākotnēji tiek novērtētas pēc garantijas summas plus garantijas patiesā vērtība (kas parasti ir atlīdzība, kas saņemta kā garantija). Pēc tam garantijas patiesā vērtība tiek atzīta peļņā vai zaudējumos uz laika proporcionālā pamata (skatīt SGS Nr. 18) un jebkuri zaudējumi no vērtības samazināšanās samazina aktīva uzskaites vērtību.

Aktīvu novērtējums pēc amortizācijas izmaksām

(b) Uzņēmuma izrakstītās pārdošanas iespēju saistības vai uzņēmuma turētās pirkšanas iespēju tiesības novērš nodotā aktīva atzīšanas pārtraukšanu un uzņēmums vērtē nodoto aktīvu pēc amortizācijas izmaksām, attiecīgais saistību postenis tiek vērtēts pēc tā izmaksām (t.i., saņemtās atlīdzības), koriģēts sakarā ar jebkuru atšķirību amortizāciju starp nodotā aktīva šīm izmaksām un amortizētajām izmaksām iespēju līguma beigu datumā. Piemēram, pieņēmums, ka amortizētās izmaksas un aktīva uzskaites vērtība nodošanas dienā ir 98 NV un saņemtā atlīdzība ir 95 NV. Aktīva amortizētās izmaksas iespēju līguma izmantošanas datumā būs 100 NV. Attiecīgā saistību posteņa sākotnējā uzskaites vērtība ir 95 NV un starpība starp 95 NV un 100 NV tiek atzīta peļņā vai zaudējumos, izmantojot faktiskās līdzdalības metodi. Ja iespēju līgums tiek izmantots, jebkura starpība starp attiecīgā saistību posteņa uzskaites vērtību un izmantošanas cenu tiek atzīta peļņā vai zaudējumos.

Aktīvu novērtēšana pēc patiesās vērtības

(c) Ja uzņēmuma saglabātās pirkšanas iespēju tiesības novērš nodotā aktīva atzīšanas pārtraukšanu un uzņēmums novērtē nodoto aktīvu pēc patiesās vērtības, aktīvu turpina novērtēt pēc patiesās vērtības. Attiecīgais saistību postenis tiek novērtēts pēc (i) iespēju līguma izmantošanas cenas mīnus iespēju līguma vērtība laikā, ja iespēju līgums ir ar pozitīvu patieso vērtību vai pie naudas, vai (ii) nodotā aktīva patiesās vērtības mīnus iespēju līguma vērtība laikā, ja iespēju līgums ar negatīvu patieso vērtību. Attiecīgo saistību novērtējuma korekcija nodrošina, ka aktīva neto uzskaites vērtība un attiecīgās saistības ir pārdošanas iespēju tiesību patiesā vērtība. Piemēram, ja pamatā esošā aktīva patiesā vērtība ir 80 NV, iespēju līguma izmantošanas cena ir 95 NV un iespēju līguma vērtība laikā ir 5 NV, attiecīgo saistību uzskaites vērtība ir 75 NV (80 NV – 5 NV) un nodotā aktīva uzskaites vērtība ir 80 NV (t.i., tā patiesā vērtība).

(d) Ja uzņēmuma rakstiskais pārdošanas iespēju līgums novērš nodotā aktīva atzīšanas pārtraukšanu un uzņēmums novērtē nodoto aktīvu pēc patiesās vērtības, attiecīgās saistības novērtē pēc iespēju līguma izmatošanas cenas plus iespēju līguma vērtība laikā. Aktīva novērtējums pēc patiesās vērtības ir ierobežots līdz patiesās vērtības zemākajam līmenim un akciju izmantošanas cenai, jo uzņēmumam nav tiesību uz nodotā aktīva patiesās vērtības palielinājumiem virs iespēju līguma izmantošanas cenas. Tas nodrošina, ka aktīva neto uzskaites vērtība un attiecīgās saistības ir pārdošanas iespēju saistību patiesā vērtība. Piemēram, ja pamatā esošā aktīva patiesā vērtība ir 120 NV, iespēju līguma izmantošanas cena ir 100 NV un iespēju līguma vērtība laikā ir 5 NV, attiecīgo saistību uzskaites vērtība ir 105 NV (100 NV + 5 NV) un aktīva uzskaites vērtība ir 100 NV (šajā gadījumā iespēju izmantošanas cena).

(e) Ja apgrozība iegādātu iespēju līguma un rakstisku iespēju līguma veidā novērš nodotā aktīva atzīšanas pārtraukšanu un uzņēmums novērtē aktīvu pēc patiesās vērtības, tas turpina vērtēt aktīvu pēc patiesās vērtības. Attiecīgās saistības tiek novērtētas pēc (i) pirkšanas iespēju līguma izmantošanas cenas un pārdošanas iespēju līguma patiesās vērtības summas mīnus pirkšanas iespēju līguma vērtība laikā, ja pirkšanas iespēju līgums ir naudā vai pie naudas, vai (ii) aktīva patiesās vērtības un pārdošanas iespēju līguma patiesās vērtības summas mīnus pirkšanas iespēju līguma vērtība laikā, ja pirkšanas iespēju līgums ir ar negatīvu patieso vērtību. Attiecīgo saistību korekcija nodrošina, ka aktīva neto uzskaites vērtība un attiecīgās saistības ir uzņēmuma turētā un rakstiskā iespēju līguma patiesā vērtība. Piemēram, pieņemsim, ka uzņēmums nodot finanšu aktīvu, kas novērtēts pēc patiesās vērtības, vienlaicīgi iepērkot pirkšanas iespēju, kuras izmantošanas cena ir 120 NV un izrakstot pārdošanas līgumu ar izmantošanas cenu 80 NV. Pieņemsim arī, ka nodošanas datumā aktīva patiesā vērtība ir 100 NV. Pārdošanas un pirkšanas iespēju līgumu vērtība laikā attiecīgi ir 1 NV un 5 NV. Šajā gadījumā uzņēmums atzīst aktīvu 100 NV vērtību (aktīva patiesā vērtība) un saistības 96 NV vērtībā [(100 NV + 1 NV) – 5 NV]. Tas dod 4 NV neto aktīva vērtību, kas ir uzņēmuma turētā un rakstiskā iespēju līguma patiesā vērtība.

Visi nodotie aktīva posteņi

NP49. Ja finanšu aktīva nodošana neatbilst atzīšanas pārtraukšanai, aktīva nodevēja līgumā paredzētās tiesības un saistības, kas attiecas uz nodošanu netiek uzskaitītas atsevišķi kā atvasinājumi, ja gan atvasinājumu un vai nu nodoto aktīvu vai saistību, kas rodas no nodošanas, atzīšanas rezultātā šīs tiesības vai saistības tiktu atzītas divkārši. Piemēram, aktīva nodevēja saglabātais pirkuma iespēju līgums var novērst, ka finanšu aktīvu nodošana tiek uzskaitīta kā pārdošana. Šajā gadījumā pārdošanas iespēju līgums netiek atsevišķi atzīts kā atvasinātais aktīvs.

NP50. Ja finanšu aktīva nodošana netiek uzskatīta par atzīšanas pārtraukšanu, nodevuma saņēmējs neatzīst nodoto aktīvu par savu aktīvu. Nodevuma saņēmējs pārtrauc naudas vai citas samaksātās atlīdzības atzīšanu un atzīst debitoru parādu no aktīva nodevēja. Ja aktīva nodevējam ir gan tiesības, gan saistības atgūt kontroli pār kopumā visu nodoto aktīvu par fiksētu summu (piemēram, saskaņā ar vienošanos par atpirkšanu), nodevuma saņēmējs var uzskaitīt šo debitoru parādu kā aizdevumu vai debitoru parādu.

Piemēri

NP51. Šajā standartā ietvertos atzīšanas pārtraukšanas principus ilustrē šādi piemēri.

(a) *Atpirkšanas līgumi un vērtspapīru aizdevumi.*Ja finanšu aktīvs tiek pārdots saskaņā ar līgumu par tā atpirkšanu par fiksētu cenu vai par pārdošanas cenu plus aizdevēja ienākumi vai, ja tas ir aizņemts saskaņā ar līgumu atgriezt to aktīva nodevējam, tā atzīšana netiek pārtraukta, jo aktīva nodevējs būtiski saglabā īpašuma tiesību riskus un atlīdzības. Ja nodevuma saņēmējs iegūst tiesības aktīvu pārdot vai ieķīlāt, nodevējs aktīvu savā bilancē klasificē no jauna, piemēram, kā aizdevuma aktīvu vai atpirktu debitoru parādu.

(b) *Atpirkšanas līgumi un vērtspapīru aizdevumi – aktīvi, ka būtībā ir vieni un tie paši.* Ja finanšu aktīvs tiek pārdots saskaņā ar līgumu par tā paša vai būtībā tā paša aktīva atpirkšanu par fiksētu cenu vai par pārdošanas cenu plus aizdevēja ienākumi vai, ja finanšu aktīvs ir aizņemts vai aizdots saskaņā ar līgumu atgriezt to pašu vai būtībā to pašu aktīvu tā nodevējam, tā atzīšana netiek pārtraukta, jo aktīva nodevējs būtiski saglabā īpašuma tiesību riskus un atlīdzības.

(c) *Atpirkšanas līgumi un vērtspapīru aizdevumi – aizvietošanas tiesības.* Ja atpirkšanas līgums par fiksētu atpirkšanas cenu vai cenu, kas vienāda pārdošanas cenai plus aizdevēja ienākumi, vai līdzīgs vērtspapīru aizdevuma darījums nodevuma saņēmējam nodrošina tiesības savstarpēji aizvietot aktīvus, kas ir līdzīgi un ar vienādu patieso vērtību nodotajam aktīvam atpirkšanas datumā, aktīva, kas pārdots vai aizdots saskaņā ar atpirkšanas vai vērtspapīru aizdevuma darījumu, atzīšana netiek pārtraukta, jo aktīva nodevējs būtiski saglabā visus īpašuma tiesību riskus un atlīdzības.

(d) *Pirmreizējā atteikuma atpirkšanas tiesības par patieso vērtību.* Ja uzņēmums pārdod finanšu aktīvu un saglabā tikai pirmreizējā atteikuma tiesības atpirkt nodoto aktīvu par patieso vērtību, ja nodevuma saņēmējs pēc tam to pārdod, uzņēmums pārtrauc aktīva atzīšanu, jo tas būtībā ir nodevis visus īpašuma tiesību riskus un atlīdzības.

IAS 39

(e) *Fiktīvas pārpirkšanas darījums.* Dažkārt finanšu aktīva atpirkšanu uzreiz pēc tā pārdošanas sauc par vērtspapīru pārpirkšanu. Šāda atpirkšana neizslēdz atzīšanas pārtraukšanu ar nosacījumu, ka sākotnējais darījums atbilst atzīšanas pārtraukšanas prasībām. Tomēr, ja līgums par finanšu aktīvu pārdošanu ir noslēgts paralēli līgumam par tā paša aktīva atpirkšanu par fiksētu cenu vai pārdošanas cenu plus aizdevēja ienākums, tad aktīva atzīšana netiek pārtraukta.

(f) *Pārdošanas iespēju līgumi un pirkšanas iespēju līgumi, kas dziļi ir ar pozitīvu patieso vērtību.* Ja aktīva nodevējs var atsaukt nodoto finanšu aktīvu un pirkšanas iespējas dziļi ir ar pozitīvu patieso vērtību, nodošana neatbilst atzīšanas pārtraukšanas prasībām, jo nodošana ir būtiski saglabājusi īpašuma tiesību riskus un atlīdzības. Līdzīgi, ja nodevuma saņēmējs nodoto finanšu aktīvu var pārdot atpakaļ un pirkšanas iespējas dziļi ir ar pozitīvu patieso vērtību, nodošana neatbilst atzīšanas pārtraukšanas prasībām, jo aktīva nodevējs ir būtiski saglabājusi īpašuma tiesību riskus un atlīdzības.

(g) *Pārdošanas iespēju līgumi un pirkšanas iespēju līgumi, kas dziļi ir ar negatīvu patieso vērtību.* Finanšu aktīva, kas ir nodots, tikai sakarā ar pārdošanas iespēju līgumu, kas dziļi ir ar negatīvu patieso vērtību, kuru tur nodevuma saņēmējs, vai pirkšanas iespēju līgumu, kas ir dziļi ar pozitīvu patieso vērtību, kuru tur aktīva nodevējs, atzīšana ir pārtraukta. Tas ir tādēļ, ka aktīva nodevējs ir nodevis būtībā visus īpašuma tiesību riskus un atlīdzības.

(h) *Brīvi iegūstamie aktīvi, kas pakļauti pirkšanas iespēju līgumam, kas nav ne dziļi ar pozitīvu patieso vērtību, ne dziļi ar negatīvu patieso vērtību.* Ja uzņēmums tur pirkšanas iespēju līgumu sakarā ar aktīvu, kas ir tirgū brīvi iegūstams, un iespēju līgums nav ne dziļi ar pozitīvu patieso vērtību, ne dziļi ar negatīvu patieso vērtību, aktīva atzīšana tiek pārtraukta. Tas ir tāpēc, ka uzņēmums (i) nav ne saglabājis, ne būtiski nodevis visus īpašuma tiesību riskus un atlīdzības, un (ii) nav saglabājis kontroli. Tomēr ja aktīvs nav tirgū brīvi iegūstams, atzīšanas pārtraukšana ir aizliegta aktīva summas apmērā, kas ir pakļauta pirkuma iespēju līgumam, jo uzņēmums ir saglabājis kontroli pār aktīvu.

(i) *Aktīvs, kas nav brīvi iegūstams un kas pakļauts uzņēmuma rakstiskajam pārdošanas iespēju līgumam, kas nav ne dziļi ar pozitīvu patieso vērtību, ne dziļi ar negatīvu patieso vērtību.* Ja uzņēmums nodod finanšu aktīvu, kas nav tirgū brīvi iegūstams, un izdod rakstisko pārdošanas iespēju līgumu, kas nav dziļi ar negatīvu patieso vērtību, rakstiskā pārdošanas iespēju līguma dēļ uzņēmums ne būtiski saglabā, ne nodod visus īpašuma tiesību riskus un atlīdzības. Uzņēmums saglabā kontroli pār aktīvu, ja pārdošanas iespēju līgums ir pietiekami vērtīgs, lai nodevuma saņēmējs aktīvu nepārdotu, tādā gadījumā aktīva atzīšana turpinās aktīva nodevēja nepārtrauktās līdzdalības apmērā (skatīt AG44). Uzņēmums nodod kontroli pār aktīvu, ja pārdošanas iespēju līgums nav pietiekami vērtīgs, nodevuma saņēmējs aktīvu nepārdotu, un tādā gadījumā aktīva atzīšana tiek pārtraukta.

(j) *Aktīvi, kas pakļauti patiesās vērtības pārdošanas vai pirkšanas iespēju līgumiem vai nestandartizētajiem nākotnes atpirkšanas līgumiem.* Finanšu aktīva, kas pakļauts tikai pārdošanas vai pirkšanas iespēju līgumam vai nestandartizētajam nākotnes atpirkšanas līgumam, kura izmantošanas vai atpirkšanas ir vienāda ar finanšu aktīva patieso vērtību tā atpirkšanas laikā, nodošanas rezultātā tā atzīšana tiek pārtraukta, jo tiek būtiski nodoti visi īpašuma tiesību riski un atlīdzības.

(k) *Pirkšanas vai pārdošanas iespēju līgumi, par kuriem norēķinās naudā.* Uzņēmums novērtē finanšu aktīva nodošanu, kas ir pakļauts pārdošanas vai pirkšanas iespēju līgumam vai nestandartizētajam nākotnes atpirkšanas līgumam, ka tā neto norēķins notiks naudā, lai noteiktu, vai tas ir būtiski saglabājis vai nodevis visus īpašuma tiesību riskus un atlīdzības. Ja uzņēmums nav būtiski saglabājis vai nodevis visus īpašuma tiesību riskus un atlīdzības, tas nosaka, vai tas ir saglabājis kontroli pār nodoto aktīvu. Tas, ka pārdošanas vai pirkšanas iespēju līguma vai nestandartizētā nākotnes atpirkšanas līguma neto norēķins notiek naudā, automātiski nenozīmē, ka uzņēmums ir nodevis kontroli pār aktīvu (skatīt augstāk AG44. punkta (g), (h) un (i) apakšpunktus).

(l) *Norēķinu noteikumu izslēgšana.*Norēķinu noteikumu izslēgšana ir beznosacījuma atpirkšanas (pirkšanas) iespēju līgums, kas ar dažiem ierobežojumiem uzņēmumam dod tiesības atprasīt nodotos aktīvus Ar noteikumu, ka šādu iespēju līgumu rezultātā uzņēmums ne būtiski saglabā, ne nodod visus īpašuma tiesību riskus un atlīdzības, tas izslēdz atzīšanas pārtraukšanu tikai atpirkšanas summas apmērā (pieņemot, ka nodevuma saņēmējs aktīvu nevar pārdot). Piemēram, ja uzskaites vērtība un ieņēmumi no aizdevuma aktīva nodošanas ir 100 000 NV, un jebkuru individuālo aizdevumu var atsaukt, bet aizdevumu kopsumma, kuru varētu atpirkt, nevarētu pārsniegt 10 000 NV, 90 000 NV no aizdevuma atbilst atzīšanas pārtraukšanai.

(m) *Atlikušo aktīvu izpārdošana*. Uzņēmuma, kas var būt aktīva nodevējs, kas apkalpo nodoto aktīvu, var turēt atlikušo aktīvu izpārdošanas iespēju, lai nopirktu atlikušos nodotos aktīvus, kad neapmaksāto aktīvu summa atbilst noteiktajam līmenim, kurā šo aktīvu apkalpošanas izmaksas kļūst apgrūtinošas, saistībā ar ieguvumiem no apkalpošanas. Ja šādas atlikušo aktīvu izpārdošanas rezultātā uzņēmums ne būtiski saglabā, ne nodod visus īpašuma tiesību riskus un atlīdzības, un nodevuma saņēmējs aktīvu nevar pārdot, tas izslēdz atzīšanas pārtraukšanu tikai par to aktīva vērtību, kas pakļauta pirkšanas iespēju līgumam.

(n) *Subordinētā saglabātā līdzdalība un kredītu garantijas*. Uzņēmums nodevuma saņēmējam var sniegt kredīta atbalstu, subordinējot daļu vai visu līdzdalību, kas saglabāta attiecībā uz nodoto aktīvu. Tāpat uzņēmums nodevuma saņēmējam var sniegt kredīta atbalstu kredīta garantiju formā, kas varētu būt neierobežotas vai ierobežotas līdz noteiktam apjoma. Ja būtiskākā visu riska veidu un ieguvumu daļa no īpašuma tiesībām uz nodotā aktīva posteni tiek saglabāta uzņēmumā, aktīva atzīšana kopumā turpinās. Ja uzņēmums saglabā dažus īpašuma tiesību riska veidus un ieguvumus, bet ne to būtiskāko daļu no visiem, atzīšanas pārtraukšana ir aizliegta tādā naudas vai citu aktīvu summas apmērā, kuru uzņēmumam varētu prasīt samaksāt.

(o) *Kopējā atgrieztā mijmaiņa*. Uzņēmums var pārdot finanšu aktīvu nodevuma saņēmējam un ar nodevuma saņēmēju veikt kopējo atgriezto mijmaiņu, līdz ar ko visas procentu maksājumu naudas plūsmas no pamatā esošā aktīva tiek novirzītas uzņēmumam apmaiņā pret fiksēto maksājumu vai mainīgo maksājumu likmi un uzņēmums absorbē jebkuru pamatā esošā aktīva patiesās vērtības palielināšanos vai samazināšanos. Šādā gadījumā visa aktīva atzīšanas pārtraukšana ir aizliegta.

(p) *Procentu likmes mijmaiņas*. Uzņēmums nodevuma saņēmējam var nodot finanšu aktīvu ar nemainīgo likmi un ar nodevuma saņēmēju noslēgt mijmaiņas līgumu, lai saņemtu nemainīgu procentu likmi un maksātu mainīgu procentu likmi, pamatojoties uz spekulatīvo summu, kas vienāda ar nodotā finanšu aktīva pamatsummu. Procentu likmes mijmaiņa neaizliedz nodotā aktīva atzīšanas pārtraukšanu, ar nosacījumu, ka mijmaiņas maksājumi nav atkarīgi no maksājumiem saistībā ar nodoto aktīvu.

(q) *Amortizējošās procentu likmes mijmaiņas*. Uzņēmums var nodot nodevuma saņēmējam finanšu aktīvu ar fiksēto likmi, kuru laika gaitā nomaksā, un ar nodevuma saņēmēju noslēgt amortizējošās procentu likmes mijmaiņas līgumu, lai saņemtu nemainīgo procentu likmi un maksātu mainīgo procentu likmi, kas pamatojas uz spekulatīvo summu. Ja mijmaiņas spekulatīvā summa amortizējas tā, ka tā ir vienāda ar nodotā finanšu aktīva pamatsummu, kas jebkurā laika punktā ir nenomaksāta, parasti mijmaiņas rezultātā uzņēmums saglabā būtisku priekšapmaksas risku, tādā gadījumā uzņēmums vai nu turpina atzīt nodoto aktīvu, vai nodoto aktīvu turpina atzīt tā nepārtrauktās līdzdalības apjomā. Un otrādi, ja mijmaiņas spekulatīvās summas amortizācija nav saistīta ar nodotā aktīva nenomaksāto pamatsummu, šādas mijmaiņas rezultātā uzņēmums nesaglabā priekšapmaksas risku saistībā ar aktīvu. Tādā veidā tas neaizliedz nodotā aktīva atzīšanas pārtraukšanu, ar nosacījumu, ka maksājumi sakarā ar mijmaiņu nav atkarīgi no procentu maksājumiem, kas veikti par nodoto aktīvu un mijmaiņas rezultātā uzņēmums nesaglabā nekādus citus nozīmīgus riska un ieguvumu veidus nodotā aktīva īpašuma tiesībās.

NP52. Šis punkts ilustrē nepārtrauktās līdzdalības metodes izmantošanu, kad uzņēmuma nepārtrauktā līdzdalība ir daļā no finanšu aktīva.

Pieņemsim, ka uzņēmumam ir priekšapmaksas aizdevumu portfelis, kura kupons un spēkā esošā procentu likme ir 10 procenti un kura pamatsumma un amortizētās izmaksas ir 10 000 NV. Tas noslēdz darījumu, kurā kā ienākumu par maksājumu 9 115 NV nodevuma saņēmējs iegūst tiesības uz 9 000 NV no jebkuriem pamatsummas ieņēmumiem plus procentus no tās 9.5 procentu apmērā. Uzņēmums saglabā tiesības uz 1 000 NV no jebkuriem pamatsummas ieņēmumiem plus procentiem no tās 10 procentu apmērā, plus 0.5 procentiem no pārsnieguma sadalījuma no pamatsummas atlikuma 9 000 NV. Ieņēmumi no priekšapmaksām tiek sadalīti proporcionāli starp uzņēmumu un nodevuma saņēmēju attiecībā 1:9, bet jebkuri nemaksāsanas gadījumi tiek atskaiīti no uzņēmuma procentiem no 1 000 NV, līdz šie procenti ir izsmelti. Darījuma noslēgšanas datumā aizdevuma patiesā vērtība ir 10 100 NV un aplēstā sadalītā pārsnieguma 0.5 procentu apmērā patiesā vērtība ir 40 NV.

Uzņēmums nosaka, ka tas ir nodevis dažus nozīmīgus īpašuma tiesību risku un ieguvumu veidus (piemēram, ievērojamu priekšapmaksas risku), bet ir saglabājis dažus nozīmīgus īpašuma tiesību risku un ieguvumu veidus (sakarā ar tā subordinēto saglabāto līdzdalību) un ir saglabājis kontroli. Tādēļ tas piemēro nepārtrauktās līdzdalības metodi.

IAS 39

Lai piemērotu šo standartu, uzņēmums analizē darījumu kā (a) pilnīgi proporcionālas saglabātās līdzdalības 1 000 NV saglabāšanu, plus (b) šīs saglabātās līdzdalības subordināciju, lai nodevuma saņēmējam nodrošinātu kredīta papildsummu kredīta zaudējumu segšanai

Uzņēmums aprēķina, ka 9 090 NV (90 procenti no 10 100 NV) no 9 115 NV saņemtās atlīdzības ir atlīdzība par pilnībā proporcionālo 90 procentu akciju. Saņemtās atlīdzības atlikums (25 NV) ir saņemtā atlīdzība par saglabātās līdzdalības subordināciju, lai sniegtu kredīta papildsummu nodevuma saņēmējam krdīta zaudējumu segšanai. Bez tam 0.5 procenti no pārsnieguma sadalījuma ir saņemtā atlīdzība par kredīta papildsummu. Līdz ar to par kredīta papildsummu kopējā saņēmtā atlīdzība ir 65 NV (25 NV + 40 NV).

Uzņēmums aprēķina guvumus vai zaudējumus no 90 procentu naudas plūsmas pārdošanas. Pieņemot, ka 10 procentu nodotās un 90 procentu saglabātās patiesās vērtības atsevišķās daļas nav pieejamas nodošanas datumā, saskaņā ar 28 punktu uzņēmums sadala aktīva uzskaites vērtību šādā veidā:

	Aplēstā patiesā vērtība	*Procenti*	*Iedalītā patiesā vērtība*
Nodotā daļa	9 090	90 %	9 000
Saglabātā daļa	1 010	10 %	1 000
Kopā	**10 100**		**10 000**

Uzņēmums aprēķina guvumus vai zaudējumus no 90 procentu naudas plūsmas pārdošanas, atskaitot nodotajai daļai iedalīto uzskaites vērtību no sa"nemtās atlīdzības, t.i., 90 NV (9 090 NV – 9 000 NV). Saglabātās daļas uzskaites vērtība ir 1 000 NV.

Bez tam uzņēmums atzīst nepārtraukto līdzdalību, kas rodas no saglabātās līdzdalības subordinācijas kredīta zaudējumu segšanai. Līdz ar to tas atzīst aktīvu 1 000 NV apjomā (maksimālais naudas plūsmu apjoms, kuru tā nesaņemtu saskaņā ar subordināciju), un attiecīgās saistības 1 065 NV apmērā (kas ir maksimālais naudas plūsmu, kuru tā nesaņemtu saskaņā ar subordināciju, t.i., 1 000 NV plus 65 NV subordinācijas patiesā vērtība).

Visu augstāk minēto informāciju uzņēmums izmanto, lai darījumu uzskaitītu šādā veidā:

	Debets	*Kredīts*
Sākotnējais aktīvs	—	9 000
Aktīvs, kas atzīts subordinācijai vai atlikušajai līdzdalībai	1 000	—
Aktīvs atlīdzībai, kas saņemta pārsnieguma sadalījuma formā	40	—
Peļņa vai zaudējumi (guvumi no nodošanas)	—	90
Saistības	—	1 065
Saņemtā nauda	9 115	—
Kopā	**10 155**	**10 155**

Uzreiz pēc darījuma aktīva uzskaites vērtība ir 2 040 NV, ietverot 1 000 NV, kas ir saglabātās daļas iedalītās izmaksas un 1 040 NV, kas ir uzņēmuma papildu nepārtrauktā līdzdalība no saglabātās līdzdalības subordinācijas kredīta zaudējumu segšanai (kas ietver 40 NV sadalīto pārsniegumu).

Nākamajos periodos uzņēmums atzīst saņemto atlīdzību kredīta papildinājumam (65 NV) uz proporcionāla laika sadalījuma pamata, uzkrāj procentus no atzītā aktīva, izmantojot faktiskās līdzdalības metodi un atzīst jebkuru atzītā aktīva kredīta vērtības samazināšanos. Kā piemērs pēdējam, - pieņemsim, ka nākamajā gadā parādās zaudējumi no kredīta vērtības samazināšanās pamatā esošajiem aizdevumiem 300 NV apmērā. Uzņēmums samazina savu atzīto aktīvu par 600 NV (300 NV attiecībā uz tā saglabāto līdzdalību un 300 NV attiecībā uz papildu nepārtraukto līdzdalību, kas rodas no tā saglabātās līdzdalības subordinācijas kredīta zaudējumu segšanai) un samazina savas atzītās saistības par 300 NV. Neto rezultāts ir izmaiņas peļņā vai zaudējumos sakarā ar kredīta vērtības samazināšanos 300 NV apmērā.

Regulāra finanšu aktīva posteņa iegāde vai pārdošana

NP53. Regulāru finanšu aktīva iegādi vai pārdošanu atzīst, izmantojot tirdzniecības darījuma dienas uzskaiti vai saistību segšanas dienas uzskaiti, kā aprakstīts AG55. un AG56. punktā. Izmantoto metodi konsekventi piemēro visiem finanšu aktīvu pirkšanas un pārdošanas darījumiem, kas pieder vienai un tai pašai finašu aktīvu kategorijai, kas deginēta 9. punktā. Šajā nolūkā aktīvi, kas turēti pārdošanai, veido atsevišķu kategoriju no aktīviem, kas noteikti pēc patiesās vērtības caur peļņu un zaudējumiem.

NP54. Līgums, kas par izmaiņām līguma vērtībā pieprasa vai atļauj neto norēķinu, nav regulāri slēgts līgums. Šāds līgums uzskaitē tiek parādīts kā atvasinājums periodā no darījuma slēgšanas dienas līdz saistību segšanas dienai.

NP55. Darījuma noslēgšanas diena ir diena, kurā uzņēmums apņemas pirkt vai pārdot aktīvu. Darījuma dienas uzskaite attiecas uz (a) saņemamā aktīva un par to maksājamo saistību atzīšanu darījuma dienā, un (b) pārdotā aktīva atzīšanas pārtraukšanu, guvumu un zaudējumu atzīšanu sakarā ar atsavināšanu un debitoru parāda atzīšanu no pircēja par maksājumu darījuma dienā. Parasti procenti uz aktīvu un attiecīgi saistībām nesāk uzkrāties, līdz norēķina dienai, kad notiek īpašuma tiesību nodošana.

NP56. Norēķina diena ir diena, kad uzņēmums saņem vai nodod aktīvu. Norēķina datuma uzskaite attiecas uz (a) aktīva atzīšanu dienā, kad uzņēmums to saņem, un (b) aktīva atzīšanas pārtraukšanu un guvuma un zaudējumu atzīšanu sakarā ar atsavinājumu dienā, kurā uzņēmums to piegādā. Ja uzskaitē tiek piemērots norēķina datuma princips, uzņēmums uzskaita visas izmaiņas saņemamā aktīva patiesajā vērtībā periodā no darījuma datuma līdz norēķina datumam tādā pašā veidā, kā uzskaitīta iegūto aktīvu. Citiem vārdiem, vērtības izmaiņas netiek atzītas aktīviem, kuri uzskaitīti pēc izmaksu vērtības vai amortizēto izmaksu vērtības, tās tiek atzītas peļņā vai zaudējumos aktīviem, kas klasificēti kā finanšu aktīvi pēc patiesās vērtības caur peļņu vai zaudējumiem; un tās tiek atzītas pašu kapitālā aktīviem, kas klasificēti kā pieejami pārdošanai.

Finanšu saistību atzīšanas pārtraukšana (39.-42. punkts)

NP57. Finanšu saistības (vai to daļa) tiek dzēstas, ja parādnieks:

(a) izpilda saistības (vai to daļu) samaksājot kreditoram parasti naudā, ar citiem finanšu aktīviem, precēm vai pakalpojumiem;

vai

(b) ir likumīgi atbrīvots no primārajām pārada saistībām (vai to daļas) vai nu tiesu procesa ceļā vai no kreditora puses. (Ja parādnieks ir devis garantiju, šo nosacījumu vēl var izpildīt.)

NP58. Ja parāda instrumenta emitents atpērk šo instrumentu, parāds tiek dzēsts, pat ja emitents ar šo instrumentu ir tirgus dalībnieks vai tā nodoms ir tuvākajā laikā to pārdot tālāk.

NP59. Maksājums trešajai pusei, ieskaitot trastu (dažkārt sauktu "anulēšana būtībā"), pati par sevi neatbrīvo parādnieku no tā primārajām saistībām pret kreditoru, ja juridisku tiesību nav.

NP60. Ja debitors maksā trešajai pusei, kas uzņemas saistības, un paziņo savam kreditoram, ka trešā puse ir uzņēmusies tā parāda saistības, debitors nepārtrauc parāda saistību atzīšanu, ja vien ir izpildīts AG57. punkta (b) apakšpunktā minētais nosacījums. Ja debitors maksā trešajai pusei, kas uzņemas saistības, un no sava kreditora saņem oficiālu atbrīvojumu, parādnieks ir dzēsis savu parādu. tomēr, ja parādnieks piekrīt veikt maksājumus trešajai pusei vai tieši savam sākotnējam kreditoram, parādnieks atzīst jaunas parāda saistības trešajai pusei.

NP61. Lai gan likumīgā atbrīvojuma, juridiskā vai no kredotora puses, rezultātā saistību atzīšana tiek pārtraukta, uzņēmums var atzīt jaunas saistības, ja 15.-37. punktā minētie atzīšanas nodoto finanšu aktīvu pārtraukšanas kritēriji nav izpildīti. Ja šie kritēriji netiek izpildīti, nodoto aktīvu atzīšana netiek pārtraukta, un uzņēmums atzīst jaunas saistības, kas attiecas uz nodotajiem aktīviem.

IAS 39

NP62. Saskaņā ar 40. punktu noteikumi ir būtiski atšķirīgi, ja naudas plūsmu diskontētā pašreizējā vērtība saskaņā ar jaunajiem noteikumiem, ieskaitot visus neto maksājumus no saņemtajiem un diskontētajiem maksājumiem, izmantojot sākotnējo faktiskās līdzdalības likmi, ir vismaz par 10 procentiem atšķirīga no sākotnējo finanšu saistību atlikušās naudas plūsmas pašreizējās vērtības. Ja parāda instrumentu maiņa vai noteikumu izmaiņas uzskaita kā parāda dzēšanu, visas izmaksas vai saistītie maksājumi tiek atzīti kā guvuma vai zaudējumu daļa, dzēšot parādu. Ja maiņa vai noteikumu izmaiņas neuzskaita kā parāda dzēšanu, visas izmaksas vai saistītie maksājumi koriģē saistību posteņa uzskaites vērtību un tiek amortizēti izmainīto saistību atlikušā termiņa laikā.

NP63. Dazōs gadījumos kreditors atbrīvo parādnieku no pašreizējām saistībām veikt maksājumus, bet parādnieks pieņem garantijas saistības samaksāt, ja puse, kas uzņemas primāro atbildību, nemaksā. Tādā gadījumā parādnieks:

(a) atzīst jaunas finanšu saistības, kas pamatojas uz garantijas saistību patieso vērtību;

un

(b) atzīst guvumu vai zaudējumus, kas pamatojas uz atšķirībām starp (i) visiem ieņēmumiem un (ii) sākotnējo finanšu saistību uzskaites vērtību mīnus jauno finanšu saistību patiesā vērtība.

Novērtēšana (43. – 70. punkts)

Sākotnējā finanšu aktīvu un finašu saistību novērtēšana (43. punkts)

NP64. Finanšu instrumenta patiesā vērtība sākotnējā atzīšanā parasti ir darījuma cena (t.i., atlīdzības patiesā vērtība, kas samaksāta vai saņemta, skatīt arī AG76. punktu). Tomēr, ja atlīdzības daļa, kas samaksāta vai saņemta ir par ko citu nevis finanšu instrumentu, fiananšu instrumenta patiesā vērtība tiek aplēsta, izmantojot vērtēšanas metodi (skatīt AG74. – AG79. punktu). Piemēram, ilgtermiņa aizdevuma vai debitoru parāda patiesā vērtība, kurai nav procentu, var tikt aplēsta kā visu nākotnes naudas ieņēmumu pašreizējā vērtība, kas diskontēta, izmantojot dominējošās tirgus procentu likmes līdzīgam instrumentam (līdzīgam attiecībā uz valūtu, termiņu, procentu likmes veidu un citus faktorus) ar līdzīgu kredītreitingu. Jebkura papildu aizdevuma summa ir izdevums vai ienākuma samazinājums, ja vien tas atbilst atzīšanai kā kāds cita veida aktīvs.

NP65. Ja uzņēmums izsniedz aizdevumu, kuram noteikta ar tirgu nesaistīta procentu likme (piemēram, 5 procenti, kad tirgus likme līdzīgiem aizdevumiem ir 8 procenti) un saņem priekšapmaksu kā kompensāciju, uzņēmums atzīst aizdevumu pēc tā patiesās vērtības, tas ir neto no maksas, ko tas saņem. Uzņēmums palielina peļņu vai zaudējumus, izmantojot faktiskās procentu likmes metodi.

Finanšu aktīvu turpmākais novērtējums (45. un 46. punkts)

NP66. Ja finanšu instruments, kas iepriekš novērtēts kā finanšu aktīvs, tiek novērtēts pēc patiesās vertības un tā patiesā vērtība nokrīt zem nulles, tad tas kļūst par finanšu saistībām saskaņā ar 47. punktu.

NP67. Tālāk piemērā ilustrēta darījumu izmaksu uzskaite pārdošanai pieejamo finanšu aktīvu sākotnējā un turpmākajā novērtēšanā. Aktīvs tiek iegūts par 100 NV plus pirkuma komisija 2 NV. Sākotnēji aktīvs tiek atzīts 102 NV vērtībā. Neto finanšu uzskaties datums ir vienu dienu vēlēk, kad noteiktā tirgus cena ir 100 NV. Ja aktīvs tiktu pārdots, būtu samaksāta komisija 3 NV apmērā. Šajā datumā aktīvs ir novērtēts par 100 NV (neņemot vērā iespējamo pirkuma komisijas maksu) un 2 NV zaudējums tiek atzīts pašu kapitālā. Ja pārdošanai pieejamajam finanšu aktīvam ir fiksētie vai nosakāmie maksājumi, darījuma izmaksas tiek amortizētas peļņā vai zaudējumos, izmantojot faktiskās līdzdalības metodi. Ja tirdzniecībai pieejamajam aktīvam nav nemainīgu vai nosakāmu maksājumu, darījuma izmaksas tiek atzītas peļņā vai zaudējumos, ja aktīva atzīšana ir pārtraukta vai tā vertība ir samazinājusies.

NP68. Instrumenti, kas klasificēti kā aizdevumi un debitoru parādi tiek novērtēti pēc amortizēto izmaksu vērtības, neņemot vērā uzņēmuma nodomu turēt tos līdz termiņa beigām.

Patiesās vērtības noteikšanas apsvērumi (48. un 49. punkts)

NP69. Patiesās vērtības definīcijas pamatā ir pieņēmums, ka uzņēmums turpina darbību un nav nodoma vai nepieciešamības to likvidēt, materiāli samazināt tā darbības apjomu vai noslēgt darījumu ar nelabvēlīgiem noteikumiem. Tādēļ patiesā vērtība nav summa, ko uzņēmums saņemtu vai maksātu sakarā ar uzspiestu darījumu, piespiedu likvidāciju vai pārdošanu mantas aprakstīšanas gadījumā. Tomēr patiesā vērtība atspoguļo instrumenta kredītkvalitāti.

NP70. Šis standarts izmanto tādus terminus kā "konkursizsoles cena" un "prasītā cena" (dažreiz saukta "pašreizējā piedāvājuma cena") noteiktās tirgus cenas kontekstā, un termins "starpība starp pieprasījumu un piedāvājumu" ietver tikai darījuma izmaksas. Citas korekcijas patiesās vērtības noteikšanai (piemēram, pretējās puses kredītrisks) nav ietvertas terminā "starpība starp pieprasījumu un piedāvājumu".

Aktīvais tirgus: Kotētā cena

NP71. Finanšu instrumentu uzskata par kotētu aktīvajā tirgū, ja noteiktās cenas ir gatavas un regulāri pieejamas no biržām, tirgotājiem, mākleriem, nozaru grupām, izcenošanas pakalpojumu un regulējošām institūcijām, un šīs cenas ir faktiski un regulāri tiek pieņemtas tirgus darījumos uz nesaistītu pušu darījumu nosacījumiem atbilstoša pamata. Patiesā vērtība tiek definēta kā cena, par kuru ieinteresētais pircējs un ieinteresētais pārdevējs ir vienojušies nesaistītu pušu darījumu nosacījumiem atbilstošā darījumā. Aktīvajā tirgū apgrozībā esoša finanšu instrumenta patiesās vērtības noteikšanas mērķis ir noteikt cenu, kurā darījums notiktu bilances datumā attiecībā uz šo instrumentu (t.i., nemainot un nepārpakojot instrumentu) visizdevīgākajā aktīvajā tirgū, kurā uzņēmumam ir tieā pieeja. Tomēr uzņēmums koriģē izdevīgākā tirgus cenu, lai atspoguļotu atšķirības darījuma partnera kredītriskā starp tirgū apgrozībā esošo instrumentu un to, kas tiek novērtēts. Publicēto cenu kotāciju esamība aktīvajā tirgū ir labākais patiesās vērtības pierādījums un kad tās pastāv, tās izmanto finanšu aktīvu vai finanšu saistību novērtēšanai.

NP72. Turētajam aktīvam vai emitējamajām saistībām atbilstošā kotētā tirgus cena parasti ir pašreizējā konkursizsoles cena un aktīvam, kuru paredzēts iegādāties vai saistībām, kuras tiek turētas, tā ir prasītā cena. Ja uzņēmumam ir aktīvi un saistības ar izņēmuma gadījumu tirgus riska veidiem, tas var izmantot vidējās tirgus cenas kā pamatu patiesās vērtības noteikšanai izņēmuma gadījumu riska pozīcijām un pēc nepieciešamības neto atvērtajai pozīcijai piemērot konkursizsoles cenu vai prasīto cenu. Ja pašreizējās konkursizsoles cenas un prasītās cenas nav pieejamas, pēdējā darījuma cena liecina par pašreizējo patieso vērtību, ja vien kopš šā darījuma nav notikušas ievērojamas izmaiņas ekonomiskajos apstākļos. Ja kopš pēdējā darījuma apstākļi ir mainījušies (piemēram, bezriska procentu likmes izmaiņas, kas seko pēdējai korporatīvās obligācijas kotētajai cenai), patiesā vērtība atspoguļo apstākļu izmaiņas, pēc nepieciešamības atsaucoties uz līdzīgu finanšu instrumentu pašreizējām cenām vai likmēm Līdzīgi, ja uzņēmums var pierādīt, ka pēdējā darījuma cena nav patiesā vērtība (piemēram, tāpēc ka tā atspoguļoja summu, kuru uzņēmums saņemtu vai maksātu uzspiestā darījuma, piespiedu likvidācijas vai pārdošanas sakarā ar mantas aprakstīšanu gadījumā), šī cena tiek koriģēta. Finanšu instrumentu portfeļa patiesā vērtība ir instrumenta vienību skaita un to kotētās tirgus cenas produkts. Ja finanšu instrumentam kopumā nav publicētas cenas kotācijas, bet pastāv aktīvais tirgus tā sastāvdaļām, patieso vērtību nosaka uz tā sastāvdaļu attiecīgo tirgus cenu pamata.

NP73. Ja likme (drīzāk nekā cena) ir kotēta aktīvajā tirgū, uzņēmums izmanto šo tirgus kotēto likmi kā vērtēšanas metodes datus, lai noteiktu patiesō vērtību. Ja tirgus kotētā likme neietver kredītrisku vai citus faktorus, kas tirgus dalībniekiem būtu jāiekļauj instrumenta vērtēšanā, sakarā ar šiem faktoriem uzņēmums veic korekcijas.

NP74. Ja finanšu instrumenta tirgus nav aktīvs, uzņēmums nosaka patieso vērtību, izmantojot vērtēšanas paņēmienu. Vērtēšanas paņēmieni ietver jaunāko starp informētām, ieinteresētām pusēm nesaistītu pušu darījumu nosacījumiem atbilsošu tirgus darījumu informācijas izmantošanu cita instrumenta, kas būtībā ir tāds pats, pašreizējās patiesās vērtības noteikšanā, diskontētās naudas plūsmas analīzi un iespēju cenu noteikšanas modeļus. Ja instrumenta cenas noteikšanai ir kāds tirgus dalībnieku kopīgi lietots vērtēšanas paņēmiens un ir pierādīts, ka šis paņēmiens nodrošina drošas cenu aplēses, kas iegūtas faktiskajās tirgus transakcijās, uzņēmums izmanto šo paņēmienu.

NP75. Vērtēšanas paņēmiena izmantošanas mērķis ir noteikt, kāda b"utu bijusi darījuma cena novērtēšanas datumā nesaistītu pušu maiņas darījumā, ko motivētu parastie biznesa apsvērumi. Patieso vērtību aplēš uz vērtēšanas paņēmiena rezultātu pamata, kas maksimāli izmanto tirgus datus, un pēc iespējas mazāk paļaujas uz uzņēmuma specifiskajiem datiem. Var paredzēt, ka vērtēšanas paņēmiens varētu sniegt patiesās vērtības reālistisku aplēsi ja (a) tas pamatoti atspoguļo, kā tirgus varētu izcenot instrumentu un (b) vērtēšanas paņēmienā izmantotie dati pamatoti reprezentē tirgus prognozes un finanšu instrumentam piemītošā riska atdeves faktoru novērtējumu.

NP76. Tādēļ vērtēšanas paņēmiens (a) ietver visus faktorus, ko tirgus dalībnieki apsvērtu, nosakot cenu, un (b) atbilst pieņemtajai finanšu instrumentu izcenošanas ekonomiskajai metodikai. Uzņēmums periodiski kalibrē vērtēšanas paņēmienu un pārbauda tā derīgumu, izmantojot cenas no jebkuriem novērojamiem pašreizējiem tirgus darījumiem ar tādiem pašiem instrumentiem (t.i., bez modifikācijas vai pārpakošanas) vai pamatojoties uz jebkuriem pieejamiem, novērojamiem tirgus datiem. Uzņēmums iegūst tirgus datus konsekventi tajā pašā tirgū, kurā instruments ir radies vai iepirkts. Sākotnējā atzīšanā vislabākais finanšu instrumenta patiesās vērtības pierādījums ir darījuma cena (t.i., dotās vai saņemtās atlīdzības patiesā vērtība), ja vien par šā instrumenta patieso vērtību neliecina salīdzinājums ar citiem novērojamiem pašreizējiem tirgus darījumiem ar to pašu instrumentu (t.i., bez modifikācijas vai pārpakošanas) vai balstās uz vērtēšanas tehniku, kuras mainīgie faktori ietver novērojamā tirgus datus.

NP77. Finanšu aktīva sākotnējā iegāde vai rašanās vai finanšu saistību rašanās ir tirgus darījums, kas sniedz finanšu instrumenta patiesās vērtības aplēses pamatu. Īpaši, ja finanšu instruments ir parāda instruments (piemēram, aizdevums), tā patieso vērtību var noteikt, ņemot vērā tirgus apstākļus, kuri pastāvēja iegādes vai rašanās datumā, un pašreizējos tirgus nosacījumus vai procentu likmes, kuras uzņēmums vai citi piemēro līdzīgiem parāda instrumentiem (t.i., līdzīgi atlikušie termiņi, naudas plūsmu modelis, valūta, kredītrisks, nodrošinājums un procentu pamats). Alternatīvi, ar nosacījumu, ka parādnieka kredītrisks nemainās un pēc parādsaistību instrumenta rašanāsattiecīgais kredīts sadalās, pašreizējās tirgus procentu likmes aplēsi var iegūt izmantojot standarta procentu likmi, kas atspoguļo labāku kredīta kvalitāti nekā pamatā esošais parāda instruments, turot konstantu kredīta sadalījumu un no rašanās datuma veicot korekcijas sakarā ar standarta procentu likmes izmaiņām. Ja kopš pēdējā tirgus darījuma ir mainījušies apstākļi, atbilstošas izmaiņas vērtējamā finanšu instrumenta patiesajā vērtībā tiek noteiktas, ņemot vērā līdzīgu finanšu instrumentu pašreizējās cenas vai likmes, kas pēc nepieciešamības tiek koriģētas sakarā ar vērtējamā instrumenta atšķirībām.

NP78. Katrā novērtēšanas datumā var nebūt pieejama tāda pati informāija. Piemēram, dienā, kad uzņēmums izdara aizņēmumu vai iegādājas parāda instrumentu, kurš nav aktīvajā apgrozībā, uzņēmumam ir darījuma cena, kas ir arī tirgus cena. Tomēr nekāda jauna darījuma infromācija nevar būt pieejama nākošajā novērtēšanas datumā un, lai gan uzņēmums var noteikt tirgus procentu likmju vispārīgo līmeni, tas navar zināt kādu cenu līmeni kredīta vai citu riska veidu tirgus dalībnieki apsvērs, izcenojot instrumentu šajā datumā. Uzņēmuma rīcībā var nebūt informācija par pēdējiem darījumiem, lai noteiktu attiecīgo kredītu apjomu, kas sadalīts ar pamata procentu likmi, lai to izmantotu diskonta likmes noteikšanai pašreizējās vērtības aprēķinos. Pretējā pierādījumu trūkuma dēļ būtu pamatoti pieņemt, ka, kopš aizdevuma dienas sadalījumā nav notikušas nekādas izmaiņas. Tomēr varētu gaidīt, ka uzņēmums pamatoti centīsies noteikt, vai kādi pierādījumi, ka šajos faktoros ir notikušas izmaiņas. Ja izmaiņu pierādījumi ir, uzņēmums apsvērs, kā izmaiņas ietekmē finanšu instrumenta patiesās vērtības noteikšanu.

NP79. Piemērojot diskontētās naudas plūsmas analīzi, uzņēmums izmanto vienu vai vairākas diskonta likmes, kas vienādas ar ienākumu dominējošo likmi finanšu instrumentiem, kuriem būtībā ir vienādi noteikumi un raksturojums, ieskaitot instrumenta kredīta kvalitāti, atlikušais termiņš, kuram līgumā paredzētā procentu likme ir noteikta, atlikušais pamatsummas atmaksāšanas termiņš un valūta, kurā veicami maksājumi. Īstermiņa debitoru parādus un maksājumus ar nenoteiktu procentu likmi var novērtēt pēc sākotnējās rēķina summas, ja to diskontēšanas rezultāts nav būtisks.

Aktīvā tirgus nav: Pašu kapitāla instrumenti

NP80. Ieguldījumu pašu kapitālā patieso vērtību, kurai nav aktīvajā tirgū kotētas tirgus cenas un atvasinājumus, kas ir saistīti un ir sedzami, piegādājot šādu nekotētu pašu kapitāla instrumentu (skatīt 46. punkta (c) apakšpunktu un 47. punktu), var ticami novērtēt, ja (a) mainīgums pamatotu patiesās vērtības aplēšu diapazonā nav svarīgs šim instrumentam vai (b) dažādu aplēšu iespējamību noteiktā diapazonā var pamatoti novērtēt un izmantot, aplēšot patieso vērtību.

NP81. Ir daudz situāciju, kurās pamatotas patiesās vērtības aplēses mainīguma diapazons attiecībā uz ieguldījumiem pašu kapitāla instrumentos, kuriem nav kotētas tirgus cenas, un atvasinājumi, kas ir saistīti un ir sedzami, piegādājot šādu nekotētu pašu kapitāla instrumentu (skatīt 46. punkta (c) apakšpunktu un 47. punktu), iespējams nav svarīgi. Parasti ir iespējams novērtēt finanšu aktīva patieso vērtību, kuru uzņēmums ir iegādājies no ārējas puses. Tomēr, ja pamatoto patiesās vērtības aplēšu diapazons ir liels un dažādo aplēšu iespējamību nevar pamatoti novērtēt, uzņēmumam ir aizliegts instrumentu novērtēt pēc patiesās vērtības.

Vērtēšanas paņēmienos izmantotie dati

NP82. Konkrēta finanšu instrumenta patiesās vērtības aplēšu atbilstošais paņēmiens ietver novērojamos tirgus datus par tirgus nosacījumiem citiem faktoriem, kas varētu ietekmēt instrumetna patieso vērtību. Finanšu instrumenta patiesā vērtība pamatosies uz viena vai vairākiem šādiem (un iespējams citiem) faktoriem:

(a) *Naudas vērtība laikā (t. i., procenti pēc pamata vai bezriska likmes)*. Pamata procentu likmes parasti var iegūt no novērojamām valdības obligāciju cenām un bieži tiek uzrādītas finanšu publikācijās. Šīs likmes tipiski atšķiras ar prognozēto naudas plūsmu paredzamajiem datumiem pēc procentu likmes ienesīguma līknes dažādos laika posmos. Praktisku iemeslu dēļ uzņēmums var izmantot labi pieņemtu un gatavu noteikto vispārīgo likmi, tādu kā LIBOR, vai mijmaiņas likmi, kā standarta procentu likme. (Tā kā likme, tāda kā LIBOR, nav bezriska procentu likme, konkrētam finanšu instrumentam atbilstošās kredītriska korekcijas nosaka uz tā kredītriska pamata saistībā ar kredītrisku šajā standarta likmē.) Dažās valstīs centrālās valsts obligācijas var būt saistītas ar ievērojamu kredītrisku un tām var nebūt nodrošināta stabila standarta pamata procentu likme šajā valūtā denominētajiem instrumentiem. Šajās valstīs dažiem uzņēmumiem varētu būt labāki kredītu noteikumi un zemākas aizņēmumu likmes nekā centrālajai valdībai. Tādā gadījumā pamata procentu likmes var noteikt precīzāk, ņemot vērā procentu likmes visaugstākās likmes korporatīvajām obligācijām, kas emitētas šīs jurisdikcijas valūtā.

(b) *Kredītrisks*. Kredītriska ietekmi uz patieso vērtību (t.i., pamata procentu likmes uzcenojumu sakarā ar kredītrisku) var noteikt pēc dažādas kredītkvalitātes apgrozībā esošo instrumentu noteiktās tirgus cenas vai pēc noteiktās procentu likmes, kuru nosaka aizdevējs aizdevumiem ar dažādu kredītreitingu.

(c) *Ārvalstu valūtas maiņas cenas*. Aktīvie valūtas maiņas tirgi pastāv lielākajai daļai valūtu un cenas tiek uzrādītas ikdienas finanšu publikācijās.

(d) *Preču cenas*.Daudzām precēm ir noteiktas tirgus cenas.

(e) *Pašu kapitāla cenas*. Dažos tirgos apgrozībā esošo pašu kapitāla instrumentu cenas (un cenu indeksi) ir noteiktas. Uz pašreizējo vērtību pamatotos paņēmienus var izmantot, lai novērtētu pašu kapitāla instrumentu pašreizējo cenu, kuriem nav noteiktu cenu.

(f) *Nepastāvība (t.i., finanšu instrumenta vai cita posteņa nākotnes cenu izmaiņu lielums)*. Aktīvā apgrozībā esošo vienību nepastāvības novērtējumu parasti var pamatoti aplēst uz vēsturisko tirgus datu pamata vai izmantojot nepastāvību, kas piemīt faktiskajām tirgus cenām.

(g) *Priekšapmaksas risks un nodošanas risks*. Paredzamos priekšapmaksas modeļus attiecībā uz finanšu aktīviem un paredzamos nodošanas modeļus attiecībā uz finanšu saistībām var aplēst uz vēsturisko datu pamata. (Finanšu saistību patiesā vērtība, kuru darījuma partneris var nodot, nevar būt mazāka par nodotās summas pašreizējo vērtību – skatīt 49. punktu.)

IAS 39

(h) *Finanšu aktīva vai finanšu saistību apkalpošanas izmaksas*. Apkalpošanas izmaksas var novērtēt, izmantojot salīdzinājumus ar kārtējām maksām, ko pieprasa citi tirgus dalībnieki. Ja finanšu aktīva vai finanšu saistību apkalpošanas izmaksas ir lielas un citi tirgus dalībnieki saskartos ar salīdzināmām izmaksām, emitents tās ņemtu vērā nosakot šo finanšu aktīvu vai finanšu saistību patieso vērtību. Ir iespējams, ka patiesā līgumā noteikto tiesību uz nākotnes maksājumiem vērtība sākumā ir vienāda ar to rašanās izmaksām, ja vien nākotnes maksājumi un saistītās izmaksas nav ļoti atšķirīgi no tirgū citiem salīdzināmiem.

Guvumi un zaudējumi (55. – 57. punkts)

NP83. Uzņēmums piemēro SGS nr. 21 finanšu aktīviem un finanšu saistībām, kas ir monetārie posteņi saskaņā ar SGS Nr. 21 un ir denominēti ārvalstu valūtā. Saskaņā ar SGS Nr. 21 visi ārvalstu valūtas guvumi un zaudējumi no monetārajiem aktīviem un mentārajām saistībām tiek atzīti peļņā vai zaudējumos. Izņēmums ir menetārais postenis, kas ir apzīmēts kā apdrošināšanas instrumetns vai nu naudas plūsmas apdrošināšanā (skatīt 95.-101. punktu) vai neto ieguldījuma apdrošināšanā (skatīt 102. punktu). Lai saskaņā ar SGS Nr. 21 atzītu ārvalstu valūtas guvumus un zaudējumus, monetārais pārdošanai pieejamais finanšu aktīvs tiek uzskatīts, it kā tas būtu uzskaitīts pēc amortizētajām izmaksām ārvalstu valūtā. Līdz ar to šādam finanšu aktīvam valūtas kursa starpības, kas rodas no amortizēto izmaksu izmaiņām, tiek atzītas peļņa vai zaudējumos un citas izmaiņas uzskaites vērtībā tiekatzītas saskaņā ar 55. punkta (b) apakšpunktu. Saskaņā ar SGS Nr. 21 pārdošanai pieejamajiem finanšu aktīviem, kas nav monetārie posteņi (piemēram, pašu kapitāla instrumentiem) guvums vai zaudējumi, kas saskaņā ar 55. punkta (b) apakšpunktu ir atzīti tieši pašu kapitālā, ietver visas attiecīgās ārvalstu valūtas sastāvdaļas. Ja starp neatvasināto monetāro aktīvu un neatvasinātajām monetārajām saistībām pastāv apdrošināšanas attiecības, izmaiņas šo instrumentu ārvalstu valūtas sastāvdaļā tiek atzītas peļņa vai zaudējumos.

Finanšu aktīvu vērtības samazināšana un neatgūstamība (58. – 70. punkts)

Finanšu aktīvi, kas tiek bilancē uzskaitīti pēc izmaksu vērtības (63. – 65. punkts)

NP84. Finanšu aktīvu vērtības samazināšanās, kas uzskaitīti pēc amortizēto izmaksu vērtības, tiek novērtēta, izmantojot finanšu instrumenta sākotnējo faktisko procentu likmi, jo diskontēšana pēc pašreizējās tirgus procentu likmes faktiski uzpiestu finanšu aktīvu patiesās vērtības novērtēšanu, kas citādi tiek novērtēti pēc amortizēto izmaksu vērtības. Ja aizdevuma, debitoru parāda vai līdz termiņa beigām turēta ieguldījuma noteikumi tiek pārskatīti vai citādi izmainīti aizņēmēja vai emitenta finanšu grūtību dēļ, vērtības samazināšanās tiek novērtēta, izmantojot sākotnējo faktisko procentu likmi pirms noteikumu izmaiņām. naudas plūsmas, kas saistītas ar īstermiņa debitoru parādiem netiek diskontētas, ja to diskontēšanas rezultāts nav būtisks. Ja aizdevumam, debitoru parādam vai līdz termiņa beigām turētam ieguldījumam ir mainīgā procentu likme, saskaņā ar 63. punktu diskonta likme visu zaudējumu no vērtības samazināšanās noteikšanai ir pašreizējā efektīvā procentu likme(s), kas noteikta ar līgumu. Prakstiski kreditors var novērtēt finanšu aktīva, kas uzskaitīts pēc amortizētajām izmaksām, vērtības krišanos uz instrumenta patiesās vērtības pamata, izmanotjot noteikto tirgus cenu. Nodrošināta finanšu aktīva nākotnes naudas plūsmu aplēses pašreizējās vērtības aprēķins atspoguļo naudas plūsmas, kas var rasties sakarā ar tiesību zaudēšanu izpirkt ķīlu zīmi mīnus nodrošinājuma saņemšanas un pārdošanas izmaksas, neatkarīgi no tā, vai tiesību zaudēšana izpirkt ķīlu zīmi ir iespējama.

NP85. Vērtības samazināšanās aplēses procesā ņem vērā visus kredīta riskus, ne tikai tos, kam ir zema kredītkvalitāte. Piemēram, ja uzņēmums izmanto iekšējo kredīta novērtēšanas sistēmu, tas ņem vērā visus kredīta rādītājus, ne tikai tos, kas atspoguļo krasu kredīta stāvokļa pasliktināšanos.

NP86. Vērtības samazināšanās summas aplēses procesa rezultātā rodas vai nu viena summa, vai vairākas iespējamās summas. Pēdējā gadījumā uzņēmums atzīst zaudējumus no vērtības samazināšanās, kas vienādi ar vislabākajām aplēsēm šajā diapazonā (*), ņemot vērā visu attiecīgo informāciju, kas pieejama pirms finanšu pārskatu izdošanas, par pastāvošajiem apstākļiem bilances datumā.

(*) SGS Nr. 37 39. punktā ir norādījumi, kā noteikt vislabāko aplēsi iespējamo rezultātu diapazonā.

NP87. Vērtības samazināšanās kopējā vērtējuma nolūkā finanšu aktīvi tiek grupēti, pamatojoties uz līdzīgu kredītrisku raksturlielumiem, kas liecina par parādnieka spēju samaksāt visas attiecīgās summas saskaņā ar līguma noteikumiem (piemēram, uz kredītriska novērtējuma vai gradācijas procesa pamata, kurā ņem vērā aktīva veidu, nozari, ģeogrāfisko novietojumu, nodrošinājuma veidu, maksājumu vēsturi un citus attiecīgos faktorus). Izvēlētie rakturlielumi ir svarīgi nākotnes naudas plūsmu aplēsēs šādu aktīvu grupām, liecinot par parādnieka spēju smamaksāt visas attiecīgās summas saskaņā ar vērtējamā aktīva līguma noteikumiem. Tomēr zaudējumu iespējamība un cita zaudējumu statistika atšķiras grupas līmenī starp (a) aktīviem, kas ir tikuši atsevišķi novērtēti attiecībā uz vērtības samazināšanos un to vērtības samazināšanās nav konstatēta un (b) aktīviem, kas nav tikuši atsevišķi novērtēti attiecībā uz vērtības samazināšanos, kā rezultātā var tikt pieprasīta atšķirīga vērtības samazināšanās summa. Ja uzņēmuma nav līdzīgu raksturlielumu aktīvu grupas, tas neveic papildu vērtējumu.

NP88. Zaudējumi no vērtības samazināšanās, kas atzīti uz aktīvu grupas pamata ir atarpperioda pasākums, kas atkarīgs no zaudējumu no vertības samazināšanās noteikšanas atsevišķiem aktīviem finanšu aktīvu grupā, kas ir kopīgi novērtēta attiecībā uz vērtības samazināšanos. Tiklīdz ir pieejama informācija, kas konkrēti identificē zaudējumus no atsevišķu aktīvu vērtības samazināšanās, šie aktīvi no grupas tiek izslēgti.

NP89. Finanšu aktīvu, kas kopīgi novērtēti attiecībā uz vērtības samazināšanos, nākotnes naudas plūsmas tiek aplēstas, pamatojoties uz vēsturisko zaudējumu pieredzi aktīviem ar kredītriska raksturlielumiem, kas līdzīgi grupas aktīvu kredītriska raksturlielumiem. Uzņēmumi, kuriem nav uzņēmumam specifisku zaudējumu pieredzes vai ir nepietiekama pieredze, izmanto līdzīgas grupas pieredzi finanšu aktīvu salīdzināmajām grupām. Vēsturisko zaudējumu pieredze tiek koriģēta, pamatojoties uz pašreizējo notiekto informāciju, lai atspoguļotu pašreizējo apstākļu ietekmi, kas neskar periodu, uz kuru balstās vēsturisko zaudējumu pieredze, un lai neņemtu vērā vēsturiskā perioda apstākļu ietekmi, kas pašlaik vairs nepastāv. Nākotnes naudas plūsmu izmaiņu aplēses atspoguļo un ir tieši atbilstošas izmaiņām attiecīgajos tirgus noteiktajos datos katrā periodā (piemēram, izmaiņas bezdarba līmenī, īpašumu cenās, preču cenās, maksājumu stāvoklī vai citos faktoros, kas liecina, ka grupai ir radušies zaudējumi un kāds ir to apjoms. Nākotnes naudas plūsmu aplēsēs izmantotā metodika un pieņēmumi tiek regulāri pārskatīti, lai samazinātu atšķirības starp zaudējumu aplēsēm un faktisko zaudējumu pieredzi.

NP90. NP89 punkta izmantošanas piemēram, uz vēsturiskās pieredzes pamata uzņēmums var konstatēt, ka viens no galvenajiem kredītkaršu aizdevumu neatmaksāšanas cēloņiem ir aizņēmēja nāve. Uzņēmums var noteikt, ka mirstības līmenis pa gadiem nav mainījies. Neskatoties uz to, uzņēmēja kredītkaršu aizdevumu grupā daži aizņēmēji var būt miruši šajā gadā, kas norāda, ka no šiem aizdevumiem ir radušies zaudējumi no vērtības samazināšanās, pat ja gada beigās uzņēmumam vēl nav konkrētas informācijas, kuri aizņēmēji ir miruši. Būtu nepieciešams atzīt zaudējumus no vērtības samazināšanās šiem zaudējumiem, kas ir "radišies, bet nav zināmi". Tomēr būtu nepareizi atzīt zaudējumus no vērtības samazināšanās sakarā ar nāves gadījumiem, kurus var paredzēt, ka tie notiks nākotnes periodā, jo attiecīgais zaudējuma gadījums (aizņēmēja nāve) vēl nav noticis.

NP91. Nākotnes naudas plūsmu aplēsēs izmantojot vēsturisko zaudējumu līmeni, ir svarīgi, ka informācija par vēsturiskajiem zaudējumu līmeņiem tiek piemērota grupām, kas definētas atbilstoši grupām, kurām vēsturisko zaudējumu līmeņi tika noteikti. Tādēļ izmantotajai metodei vajadzētu dot iespēju katru grupu saistīt ar pagātnes zaudējumu pieredzes informāciju aktīvu grupām ar līdzīgiem kredītriska raksturlielumiem un atbilstošiem tirgus noteiktajiem datiem, kas atspoguļo pašreizējos apstākļus.

NP92. Uz formulu pamatotās pieejas vai statistikas metodes var izmantot, lai noteiktu zaudējumus no vērtības samazināšanās finanšu aktīvu grupai (piemēram, mazākiem bilances aizdevumiem), ja tie ir atbilstoši 63. – 65. punktā un AG87 – AGP91. punktā noteiktajām prasībām. Jebkuram izmantotajam modelim vajadzētu ietvert naudas vērtības laikā ietekmi, ņemt vērā naudas plūsmas no aktīva visa atlikušā lietošanas laika (ne tikai nākamo gadu), ņemt vērā aizdevuma vecumu aizdevuma portfelī un neradīt zaudējumus no vērtības samazināšanās finanšu aktīva sākotnējai atzīšanai.

Procentu ienākumi pēc vērtības samazināšanās atzīšanas

NP93. Kad finanšu aktīvs vai līdzīgu finanšu aktīvu grupa zaudējumu no vertības samazināšanās dēļ ir norakstīta, procentu ienākumi pēc tam tiek atzīti, izmantojot procentu likmi, kas izmantota, lai diskontētu nākotnes naudas plūsmas zaudējumu no vērtības samazināšanās noteikšanas nolūkā.

Riska ierobežošana (71. – 102. punkts)

Riska ierobežošanas instrumenti (72. – 77. punkts)

Kvalificējošie instrumenti (72. un 73. punkts)

NP94. Potenciālais zaudējums no iespēju līguma, kuru uzņēmums uzraksta varētu būt ievērojami lielāks nekā potenciālis guvums attiecīgā apdrošinātā posteņa vērtībā. Citiem vārdiem rakstiskais iespēju līgums neietekmē apdrošinātā posteņa peļņas vai zaudējumu risku samazināšanu. Tādēļ rakstiskais iespēju līgums neatbilst apdrošinātā instrumenta prasībām, ja vien tas nav noteikts kā ieskaits iepirktam iespēju līgumam, ieskaitot to, kas iegults citā finanšu instrumentā (piemēram, rakstiskās pirkšanas iespējas, kas izmantotas atsaucamu saistību apdrošināšanai. Turpretī iepirktajam iespēju līgumam ir potenciāli guvumi, kas ir vienādi ar vai lielāki par zaudējumiem, un tādēļ tiem ir potenciāls samazināt peļņas vai zaudējumu risku no patiesās vērtības vai naudas plūsmu izmaiņām. Līdz ar to tas atbilst riska ierobežošanas instrumenta prasībām.

NP95. Līdz termiņa beigām turētais ieguldījums, kas uzskaitīts pēc amortizēto izmaksu vērtības var būt noteikts kā ārvalstu valūtas riska ierobežošanas instruments.

NP96. Ieguldījums nekotētā pašu kapitāla instrumentā, kas nav uzskaitīts pēc patiesās vērtības, jo tā patiesā vērtība nav ticami nosakāma, vai atvasinājumā, kas ir saistīts ar un par kuru var norēķināties, piegādājot šādu nekotētu pašu kapitāla instrumentu (skatīt 46. punkta (c) apakšpunktu un 47. punktu) nevar tikt noteikts kā riska ierobežošanas instruments.

NP97. Paša uzņēmuma pašu kapitāla instrumenti nav uzņēmuma finanšu aktīvi vai finanšu saistības un tādēļ tos nevar noteikt kā riska ierobežošanas instrumentus.

Riska ierobežošanas posteņi (78. – 84. punkts)

Kritērijiem atbilstoši posteņi (78. – 80. punkts)

NP98. Uzņēmējdarbības apvienošanā saistošā apņēmšanās iegādāties uzņēmumu nevar būt riska ierobežošanas postenis, izņemot ārvalstu valūtas maiņas risku, jo citu riska veidu ierobežojums nav konkrēti nosakāms un novērtējams. Šie citi riska veidi ir vispārīgie uzņēmējdarbības riski.

NP99. Pēc pašu kapitāla metodes uzskaitītais ieguldījums nevar būt riska ierobežošanas postenis patiesās vērtības apdrošināšanā, jo pēc pašu kapitāla metodes peļņā vai zaudējumos atzīst ieguldītāja daļu asociētā uzņēmuma peļņā vai zaudējumos drīzāk nekā izmaiņas ieguldījuma patiesajā vērtībā. Tāda paša iemesla dēļ ieguldījums konsolidētajā meitasuzņēmumā nevar būt riska ierobežošanas postenis patiesās vērtības apdrošināšanā, jo konsolidācija peļņā vai zaudējumos atzīst meitasuzņēmuma peļņu vai zaudējumus drīzāk nekā izmaiņas ieguldījuma patiesajā vērtībā. Neto ieguldījuma darbībā ārvalstīs riska ierobežošana ir atšķirīga, jo tā ir ārvalstu valūtas riska apdrošināšana, nevis patiesās vērtības apdrošināšana pret ieguldījuma vērtības maiņu.

Apdrošinātu finanšu posteņu definēšana (81. un 81A. punkts)

NP99A. […] Uzņēmums var noteikt kopumā visa finanšu aktīva vai finanšu siastību visas naudas plūsmas kā apdrošinātu posteni un apdrošināt tās tikai pret vienu noteiktu risku (piemēram, pret izmaiņām, kas saistītas ar LIBOR izmaiņām). Piemēram, finanšu saistību gadījumā, kuru efektīvā procentu likme ir 100 pamata punkti zem LIBOR, uzņēmums var noteikt visas saistības kopumā kā apdrošinātu posteni (t.i., pamatsumma plus procenti pēc LIBOR likmes mīnus 100 pamata punkti) un apdrošināt izmaiņas patiesajā vertībā vai naudas plūsmās tajā saistību kopumā, kas ir attiecināma uz izmaiņām LIBOR. Uzņēmums var izvēlēties arī citu nekā viens pret vienu riska ierobežošanas attiecību, lai uzlabotu riska ierobežošanas efektivitāti, kā aprakstīts AG100. punktā.

NP99B. Bez tam, ja fiksētās likmes finanšu instrumenta risks ir ierobežots kādu laiku pēc tā rašanās un šajā laikā procentu likmes ir mainījušās, uzņēmums var noteikt daļu, kas ir vienāda ar standarta likmi […]. Piemēram, pieņemsim, ka uzņēmums rada finanšu aktīvu ar fiksēto procentu likmi 100 NV vērtībā, kura efektīvā procentu likme ir 6 procenti laikā, kad LIBOR ir 4 procenti. Tas sāk aktīva riska ierobežošanu kādu laiku vēlāk, kad LIBOR ir palielinājusies līdz 8 procentiem un aktīva patiesā vērtība ir kritusies līdz 90 NV. Uzņēmums aprēķina, ka, ja tas būtu nopircis aktīvu datumā, kad tas pirmoreiz noteica to par apdrošinātu posteni par tā toreizējo patieso vērtību 90 NV, faktiskā peļņa būtu bijusi 9.5 procenti. […] Uzņēmums var noteikt LIBOR 8 procentu daļu, kas sastāv daļēji no līgumā paredzētajām procentu naudas plūsmām un daļēji no pašreizējās patiesās vērtības (t.i., 90 NV) un termiņa beigās atmaksājamās summas (t.i., 100 NV) starpības.

Nemonetāro posteņu noteikšana par apdrošinātiem posteņiem (82. punkts)

NP100. Izmaiņām nemonetārā aktīva vai nemonetāro saistību sastāvdaļas cenā parasti nav paredzamas, atsevišķi novērtējamas ietekmes uz tāda posteņa cenu, kas ir salīdzināma ar, piemēram, tirgus procentu likmes izmaiņu ietekmi uz obligācijas cenu. Tādējādi nomonetārias aktīvs vai nemonetārās saistības ir apdošināts postenis tikai kopumā vai attiecībā uz ārvalstu valūtas maiņas risku. Ja ir atšķirība starp riska ierobežošanas instrumenta un nodrošinātā posteņa noteikumiem (tāda kā Brazīlijas kafijas nākotnes pirkuma riska ierobežojums, izmantojot nestandartizēto nākotnes līgumu par Kolunbijas kafijas pirkšanu uz citādi līdzīgiem noteikumiem), riska ierobežošanas attiecības tomēr atbilst riska ierobežošanas attiecību prasībām, ja visi 88. punktā minētie nosacījumi ir izpildīti, ieskaitot to, ka ir paredzams, ka riska ierobežojums būs ļoti efektīvs. Šajā nolūkā riska ierobežošanas instruments var būt lielāks vai mazāks nekā nodrošinātais postenis, ja tas uzlabo riska ierobežošanas attiecību efektivitāti. Piemēram, var veikt regresijas analīzi, lai noteiktu statistiskās attiecības starp nodrošināto posteni (piemēram, darījums ar Brazīlijas kafiju)un riska ierobežošanas instrumentu (piemēram, darījums ar Kolumbijas kafiju). Ja starp diviem mainīgajiem faktoriem (t.i., starp Brazīlijas kafijas un Kolumbijas kafijas vienības cenām) pastāv pamatotas statistikas attiecības, regresijas līnijas slīpni var izmantot, lai noteikturiska ierobežošanas attiecību, kas maksimāli palielinās paredzamo efektivitāti. Piemēram, ja regresijas līnijas slīpne ir 1.02, riska ierobežošanas attiecība, kas pamatojas uz 0.98 nodrošināto posteņu vienībām pret 1.00 riska ierobežošanas instrumenta vienībām, maksimāli palielina paredzamo efektivitāti. Tomēr riska ierobežošanas attiecību rezultātā var rasties neefektivitāte, kas tiek atzīta peļņā vai zaudējumos riska ierobežošanas attiecību perioda laikā.

Posteņu grupu noteikšana par apdrošinātiem posteņiem (83. un 84. punkts)

NP101. Kopējās neto pozīcijas riska ierobežošana (piemēram, visu fiksētās likmes aktīvu posteņu un fiksētās likmes siastību posteņu ar līdzīgiem beigu termiņiem neto formā), nevis ar īpašu apdrošinātu posteni, neatbilst kritērijiem, kuri paredz veikt riska ierobežošanas uzskaiti. Tomēr gandrīz tādu pašu ietkemi uz riska ierobežošanas uzskaites peļņu vai zaudējumiem attiecībā uz šāda veida riska ierobežošanas attiecībām var sasniegt daļu pamatā esošā posteņa nosakot par nodrošināto posteni. Piemēram, ja bankai ir 100 NV aktīvu un 90 NV saistību ar līdzīga rakstura riskiem un noteikumiem un riska ierobežojums neto 10 NV, tā var noteikt 10 NV no šiem aktīviem par nodrošināto posteni. Šo noteikšanu var izmantot, ja šādi aktīvi un saistības ir nemainīgās likmes instrumenti, un tādā gadījumā tas ir patiesās vērtības riska ierobežošana, vai, ja tie ir mainīgās procenti likmes instrumenti, tas ir naudas plūsmas riska ierobežošana. Tāpat, ja uzņēmumam ir saistoša apņemšanās veikt pirkumu ārvalstu valūtā par 100 NV un saistoša apņemšanās kaut ko pārdot par 90 NV ārvalstu valūtā, tas var nodrošināt neto summu 10 NV, iegādājoties atvasinājumu un nosakot to par riska ierobežošanas instrumentu, kas saistīts ar 10 NV no saistošās pirkuma apņemšanās 100 NV apmērā.

Riska ierobežošanas uzskaite (85. – 102. punkts)

NP102. Patiesās vērtības riska ierobežošanas paraugs ir riska apdrošināšana pret izmaiņām parādsaistību instrumenta ar nemainīgu procentu likmi patiesajā vērtībā, kas rodas sakarā ar procentu likmju izmaiņām. Šādu riska ierobežošanu varētu uzņemties emitents vai turētājs.

NP103. Naudas plūsmas riska ierobežošanas piemērs ir mijmaiņas izmantošana, lai mainīgās likmes parādu apmainītu pret fiksētās likmes parādu (t.i., nākotnes darījuma riska ierobežošana, kur nākotnes naudas plūsmas, kas tiek apdrošinātas, ir nākotnes procentu maksājumi).

IAS 39

NP104. Saistošas apņemšanās riska ierobežošana (piemēram, apdrošināšana pret kurināmā cenas izmaiņām, kas saistīta ar elektrību ražojoša uzņēmuma neatzītu līgumā paredzētu apņemšanos iespirkt kurināmo par nemainīgu cenu) ir risk ierobežošana pret izmaiņām patiesajā vērtībā. Tātad šada riska ierobežošana ir patiesās vērtības apdrošināšana. Tomēr saskaņā ar 87. punktu saistošas apņemšanās ārvalstu valūtas riska ierobežošana citā gadījumā varētu tikt uzskaitīta kā naudas plūsmas riska ierobežojums.

Riska ierobežošanas efektivitātes vērtējums

NP105. Riska ierobežošana tiek uzskatīta par ļoti efektīvu tikai, ja ir izpildīti šie abi nosacījumi:

(a) No apdrošināšanas sākuma brīža un nākamajos periodos paredzētā apdrošināšana ir ļoti efektīva, panākot uz apdrošināto risku attiecināmo patiesās vērtības vai naudas plūsmas izmaiņu ieskaitu perioda laikā, kam apdrošināšanas risks ir noteikts. Šādu prognozi var pierādīt dažādos veidos, ieskaitot salīdzinājumu ar nodrošinātā posteņa patiesās vērtības vai naudas plūsmu izmaiņām pagātnē, kas attiecināmas uz apdrošināto risku ar riska ierobežošanas instrumenta patiesās vērtības vai naudas plūsmas pagātnes izmaiņām, vai pierādot augstu statistisko sakritību starp nodrošinātā posteņa patieso vērtību vai naudas plūsmām un riska ierobežošanas instrumenta patieso vērtību un naudas plūsmām. Uzņēmums var izvēlēties citu nekā viens pret vienu riska ierobežošanas attiecību, lai uzlabotu riska ierobežošanas efektivitāti, kā aprakstīts AG100. punktā.

(b) Faktiskie riska ierobežošanas rezultāti ir diapazonā no 80 līdz 125 procentiem. Piemēram, ja faktiskie rezultāti ir tādi, ka zaudējumi no riska ierobežošanas instrumenta ir 120 NV un guvums no naudas instrumentiem ir 100 NV, ieskaitu var novērtēt kā 120/100, kas ir 120 procenti, vai 100/120, kas ir 83 procenti. Šajā piemērā, pieņemot, ka riska ierobežošana atbilst nosacījumiem (a) apakšpunktā, uzņēmums varētu secināt, ka riska ierobežošana ir bijusi ļoti efektīva.

NP106. Efektivitāte tiek novērtēta vismaz laikā, kad uzņēmums gatavo gada vai starpperioda finanšu pārskatus.

NP107. Šis standarts nenosaka vienotu metodi apdrošināšanas efektivitātes novērtēšanai. Metode, kuru uzņēmums pieņem apdrošināšanas efektivitātes novērtēšanai ir atkarīga no tās riska vadības stratēģijas. Piemēram, ja uzņēmuma riska vadības stratēģija ir periodiski koriģēt riska ierobežošanas instrumenta summu, lai atspoguļotu nodrošinātā posteņa izmaiņas, uzņēmumam ir jāpierāda, ka ir paredzams, ka riska ierobežošana būs ļoti efektīva tikai tajā laika periodā, kamēr riska ierobežošanas instrumenta summa tiek atkal koriģēta. Dažos gadījumos uzņēmums pieņemdažādas metodes dažādiem riska ierobežošanas veidiem. Uzņēmuma riska ierobežošanas dokumentācija ietver tās efektivitātes novērtēšanas procedūras. Šīs procedūras nosaka, vai novērtējumā ir visi guvumi vai zaudējumi no riska ierobežošanas instrumenta un vai nav izslēgta instrumenta vērtība laikā.

NP107A. […].

NP108. Ja riska ierobežošanas instrumenta un apdrošinātā aktīva, saistību, saistošaas apņemšanās vai ļoti ticami prognozējama darījuma galvenie noteikumi ir tādi paši, patiesās vērtības un naudas plūsmu izmaiņas, kas attiecināmas uz apdrošināmajiem riskiem var pilnībā kompensēt viena otru, gan tad, kad riska ierobežošana tiek veikta un pēc tam. Piemēram, procentu likmes mijmaiņa varētu būt efektīva riska ierobežošana, ja spekulatīvās un pamatsummas, termiņš, pārcenošanas datumi, procentu un pamatsummas saņemšanas un maksāšanas datumi un procentu likmju novērtēšanas pamats ir vienādi gadn riska ierobežošanas instrumentam, gan nodrošinātajam postenim. Bez tam ļoti ticami prognozējama preču pirkuma riska ierobežošana ar nestandartizētu nākotnes līgumu varētu būt ļoti efektīva, ja:

(a) nestandartizētais nākotnes līgums ir vienādas preces vienāda daudzuma pirkšanai vienā un tajā pašā laikā un vietā kā apdrošinātais paredzamais pirkums;

(b) nestandartizētā nākotnes līguma patiesā vērtība sākumā ir nulle;

un

(c) vai nu nākotnes līguma diskonta vai uzcenojuma izmaiņas tiek izslēgtas no efektivitātes vērtējuma un atzītas peļņā vai zaudējumos, vai izmaiņas paredzamajās naudas plūsmās no ļoti ticamas prognozes darījuma pamatojas uz preču nākotnes cenu.

NP109. Dažreiz riska ierobežošanas instruments kompensē tikai daļu no apdrošinātā riska. Piemēram, riska ierobežošana nebūs pilnībā efektīva, ja riska ierobežošanas instruments un nodrošinātais postenis ir noteikti dažādās valūtās, kas nepārvietojas tandēmā. Tāpat procentu likmes riska apdrošināšana, izmantojot atvasinājumu nebūtu pilnībā efektīva, ja atvasinājuma patiesās vērtības daļa no izmaiņām ir attiecināma uz darījuma partnera kredītrisku..

NP110. Lai atbilstu riska ierobežošanas uzskaitei, riska ierobežošanai jāattiecas uz konkrēti identificētu un noteiktu risku, un ne tikai uz uzņēmuma vispārīgo uzņēmējdarbības risku, un noteikti jāietekmē uzņēmuma peļņa vai zaudējumi. Materiāla aktīva novecošanas riska vai īpašuma ekspropriācijas no valdības puses riska apdrošināšanu nedrīkst ņemt riska ierobežošanas uzskaitē; efektivitāte nav nosakāma, jo šos riska veidus nevar ticami novērtēt.

NP111. Procentu likmes riska gadījumā, apdrošināšanas efektivitāti var novērtēt, izstrādājot finanšu aktīvu un finanšu saistību termiņu plānu, kas katrā laika periodā parāda neto procentu likmes risku, ar nosacījumu, ka neto risks saistīts ar noteiktu aktīvu vai saistībām (vai noteiktu aktīvu vai saistību grupu vai kādu īpašu to daļu), kas izraisa neto risku, un apdrošināšanas efektivitāte tiek novērtēta attiecībā pret aktīvu vai saistībām.

NP112. Novērtējot riska ierobežošanas efektivitāti, uzņēmums kopumā apsver naudas vērtību laikā. Nodrošinātā posteņa nemainīgajai procentu likmei nav noteikti jāsakrīt ar nemainīgo procentu likmi mijmaiņai, kas noteikta par patiesās vērtības nodrošinājumu. Tāpat arī mainīgajai procentu likmei uz procentus ienesošā aktīva vai saistībām nav jābūt vienādām ar mainīgo procentu limi mijmaiņas darījumā, kas noteikts kā naudas plūsmas riska ierobežošana. Mijmaiņas darījuma patiesā vērtība rodas no tā neto norēķiniem. Nemainīgās un mainīgās mijmaiņas darījuma likmes var mainīt neietekmējot neto norēķinus, ja abas tiek mainītas par vienādu summu.

NP113. Ja uzņēmums neatbilst apdrošināšanas efektivitātes kritērijiem, uzņēmums pārtrauc riska ierobežošanas uzskaiti no pēdējā datuma, kurā atbilstība apdrošināšanas efektivitātei tika pierādīta. Tomēr, ja uzņēmums identificē notikumu vai izmaiņas apstākļos, kas izraisīja riska ierobežošanas attiecību neatbilstību efektivitātes kritērijiem, un pierāda, ka riska ierobežošana bija efektīva pirms notikuma vai apstākļu izmaiņām, uzņēmums pārtrauc riska ierobežošanas uzskaiti no notikuma vai apstākļu izmaiņu datuma

Patiesās vērtības riska ierobežošanas uzskaite procentu likmes riska apdrošināšanas portfelim

NP114. Procentu likmes riska, kas saistās ar finanšu aktīvu un finanšu saistību portfeli, patiesās vērtības apdrošināšanai, uzņēmumam jāizpilda šā standarta prasības, ja tas atbilst zemāk (a)-(i) apakšpunktā un AG115 – AG132. punktā noteiktajām procedūrām.

(a) Kā daļu no riska vadības procesa uzņēmums nosaka to posteņu portfeli, kuru procentu likmes risku tas vēlas apdrošināt. Šajā portfelī var būt tikai aktīvi, tikai saistības vai gan aktīvi, gan saistības. Uzņēmums var noteikt divus vai vairākus portfeļus (piemēram, uzņēmums var grupēt savus pārdošanai pieejamos aktīvus atsevišķā portfelī), tādā gadījumā katram portfelim atsevišķi tas izmanto zemāk dotos norādījumus.

(b) Uzņēmums analizē portfeli pārcenošanas laika periodos, pamatojoties vairāk uz paredzamajiem nekā līgumā noteiktajiem pārcenošanas datumiem. Analīzi pēc pārcenošanas laika periodiem var veikt dažādos veidos, ieskaitot naudas plūsmu plānošanu periodos, kuros paredzams, ka tās notiks, vai spekulatīvās pamatsummas visos periodos, kamēr ir paredzams, ka pārcenošana notiks.

(c) Uz šīs analīzes pamata uzņēmums nolemj, kādu summu tas vēlas apdrošināt. No noteiktā portfeļa uzņēmums nosaka aktīva vai saistību summu (bet ne neto summu) kā nodrošināto posteni, kas vienāda ar summu, kuru tas vēlas noteikt riska ierobežošanai. […].

(d) Uzņēmums nosaka procentu likmes risku, ko tas apdrošina. Šis risks varētu būt daļa no procentu likmes riska, kas ir katrā nodrošinātā posteņa vienībā, tāda kā standarta procentu likme (piemēram, LIBOR).

(e) Katram pārcenošanas laika periodam uzņēmums nozīmē vienu vai vairākus riska ierobežošanas instrumentus.

(f) Izmantojot augstāk (c)-(e) apakšpunktos veikto noteikšanu, sākumā un nākamajos periodos uzņēmums novērtē, vai ir paredzams, ka periodā, kurā riska ierobežošana ir noteikta, riska ierobežošana būs ļoti efektīva

(g) Uzņēmums periodiski novērtē nodrošinātā posteņa patiesās vērtības izmaiņas (kā noteikts (c) apakšpunktā), kas ir attiecināmas uz apdrošināto risku (kā noteikts (d) apakšpunktā) […]. Ar nosacījumu, ka faktiski ir noteikts, ka riska ierobežojums būs ļoti efektīvs, novērtējumā izmantojot uzņēmuma efektivitātes vērtēšanas dokumentēto metodi, uzņēmums atzīst izmaiņas nodrošinātā posteņa patiesajā vērtībā kā guvumu vai zaudējumus peļņā vai zaudējumos un vienā vai divos bilances posteņos, kā aprakstīts 89A. punktā. Izmaiņas patiesajā vērtībā nav jāsadala atsevišķiem aktīviem vai saistībām.

(h) Uzņēmums novērtē izmaiņas rika ierobežošanas instrumenta(-u) patiesajā vērtībā (kā noteikts (e) apakšpunktā) un atzīst tās kā guvumu vai zaudējumus peļņā vai zaudējumos. Riska ierobežošanas instrumenta(-u) patiesā vērtība bilancē tiek atzīta kā aktīvs vai saistības.

(i) Jebkura neefektivitāte (*) tiks atzīta peļņā vai zaudējumos kā (g) un (h) apakšpunktos minēto patieso vērtību izmaiņu starpība.

NP115. Zemāk šī metode ir aprakstīta sīkāk. Metode jāizmanto tikai procentu likmes riska, kas saistās ar finanšu aktīvu vai finanšu saistību portfeli, patiesās vērtības riska ierobežošanai.

NP116. NP114 punkta (a) apakšpunktā noteiktajā portfelī varētu būt aktīvi un pasīvi. Tāpat tas varētu būt portfelis, kurā ir tikai aktīvi vai tikai saistības. Portfeli izmanto, lai noteiktu aktīvu vai pasīvu daļu, kuru risku uzņēmums vēlas ierobežot. Tomēr portfelis pats par sevi nav noteikts kā nodrošinātais postenis.

NP117. Piemērojot AG114. punkta (b) apakšpunktu, uzņēmums nosaka posteņa paredzamo pārcenošanas datumu, kā vistuvāko datumu, kurā paredzams posteņa beigu termiņš vai tā pārcenošana pēc tirgus likmēm. Paredzamos pārcenošanas datumus nosaka riska ierobežošanas sākumā un visā riska ierobežojuma perioda laikā, pamatojoties uz vēsturisko pieredzi un citu pieejamo infromāciju, ieskaitot informāciju un prognozes attiecībā uz maksājumu likmēm, procentu likmēm un to mijiedarbību. Uzņēmumi, kuriem nav uzņēmumam specifisku zaudējumu pieredzes vai ir nepietiekama pieredze, izmanto līdzīgas grupas pieredzi salīdzināmajām finanšu instrumentu grupām. Šīs aplēses tiek periodiski pārskatītas un, vadoties no pieredzes, precizētas. Nemainīgās likmes posteņa gadījumā, kuram noteikta priekšapmaksa, paredzamais pārcenošanas datums ir datums, kurā šim postenim paredzēts veikt priekšapmaksu, ja vien tas nav pārcenots pēc tirgus likmēm kādā iepriekšējā datumā. Līdzīgu posteņu grupai analīze pēc laika periodiem, kas pamatojas uz paredzamajiem pārcenošanas datumiem var būt grupai piešķirto procentu formā nevis pēc atsevišķiem posteņiem katrā laika periodā. Šādas piešķiršanas nolūkiem uzņēmums var izmantot arī citas metodikas. Piemēram, amortizēto aizdevumu sadalīšanai pa laika periodiem, kas pamatojas uz pārcenošanas datumiem, tas var izmantot priekšapmaksas likmes reizinātāju. Tomēr šādas sadales metodikai jābūt saskaņā ar uzņēmuma riska vadības procedūrām un mērķiem.

NP118. Piemērs AG114. punkta (c) apakšpunktā izklāstītajai noteikšanai ir, ja konkrētajā pārcenošanas laika periodā uzņēmums aplēš, ka tā aktīvi ar nemainīgo likmi ir 100 NV un saistības ar nemainīgo likmi ir 80 NV, un nolemj ierobežot risku visam neto postenim 20 NV apmērā, tas nosaka aktīvus 20 NV apmērā kā nodrošināto posteni (aktīvu daļu) (**). Noteikšana izpaužas drīzāk kā "valūtas summa" (piemēram, dolāru, eiro, mārciņu vai randu summa) nekā atsevišķi aktīvi. No tā izriet, ka visiem aktīviem (vai saistībām), no kuriem riska ierobežošanas summa ir ņemta – t.i., visiem 100 NV augstāk piemērā minēto aktīvu – jābūt posteņiem, kuru patiesā vērtība mainās, reaģējot uz procentu likmes apdrošināšanu pret izmaiņām […].

(*) Tādi paši būtiskuma apsvērumi tiek izmantoti šajā kontekstā kā visos SFPS.

(**) Šis standarts atļauj uzņēmumam noteikt jebkuru pieejamo, kritērijiem atbilstošo aktīvu vai saistību summu, t.i., šajā piemērā jebkura aktīvu summa starp 0 NV un 100 NV.

NP119. Uzņēmums ņem vērā arī citas noteikšanas un dokumentēšanas prasības, kas izklāstītas 88. punkta (a) apakšpunktā. Procentu likmes riska portfeļa apdrošinājumam šī noteikšana un dokumentēšana parāda uzņēmuma politiku attiecībā uz visiem mainīgajiem, kurus izmanto riska ierobežošanas summas noteikšanai, un kā tiek novērtēta efektivitāte, ietverot šādus elementus:

(a) kuri aktīvi un saistības iekļaujami apdrošināšanas portfelī un pamatojums, kuru izmanto, lai tos no portfeļa izņemtu.

(b) kā uzņēmums novērtē pārcenošanas datumus, iekaitot to, kādi procentu likmju pieņēmumi ir pamatā priekšapmaksas likmju aplēsēm un šo aplēšu izmaiņu pamatojums.. Tādu pašu metodi izmanto gan sākotnējās aplēsēs, kuras izdara aktīva vai saistību iekļaušanas laikā riska ierobežošanas portfelī, gan visos vēlākajos šo aplēšu pārskatos.

(c) pārcenošanas periodu skaits un ilgums.

(d) cik bieži uzņēmums pārbaudīs efektivitāti[…].

(e) uzņēmuma izmantotā metodika, lai noteiktu aktīvu vai saistību summu, kas noteikta kā nodrošinātais postenis[…].

(f) […] vai uzņēmums pārbaudīs efektivitāti atsevišķi katram pārcenošanas periodam, visiem periodiem kopumā vai izmantojot zināmu abu paņēmienu apvienojumu.

Riska ierobežošanas attiecību noteikšanā un dokumentēšanā noteiktajai politikai jābūt saskaņā ar uzņēmuma riska vadības procedūrām un mērķiem. Izmaiņas politikās nevajadzētu ieviest arbitrāri. Tām jābūt attaisnotām uz tirgus apstākļu un citu faktoru izmaiņu pamata tām jābalstās uz un jāatbilst uzņēmuma riska vadības procedūrām un mērķiem.

NP120. Riska apdrošināšanas instruments, kas apskatīts AG114. punkta (e) apakšpunktā, var būt viens atvasinājums vai atvasinājumu portfelis, kas visi satur risku attiecībā pret apdrošināto procentu likmes risku, kas noteikts AG114. punkta (d) apakšpunktā, (piemēram, procentu likmes mijmaiņas darījumu portfelis, kas visi satur risku attiecībā pret LIBOR). Šādā atvasinājumu portfelī var būt ieskaita riska pozīcijas. Tomēr tas var neietvert raktiskos iespēju līgumus vai neto rakstiskos iespēju līgumus, jo standarts (*) šādaus iespēju līgumus neatļauj noteikt par riska ierobežošanas instrumentiem (izņemot, ja rakstiskais iespēju līgums ir noteikts kā pirkuma iespēju līguma ieskaits). Ja riska ierobežošanas instruments apdrošina AG114. punkta (c) apakšpunktā noteikto summu uz ilgāku laiku nekā viens pārcenošanas periods, tas tiek sadalīts uz visiem periodiem, kuros tas ierobežo risku. Tomēr viss riska ierobežošanas instruments jāsadala šiem pārcenošanas periodiem, jo standarts (**) neatļauj riska ierobežošanas attiecības noteikt tikai daļai perioda, kurā riska ierobežošanas instruments paliek nenodzēsts.

NP121. Kad uzņēmums saskaņā ar AG114. punkta (g) apakšpunktu novērtē priekšapmaksas posteņa patiesās vērtības izmaiņas, procentu likmes izmaiņas divējādi ietekmē priekšapmaksas posteņa patieso vērtību: tas ietekmē līgumā paredzētās naudas plūsmas patieso vērtību un priekšapmaksas iespēju līguma patieso vērtību, kuru ietver priekšapmaksas posteņi. Standarta 81. punkts ļauj uzņēmumam noteikt vienādam riskam pakļauto finanšu aktīva vai finanšu saistību daļu kā nodrošināto posteni, ar nosacījumu, ka efektivitāti ir iespējams novērtēt. […].

NP122. Standarts nenosaka paņēmienus, kas izmantoti AG114. punkta (g) apakšpunktā minētās summas noteikšanai, kas ir nodrošinātā posteņa patiesās vērtības izmaiņas, kas saistītas ar apdrošināto risku. […]. Nav nepieciešams pieņemt, ka nodrošinātā posteņa patiesās vērtības izmaiņas ir vienādas riska ierobežošanas instrumenta vērtības izmaiņām.

NP123. 89A. punkts prasa, ja nodrošinātais postenis konkrētam pārcenošanas periodam ir aktīvs, lai tā vērtības izmaiņas tiek norādītas aktīvu atsevišķas rindas postenī. Un otrādi, ja nodrošinātais postenis konkrētam pārcenošanas periodam ir saistības, tā vērtības izmaiņas tiek norādītas saistību atsevišķas rindas postenī. Šie atsevišķas rindas posteņi aplūkoti AG114 punkta (g) apakšpunktā. Konkrēts sadalījums atsevišķiem aktīviem (vai saistībām) nav nepieciešams.

(*) skatīt 77. un AG94. punktu

(**) skatīt 75. punktu

IAS 39

NP124. AG114. punkta (i) apakšpunktā norādīts, ka neefektivitāte rodas tādā apjomā, kādā nodrošinātā posteņa patiesās vērtības izmaiņas, kas ir attiecināmas uz apdrošināto risku, atšķiras no riska ierobežošanas atvasinājuma patiesās vērtības izmaiņām. Šāda atšķirība var rasties vairāku iemeslu dēļ, tai skaitā:

(a) […];

(b) apdrošināšanas portfeļa posteņu vērtība samazinās vai tiek pārtraukta to atzīšana.

(c) riska apdrošināšanas instrumenta un nodrošinātā posteņa maksājumu datumi ir dažādi;

un

(d) citi iemesli[…].

Šāda neefektivitāte (*) ir jānosaka un jāatzīst peļņā vai zaudējumos.

NP125. Parasti, apdrošināšanas efektivitāte tiks uzlabota:

(a) ja uzņēmums ieplāno posteņus ar atšķirīgiem priekšapmaksas raksturlielumiem tā, ka tiek ņemta vērā atšķirības priekšapmaksas uzvedība.

(b) kad posteņu skaits portfelī ir lielāks. Ja portfelī ir tikai daži posteņi, paredzama relatīvi liela neefektivitāte, ja viens no posteņiem veic priekšapmaksu agrāk vai vēlāk nekā paredzēts. Un otrādi, ja portfelis ietver daudzus posteņus, priekšapmaksas uzvedību var paredzēt precīzāk.

(c) kad izmantotie pārcenošanas periodi ir īsāki (piemēram, 1 mēneša pret 3 mēnešu pārcenošanas periodiem). Īsāki pārcenošanas periodi samazina jebkuras neatbilstības starp nodrošinātā posteņa pārcenošanas un maksājuma datumiem (pārcenošanas periodā) un riska ierobežošanas instrumenta pārcenošanas un maksājuma datumiem.

(d) jo biežāk riska ierobežošanas instrumenta summa tiek koriģēta, lai atspoguļotu nodrošinātā posteņa izmaiņas (piemēram, priekšapmaksas prognožu izmaiņu dēļ).

NP126. Uzņēmums periodiski pārbauda efektivitāti. […].

NP127. Novērtējot efektivitāti, uzņēmums atšķir pastāvošo aktīvu (vai saistību) aplēsto pārcenošanas datumu pārskatīšanu no jaunu aktīvu (vai saistību) rašanās, tikai pirmajai radot neefektivitāti. […] Ja atzīta neefektivitāte, kā norādīts augstāk, uzņēmums izstrādā jaunu kopējo aktīvu (vai saistību) novērtējumu katrā pārcenošanas periodā, ieskaitot jaunus aktīvus (vai saistības), kas ir radušies kopš pēdējās efektivitātes pārbaudes, un nosaka jaunu vērtību kā apdrošināto posteni, un jaunu procentuālo daļu kā apdrošinātu procentuālo daļu. […].

NP128. To posteņu atzīšana, kuri sākotnēji tika ieplānoti pārcenošanas periodā, var tikt pārtraukta sakarā ar ātrāku nekā paredzēts priekšapmaksu vai norakstīšanu, ko izraisījusi vērtības samazināšanās vai pārdošana. Tādos gadījumos, patiesās vērtības izmaiņu summa, kas ietverta atsevišķā postenī, kas minēts AG114. punkta g). apakšpunktā un kas atttiecas uz posteni, kam pārtraukta atzīšana, ir jāizslēdz no bilances un jāiekļauj peļņā vai zaudējumos, kas rodas no posteņa atzīšanas pārtraukšanas. Šajā nolūkā ir nepieciešams zināt pārcenošanas periodu(s), kuros izgrāmatotais postenis bija ieplānots, jo tas nosaka pārcenošanas laika periodu(s), no kuriem tas ir jāizslēdz un tādējādi arī summu, kura jāizslēdz no atsevišķās rindas posteņa, kā minēts AG114. punkta g). apakšpunktā. Kad posteņa atzīšana tiek pārtraukta, ja iespējams noteikt kurā periodā tas ticis iekļauts, tas tiek šajā periodā izslēgts. Ja nē, tad tas tiek izslēgts no agrākā laika perioda, kurā tas tika uzskaitīts, ja atzīšanas pārtraukšana radās lielāku priekšapmaksas summu dēļ, nekā paredzēts, vai visos periodos sadalītu summu dēļ, kuros ietverts izgrāmatotais postenis uz sistemātiska un racionāla pamata, ja postenis tika pārdots vai tā vērtība samazinājās.

NP129. Bez tam, jebkura summa, kas attiecas uz noteiktu laika periodu, un kuras atzīšana pēc šā laika perioda beigām nav pārtraukta, šajā laikā tiek atzīta peļņā vai zaudējumos (skat. 89A. punktu). […].

AG130. […].

(*) Tādi paši būtiskuma apsvērumi tiek izmantoti šajā kontekstā kā visos SFPS.

AG131. Ja pārcenošanas perioda apdrošinātā summa tiek samazināta, nepārtraucot attiecīgo aktīvu (vai saistību) atzīšanu, atsevišķā postenī iekļautā summa, kas minēta AG114. punkta g). apakšpunktā un kas attiecas uz samazinājumu, ir jāamortizē saskaņā ar 92. punktu.

AG132. Uzņēmums varētu vēlēties izmantot AG114. – AG131. punktā izklāstīto metodi portfeļa riska ierobežošanai, kas iepriekš tika uzskaitīta kā naudas plūsmas riska ierobežošana saskaņā ar 39. SGS. Šim uzņēmumam būtu jāatsauc iepriekšējā naudas plūsmas riska ierobežošanas definēšana saskaņā ar 101. punkta d). apakšpunktu un jāpiemēro šajā punktā noteiktās prasības. Tam arī no jauna būtu jānosaka riska ierobežošana kā patiesās vērtības apdrošināšana un jāpiemēro AG114. – AG131. punktā noteiktā metode perspektīvi nākamajiem uzskaites periodiem.

B. PIELIKUMS

Grozījumi citos paziņojumos

Šajā papildinājumā ietvertie grozījumi tiek piemēroti attiecībā uz ikgadējiem periodiem, kuri sākas 2005. gada 1. janvārī vai pēc šā datuma. Ja uzņēmums piemēro šo Standartu agrākam periodam, šie grozījumi tiek piemēroti attiecībā uz šo agrāko periodu.

1. SFPS grozījumi

B1. 1. SFPS *Starptautisko Finanšu pārskatu Standartu pirmā pieņemšana* maina kā aprakstīts zemāk.

Standarts

Ir pievienoti 25A., 27A., 36A. un 47A. Punkts, bet 13., 27. un 30. punkts mainīts un izteikts šādā redakcijā:

13 Uzņēmums var izlemt izmantot vienu vai vairākus šādus atbrīvojumus:

a) …

e) salikti finanšu instrumenti (23. punkts);

f) meitas uzņēmumu, asociēto uzņēmumu un kopuzņēmumu aktīvi un saistības (24. un 25. punkts);

g) iepriekš atzītu finanšu instrumentu noteikšana (25A. punkts).

Iepriekš atzītu finanšu instrumentu noteikšana

25A. 39. SGS *Finanšu instrumenti:atzīšana un novērtēšana* pieļauj finanšu instrumenta noteikšanu sākotnējās atzīšanas brīdī kā finanšu aktīva vai finanšu saistību posteni pēc patiesās vērtības peļņā vai zaudējumos, vai kā paredzētu pārdošanai. Par spīti šai prasībai, uzņēmumam ir atļauts izdarīt šādu noteikšanu pārejas dienā uz SFPS.

27 Atskaitot 27A. punktā pieļautos gadījumus, pirmās pieņemšanas veicējs piemēro 39. SGS atzīšanas pārtraukšanas prasības turpmākos periodos attiecībā uz darījumiem, kas noslēgti ne ātrāk kā 2004. gada 1. janvārī.

27A. Neskatoties uz 27. punktā izteiktajām prasībām, uzņēmums drīkst piemērot 39. – 37. punktā un A. Pielikuma AG36. – AG52. punktā uzskaitītās atzīšanas pārtraukšanas prasības attiecībā uz iepriekšējiem periodiem no tās dienas, kad uzņēmums izdara šo izvēli, ar noteikumu, ka informācija, kas nepieciešama, piemērojot 39. SGS tiem aktīvu un saistību posteņiem, kuru atzīšana tikusi pārtraukta iepriekšēju darījumu rezultātā, tika iegūti sākotnējās šo darījumu uzskaites reizē.

30 Ja pirms dienas, kad notika pāreja uz SFPS, uzņēmums noteica darījumu kā apdrošinātu darījumu, bet, ja apdrošināšana neatbilst 39. SGS riska apdrošināšanas uzskaites prasībām, uzņēmums piemēro 39. SGS 91. un 101. punkta nosacījumus, lai pārtrauktu riska ierobežošanas uzskaiti. Darījumus, kuri noslēgti pirms pārejas dienas uz SFPS, nedrīkst attiecībā uz iepriekšējiem periodiem noteikt kā apdrošinātus.

Atbrīvojums no prasības pārveidot salīdzinošos datus 39. SGS vajadzībām

36A. Pirmajos SFPS finanšu pārskatos, uzņēmums, kurš pieņem SFPS līdz 2006. gada 1. janvārim, uzrāda salīdzinošos datus vismaz par vienu iepriekšējo gadu, bet šiem salīdzinošiem datiem nav jāatbilst 32. un 39. SGS prasībām. Uzņēmums, kurš izvēlas uzrādīt salīdzinošos datus, kas neatbilst 32. un 39. SGS prasībām, pirmajā pārejas gadā:

a) uzrādot salīdzinošos datus piemēro iepriekš tajā izmantotos Vispārpieņemtos grāmatvedības principus attiecībā uz finanšu instrumentiem, kuri paredzēti 32. SGS un 39. SGS ietvaros;

b) atklāj šo faktu kopā ar pamatojumu, kāds izmantots sagatavojot šo informāciju;

c) atklāj tādu galveno korekciju aprakstu, saskaņā ar kurām informācijā tiktu ievērotas 32. SGS un 39. SGS prasības. Šo korekciju summas uzņēmums var neatklāt. Tomēr uzņēmums uzskaita visas korekcijas, kas veiktas periodā starp bilances sastādīšanas dienu salīdzināmā perioda beigās (t.i., tās bilances, kurā ietverti pēc iepriekš izmantotiem Vispārpieņemtās grāmatvedības principiem uzskaitīti salīdzinošie dati) un bilances sastādīšanas dienu pirmā SFPS atskaites perioda sākumā (t.i., pirmo periodu, kurā ietverta 32. SGS un 39. SGS ietvertās informācija prasības), kā korekcijas, kuras rodas no grāmatvedības politikas maiņas un atklāj 8. SGS 28. punkta no a) līdz f) apakšpunktā prasīto informāciju. 28. punkta f) apakšpunkts piemērojams tikai summām, kuras uzrādītas bilancē salīdzināmā perioda atskaites dienā.

Gadījumā, ja uzņēmums, kurš izvēlas uzrādīt salīdzinošos datus, kas neatbilst 32. SGS un 39. SGS prasībām, norādes uz "pārejas datumu uz SFPS" nozīmē, un tikai 32. SGS, un 39. SGS gadījumā, pirmā SFPS atskaites perioda sākumu.

Finanšu aktīvu vai finanšu saistību apzīmējums

43A. Uzņēmumam atļauts noteikt iepriekš atzītu finanšu aktīvus vai finanšu saistības kā finanšu aktīvu posteni vai finanšu saistību posteni pēc patiesās vērtības caur peļņu un zaudējumiem vai kā paredzētu pārdošanai saskaņā ar 25A. punktu. Uzņēmums atklāj visu finanšu aktīvu vai finanšu saistību posteņu katrā kategorijā atsevišķi noteikto posteņu patiesās vērtības, klasifikāciju un bilances vērtības, pēc kurām tie tika uzskaitīti iepriekšējos finanšu pārskatos.

A. Pielikums

Papildināts ar šādu definīciju:

pirmais SFPS atskaites periods	Atskaites periods, kurš beidzas uzņēmuma **pirmo SFPS finanšu pārskatu atskaites datumā**.

12. SGS grozījumi

B2. 12. SGS *Ienākuma nodokļi* tiek mainīts, kā aprakstīts zemāk.

20. punkta pirmais teikums tiek mainīts un izteikts šādā redakcijā:

20. SFPS pieļauj vai pieprasa, lai zināmi aktīva posteņi tiktu bilancē uzskaitīti pēc patiesās vērtības vai pārvērtēti (sk., piem., 16. SGS *Pamatlīdzekļi*, 38. SGS *Nemateriālie aktīvi*, 39. SGS *Finanšu instrumenti:atzīšana un novērtēšana* un 40. SGS *Ieguldījuma īpašums*).

18. SGS grozījumi

B3. 18. SGS *Ieņēmumi* tiek mainīts, kā aprakstīts zemāk.

30. punkts tiek mainīts un izteikts šādā redakcijā:

30. Ieņēmumi jāatzīst, izmantojot šādas metodes:

a) procentu ieņēmumus atzīst, izmantojot faktiskās procentu likmes metodi, kā aprakstīts 39. SGS 9. un AG5. – AG8. punktā;

b) autoratlīdzības atzīst pēc uzkrājuma principa saskaņā ar konkrētā līguma būtību;

c) dividenžu ieņēmumus atzīst brīdī, kad noteiktas akcionāra tiesības saņemt maksājumus.

31. punkts tiek svītrots.

IAS 39

19. SGS grozījumi

B4. [Grozījumi nav piemērojami tikai attiecībā uz Standartiem].

30. SGS grozījumi

B5. 30. SGS *Informācijas atklāšana banku un līdzīgu finanšu iestāžu finanšu pārskatos* maina, kā aprakstīts zemāk.

8. punkts tiek mainīts un izteikts šādā redakcijā:

8. Bankas lieto dažādas metodes posteņu atzīšanai un novērtēšanai savos finanšu pārskatos. Lai gan šo metožu vienādošana ir vēlama, šā Standarta ietvaros jautājums netiek risināts. Lai nodrošinātu atbilstību 1. SGS *Finanšu pārskatu sniegšana* un tādējādi radītu iespēju finanšu pārskatu lietotājiem izprast metodi, pamatojoties uz kuru sagatavoti bankas finanšu pārskati, var būt jāatklāj grāmatvedības politika, kura attiecas uz šādiem posteņiem:

…

d) zaudējumu no aizdevumu un avansu vērtības samazināšanas noteikšanas un neatgūstamu aizdevumu un avansu norakstīšanas metode (sk. 43. – 49. punktu);

…

10. punkts tiek mainīts un izteikts šādā redakcijā:

10. ***Papildus citām starptautisko grāmatvedības Standartu prasībām, atklājot informāciju ieņēmumu pārskatā vai finanšu pārskatu piezīmēs, jāiekļauj vismaz šādi ienākumu un izdevumu posteņi:***

Procentu un tamlīdzīgi ieņēmumi;

Procentu izdevumi un tamlīdzīgi izdevumi;

Ieņēmumi no dividendēm;

Maksas un komisijas naudas ieņēmumi;

Maksas un komisijas naudas izdevumi;

Peļņa no tirdzniecības darījumiem ar vērtspapīriem (atskaitot attiecīgos zaudējumus);

Peļņa no ieguldījumiem vērtspapīros (atskaitot attiecīgos zaudējumus);

Peļņa no darījumiem ar ārvalstu valūtām (atskaitot attiecīgos zaudējumus);

Pārējie ieņēmumi no pamatdarbības;

Zaudējumi no aizdevumu un avansu vērtības samazināšanās;

Vispārīgie administratīvie izdevumi;

kā arī

Pārējie pamatdarbības izdevumi.

13. punkts tiek mainīts un izteikts šādā redakcijā:

13. ***Nedrīkst veikt ieņēmumu un izdevumu posteņu ieskaitu, izņemot tos posteņus, kas attiecas uz riska ierobežošanu, kā arī uz aktīviem un saistībām, kuru ieskaits ir veikts saskaņā ar 32. SGS.***

14. punkts tiek mainīts un izteikts šādā redakcijā:

14. Izņemot gadījumus, kuri attiecas uz riska ierobežošanu, kā arī uz aktīviem un saistībām, kuru ieskaits ir veikts saskaņā ar 32. SGS, ieskaits neļauj lietotājiem izvērtēt atsevišķu bankas darījumu rezultātus un atdevi, kādu banka gūst no konkrētām aktīvu grupām.

23. punkts tiek svītrots.

24. un 25. punkts tiek mainīts un izteikts šādā redakcijā:

24. Bankai jāatklāj katras finanšu aktīvu un saistību grupas patiesās vērtības, kā to prasa 32. SGS *Finanšu instrumenti:* **Informācijas atklāšana un iesniegšana**

25. 39. SGS nosaka četras finanšu aktīvu grupas: aizdevumi un debitoru parādi, līdz galam turēti ieguldījumi, pēc patiesās vērtības caur peļņu un zaudējumiem uzskaitīti finanšu aktīvi un pārdošanai paredzētie finanšu aktīvi. Banka atklāj savu finanšu aktīvu patiesās vērtības vismaz šīm četrām grupām.

26. punkta b) iv) un b) v) apakšpunkti tiek svītroti.

Pēdējais 28. punkta teikums tiek svītrots.

43. un 44. punkts tiek mainīts un izteikts šādā redakcijā:

43. ***Banka atklāj šādu informāciju:***

a) grāmatvedības politika, kas izklāsta principu, pēc kura neatgūstami aizdevumi un avansi tiek atzīti izdevumos un norakstīti;

b) dati par kustību visos uzkrājumu kontos, kas paredzēti zaudējumu uzskaitei no aizdevumu un avansu vērtības samazināšanas attiecīgajā periodā. Tai atsevišķi jāatklāj summa, kas attiecīgajā periodā atzīta kā zaudējumi no neatgūstamu aizdevumu un avansu vērtības samazināšanas, periodā norakstīto aizdevumu un avansu izmaksu summa, kā arī tādu periodā ieskaitīto aizdevumu un avansu summa, kas iepriekš tika norakstīta un ir atgūta;

c) visu to uzkrājumu kontu atlikumu kopējā summa, kuri paredzēti zaudējumu uzskaitei no aizdevumu un avansu vērtības samazināšanas bilances sastādīšanas dienā.

44. ***Visas summas, kas rezervētas no aizdevumiem vai avansiem radušos zaudējumu segšanai papildus pie zaudējumiem no aizdevumu un avansu vērtības samazināšanas, kas atzīti saskaņā ar 39. SGS, uzskaita kā nesadalītās peļņas apropriāciju. Visi kredīta atlikumi no šādu summu samazināšanās rada nesadalītās peļņas palielinājumu un tos neņem vērā, nosakot perioda peļņu vai zaudējumus.***

45. punkts tiek svītrots.

46. punkts tiek mainīts un izteikts šādā redakcijā:

46. Vietējie apstākļi vai likumdošana var ietvert prasību vai atļaut bankai rezervēt summas zaudējumiem no aizdevumu un avansu vērtības samazināšanas papildus tiem zaudējumiem, kas atzīti saskaņā ar 39. SGS. Visas šādā veidā rezervētās summas uzskatāmas kā nesadalītās peļņas apropriācija, nevis kā izdevumi, nosakot peļņu vai zaudējumus. Tāpat visi kredīta atlikumi, kas rodas šādu summu samazināšanas rezultātā, rada nesadalītās peļņas palielinājumu, un tos neņem vērā, nosakot perioda peļņu vai zaudējumus.

IAS 39

47. punkts tiek mainīts un izteikts šādā redakcijā:

47. Bankas finanšu pārskatu lietotājiem jāzina, kā zaudējumi no aizdevumu un avansu vērtības samazināšanas ir ietekmējuši bankas finansiālo stāvokli un darbības rezultātus; tas palīdz viņiem novērtēt, cik efektīvi banka ir izmantojusi savus resursus. Tādēļ banka atklāj zaudējumiem no aizdevumu un avansu vērtības samazināšanas izveidoto uzkrājumu kopsummu bilances datumā un uzkrājumu kustību attiecīgajā periodā. Uzkrājumu kustība, ieskaitot iepriekš norakstītās summas, kuras atgūtas attiecīgajā periodā, uzrāda atsevišķi.

48. punkts tiek svītrots.

49. punkts tiek mainīts un izteikts šādā redakcijā:

49. Ja aizdevumus nevar atgūt, tos noraksta un par to summu debetē uzkrājumus zaudējumiem no vērtības samazināšanas. Dažos gadījumos tos nenoraksta, kamēr nav pabeigtas visas nepieciešamās juridiskās procedūras un kamēr nav noteikta galīgā zaudējumu summa. Citos gadījumos tos noraksta agrāk, piemēram, kad aizņēmējs nav samaksājis procentus vai atmaksājis pamatsummu, kuras maksājuma termiņš bijis noteiktā laika periodā. Tā kā laiks, kurā neatgūstami aizdevumi un avansi tiek norakstīti, ir atšķirīgs, aizdevumu bruto summa un zaudējumiem no aizdevumu un avansu vērtības samazināšanas izveidoto uzkrājumu summa līdzīgos apstākļos var ievērojami atšķirties. Tādēļ banka atklāj savu politiku neatgūstamu aizdevumu norakstīšanai.

58. punkta c) apakšpunkts tiek mainīts un izteikts šādā redakcijā:

c) izdevumu summa, kas atzīta periodā par zaudējumiem no aizdevumu un avansu vērtības samazināšanas, un visu uzkrājumu summa bilances datumā;

…

32. SGS grozījumi

B6. 32. SGS grozījumi *Informācijas atklāšana un sniegšana* tiek mainīti kā aprakstīts zemāk.

96.paragrāfs tiek mainīts šādā redakcijā (papildinātais teksts ir pasvītrots).

96. ***Uzņēmumam jāpiemēro šis Standarts ikgadējiem periodiem, sākot ar 2005.gada 1.janvāri vai pēc tā. Tiek ieteikts uzsākt Standarta piemērošanu pēc iespējas ātrāk. Uzņēmums nedrīkst šo standartu piemērot ikgadējiem periodiem, kuri sākas pirms 2005. gada 1. janvāra, izņemot gadījumus, ja tas arī piemēro 39. SGS (izdots 2003. gadā), ieskaitot 2004.gada martā publiskotos grozījumus. Ja uzņēmums piemēro šo standartu attiecībā uz periodiem, kuri sākas pirms 2001. gada 1. janvāra, tam šis fakts jāatklāj.***

36. SGS grozījumi

B7. 36. SGS *Aktīvu vērtības samazināšanās* maina kā aprakstīts zemāk:

Standarts

1. punkts tiek mainīts un izteikts šādā redakcijā:

1. ***Šis Standarts jāpiemēro, veicot visu aktīvu vērtības samazināšanās uzskaiti, izņemot:***

…

***e) finanšu aktīvus, kas ietilpst 39. SGS* Finanšu instrumenti: atzīšana un novērtēšana;**

…

37. SGS grozījumi

B8. 37. SGS *Uzkrājumi, iespējamās saistības un iespējamie aktīvi* maina kā aprakstīts zemāk.

1. un 2. punkts tiek mainīts un izteikts šādā redakcijā:

1. ***šis Standarts jālieto visiem uzņēmumiem, uzskaitot uzkrājumus, iespējamās saistības un iespējamos aktīvus, izņemot:***

   a) tos, kas radušies saistībā ar izpildāmiem līgumiem, izņemot gadījumus, kad līgums ir apgrūtinošs;

   b) tos, kas radušies saistībā ar līgumiem starp apdrošināšanas sabiedrībām un apdrošinājuma ņēmējiem;

   c) tos, kas aprakstīti cita Standarta ietvaros.

2. Standarts nav piemērojams finanšu instrumentiem (ieskaitot garantijas), kuri aprakstīti 39. SGS *Finanšu instrumenti:atzīšana un novērtēšana*. Attiecībā uz finanšu garantijām, kuras nav ietvertas 39. SGS, Standarts tiek piemērots tā, kā aprakstīts 39. SGS 2. punkta f) apakšpunktā.

27. PIK grozījumi

B9. [Labojumi nav piemērojami tikai attiecībā uz Standartu.]